

**ARJEPLOGS
KOMMUN**

ÁRJEPLUOVE KOMMUVNNA

Framåt - Åvddån

Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan
Arjeplogs kommun
Huvuddokument

Om dokumentet

Titel: Åvddån - Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan. Arjeplogs kommun del 1 av 4

Status: Antagen av Kommunfullmäktige

Datum: 2018-04-23 §26

Uppdragsgivare: Kommunstyrelsen

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige.

Politisk styrgrupp: Allmänna utskottet. Mats Abrahamsson (KFO, S), Elisabeth Bramfeldt (V), Veronica Burman (S), Britta Flinkfeldt (KSO, S), Mari-Teres Ögren (S), Mauricio Puga (S), Christina Wallström (S), Görgen Åberg (S), Ulla Lindström (S), Lena Nilsson (C), Sten-Åke Nilsson (C), Nina Lango (C), John Wennström (C), Johan Hermansson (C), Albert Lestander (V), Erik Grähs (V), Robert Lundström (V), Tommy Marklund (V), Alf Sundström (L), Jeanette Ranfjäll (L)

Projektledare: Ingela Edholm Forsberg, utvecklingsstrateg

Kartor: Jonas Callin, VA-ingenjör, © Lantmäteriet och Arjeplogs kommun

Projektgrupp/Plangrupp - Arjeplogs kommun:

Mats Abrahamsson, byggnadsinspektör
Stina Berglund, teknisk handläggare
Stina Ederlöf, utbildningssamordnare lärcentra
Josefin Bäcklund, enheten för vård och omsorg
Barbro Edin, miljöinspektör
Caroline Grefbäck, controller
Thure Holmström, IT-chef
Bo Häggroth, projektledare
Hans-Eric Jonsson, räddningschef
Anna Karlsson, ekonom och projektmedarbetare
Miriam Kronberg, chef integration och arbetsmarknad
Nina Lango, minoritetssamordnare/processledare jämställdhetsintegration
Emil Sundström, teknisk chef
Lena Sundström, kommunsekreterare/folkhälsosamordnare
Fredrik Westerlund, kommunikatör/processledare jämställdhetsintegration
Malin Westling, skolchef
Näringslivsbolaget Argentis och företagarna:
Lotta Lestander, ordförande Företagarna
Per Degerfalk, vice ordförande Företagarna
Mikael Reinholdsson, VD näringslivsbolaget Argentis

Layout: Martin Stråmo, Fredrik Westerlund & Lotta Lestander, utvecklingsenheten, samt Susan Enetjärn, Enetjärn Natur. Omslagsfoto: Adolfström, Carl-Johan Utsi.

Naturmiljöbeskrivning LIS-områden: Sofia Nygårds, Enetjärn Natur

Miljökonsekvensbeskrivning: Staffan Svanberg & Tryggve Sigurdsson, Enetjärn Natur, samt projektledare Ingela Edholm Forsberg

Kartor: Lantmäteriet, Geodatasamverkan

Under arbetets gång har även andra resurspersoner bidragit, bland annat Per Lidström, Anna-Lena Le Goascogne, Erika Forsberg, Christina Sundqvist & Ann-Charlotte Sjaggo, utvecklingsenheten samt Silvermuseet/INSARC. Dessa har dock inget ansvar för förslaget slutliga utformning.

**ARJEPLOGS
KOMMUN**
ÁRJEPLUOVE KOMMUVNNA

Arjeplogs kommun
Kommunledningsverksamheten, Utvecklingsenheten
Postadress: Arjeplogs kommun, 938 81 Arjeplog
Besöksadress: Tingsbacka Storgatan 20, 938 31 Arjeplog
Telefon: 0961-140 00

Dnr: KS 2012/62, KS 2017/195, KS 2018/12

Innehåll

4 Varför utvecklingsstrategi och översiktsplan?

- 5 Om översiktsplanen
- 7 Upplägg och planprocess

11 Från vision till handling

- 11 Kommunens vision
- 13 Mål
- 13 Viktiga utmaningar och framgångsfaktorer
- 15 Fokusområden och strategiska insatser
- 16 Hållbarhet
- 20 Uppföljning

22 Attraktiv och hållbar livsmiljö

- 23 Inflyttning och välkomnande
- 23 Berättelsen om Arjeplogs kommun
- 26 Boende och bebyggelse
- 29 Gestaltning och mötesplatser
- 31 Service
- 35 Hälsa och omsorg
- 39 Skola, förskola och ungas delaktighet
- 42 Kultur
- 46 Idrott och motion
- 48 Föreningsliv och studieförbund
- 50 Kulturmiljö
- 51 Natur och friluftsliv
- 55 Miljö- och riskfaktorer

83 Företagsamhet och kompetensförsörjning

- 83 Företagsklimat
- 85 Arbetsmarknad och kompetensförsörjning
- 88 Innovationer och forskning

- 92 Tillväxtområden
- 93 Rennäring och samiska näringar
- 97 Testnäring
- 101 Besöksnäring
- 107 Jord-, skog och vattenbruk – Gröna näringar
- 113 Mineralutvinning
- 115 Distansoberoende sektor
- 117 Kulturella och kreativa näringar
- 118 Handel

123 Goda och hållbara kommunikationer

- 123 Transportsystem
- 132 Digital kommunikation
- 134 Infrastruktur för rörligt friluftsliv

133 Riksintressen

- 138 Riksintressen enligt miljöbalken (MB) kapitel 3
- 138 Rennäring (MB 3:5)
- 141 Yrkesfiske, MB 3:5
- 142 Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv (MB 3:6)
- 146 Mineralutvinning (MB 3:7)
- 146 Kommunikationer (MB 3:8)
- 147 Energiproduktion (MB 3:8)
- 148 Totalförsvaret (MB 3:9, 3:10)
- 149 Riksintressen enligt miljöbalken (MB) kapitel 4
- 150 Rörligt friluftsliv (MB 4:2)
- 150 Obrutet fjäll (MB 4:5)
- 151 Natura 2000 (MB 4:8)

155 Regionala samband och mellankommunala intressen

- 156 Mellankommunala och regionala frågor

Varför utvecklingsstrategi och översiktsplan?

En kommuns planering för hur mark, vatten och bebyggelse ska användas påverkar utvecklingen. Det handlar om planering för näringslivet, som fordonstestverksamhet, besöksnäring och rennäring, men även om sociala värden. Människor som trivs och mår bra är en förutsättning för ekonomisk utveckling. Fysisk planering kan skapa förutsättningar för en attraktiv livsmiljö med bra boende, skola, äldreomsorg, kommunikationer, kultur och friluftsliv. Allt hänger ihop.

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanen vägleder och ger stöd i beslut om en hållbar användning av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Allmänna intressen ska tillgodoses.

Vår lokala planering i Arjeplogs kommun är dessutom sammanlänkad med och beroende av vår omvärld. I "Regional utvecklingsstrategi för en hållbar framtid i Norrbotten 2020" har man enats om samverkan och prioriteringar för länet, utifrån nationella och internationella strategier. Grunden är "Europa 2020" som är EU:s utvecklingsstrategi och bygger på tre prioriteringar som alla ska förstärka varandra:

- Smart tillväxt - Att utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt - Att främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Tillväxt för alla - Att stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning

Den regionala utvecklingsstrategin förkortas RUS och ska också utgöra ram för vårt lokala utvecklingsarbete i Arjeplog, vår lokala utvecklingsstrategi, vår LUS.

För en kommun som Arjeplogs har det bedömts lämpligt att slå samman översiktsplanen och lokal utvecklingsstrategi – ÖP och LUS - till ett samlat framåtsyftande dokument - Åvddån ("Framåt" på pitesamiska). Genom det tar vi ansvar för att prioritera och genomföra utvecklingsinsatserna i den regionala utvecklingsstrategin. Dessutom kan vi bättre dra nytta av de möjligheter till samverkan och finansiering som finns inom EU och på nationell, regional och lokal nivå. Det underlättar genomförande av nödvändiga åtgärder och investeringar i Arjeplogs kommun. Vi kopplar samman fysisk planering med tillväxtplanering.

Detta dokument, Åvddån, är ett samlat framåtsyftande dokument där både översiktsplanen och den lokala utvecklingsstrategin ryms. Foto: LiLAB

Om översiktsplanen

Översiktsplaneringen styrs av bestämmelser i plan- och bygglagen och miljöbalken. Planen är inte bindande men väger tungt vid beslut. I planen ska kommunen redovisa grunddragen för mark- och vattenanvändningen samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Det ska också klargöras vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen och hur riksintressen och miljö kvalitetsnormer ska tillgodoses. Av planen ska också framgå hur kommunen tänker ta hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för hållbar utveckling. Områden i strandnära lägen som kommunen anser är lämpliga för landsbygdsutveckling ska också redovisas. Planen ska:

- Medverka till en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder.
- Främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

- Främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt.
- Främja en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens.
- Främja bostadsbyggandet och utvecklingen av bostadsbeståndet.

När en kommun upprättar en översiktsplan ska alltid en miljöbedömning göras. Miljöbedömningen är en process med syfte att integrera miljöaspekter i arbetet för att främja en hållbar utveckling. Processen innebär samråd och att man upprättar en miljökonsekvensbeskrivning.

Översiktsplanen ska ses över och aktualitetsprövas i samråd med Länsstyrelsen vart fjärde år eller en gång per politisk mandatperiod.

Vindkraftsplanen är en plan som tagits fram de senaste åren. Den anger endast en utökning av det redan utbyggda Uljabuouda. I övrigt utpekas fem "potentiellt lämpliga" områden. De kan komma ifråga om framtida forskning och erfarenheter visar att det kan göras utan men för rennäring, turism och boende. Foto: LiLAB

Upplägg och planprocess

Kommunfullmäktige beslutade redan 2010 att aktualitetsförklara befintlig översiktsplan och att tematiska tillägg avseende vindkraft, landsbygdsutveckling i strandnära områden och biltestområden skulle arbetas fram. Dessutom beslutades att en total översyn av gällande översiktsplan från år 2002 skulle påbörjas. Kommunstyrelsen har därefter beslutat om direktiv för arbetet, bland annat för samordning och medfinansiering genom Tillväxtverkets och Boverkets program Samhällsplanering för näringslivsutveckling 2014-2015. Arbetet har av olyckliga omständigheter kraftigt försenats. Ett stort antal planeringsinsatser, projekt och samråd som ger underlag till planen har dock genomförts, några exempel är:

- Vindkraftsplan (antagen av kommunfullmäktige)
- LIS-policy (antagen av kommunfullmäktige)
- Varumärkesplattform och grafisk profil (antagen av kommunfullmäktige)
- Designa Norrbotten – Gestaltningprogram (antagen av kommunfullmäktige)
- Policy för ungas delaktighet (antagen av kommunfullmäktige)
- Klimatstrategi (antagen av kommunfullmäktige)
- Risk och sårbarhetsanalys, Arjeplogs kommun (antagen av kommunfullmäktige)
- Plan för hantering av extraordinära händelser i Arjeplogs kommun (antagen av kommunfullmäktige)
- Bredbandsstrategi (antagen av kommunfullmäktige)
- Program för vatten och fiskeutveckling (antaget av kommunfullmäktige)
- Natur- och friluftsprogram (antaget av kommunfullmäktige)
- Beredskapsplan för dammhaverier i Skellefteälven (antagen av kommunstyrelsen)
- Projekt "Strategier för yttora kommuner med liten befolkning"
- Projekt "Tillväxtorienterad service" och Byaservice 2020
- Projekt "Planering för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt"
- Projekt "Attraktiva platser" och "Attraktiva platser med ungas inflytande"
- Förslag till Trafikplan
- Utredning av kommunens särskilda boenden
- Ett stort antal samrådsmöten, dialoger och rådslag

Resultaten har inarbetats i planen. Många invånare, föreningar och företag har lagt ner stort engagemang och de idéer och förslag som har tagits fram har tagits tillvara och övervägts när planen tagits fram.

När kommunen tar fram en översiktsplan ska det ske i brett samråd med länsstyrelsen, myndigheter, organisationer och enskilda kommuninnevånare. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. När samrådet är genomfört ska kommunen redovisa resultatet i en samrådsredogörelse och ställa ut planen under två månader. Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligt under utställningstiden. Alla inkomna synpunkter ska sammanställas i ett särskilt utlåtande och förslag till justeringar redovisas. Planen antas sedan av kommunfullmäktige.

Planen består av ett antal dokument och kartor:

- Huvuddokument - Beslutsdel med mål, strategier, rekommendationer/prioriterade åtgärder inom fokusområdena livsmiljö, företagsamhet och kompetensförsörjning samt kommunikationer.
- Utvecklingsbygder - Beslutsdel med geografiska fördjupningar och utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden.
- Planeringsunderlag - Faktadel med sammanställning av viktiga förutsättningar och underlag.
- Miljökonsekvensbeskrivning.
- Till planen finns också en samrådsredogörelse, Länsstyrelsens granskningsyttrande, ett särskilt utlåtande och en särskild sammanställning.

De politiska ställningstaganden i planen redovisas dels på kartor över befintlig och planerad mark- och vattenanvändning, dels i dokument som

- Målbilder - formulerar övergripande lokala mål med utgångspunkt i nationella och regionala mål. Det är långsiktiga ambitioner med sikte mot år 2030.
- Mål: Lokala mätbara mål i linje med målen i europeisk, nationell och regional utvecklingsstrategi.
- Strategier - som anger långsiktiga och kontinuerliga inriktningar, vägval och övergripande arbetssätt för att uppnå målen
- Prioriterade åtgärder/rekommendationer - utgör förslag på konkreta handlingar och genomförbara insatser kopplade till arbetssätten/strategierna i ett kortare tidsperspektiv. De kopplar till Regionala utvecklingsstrategin och EU-gemensamma program, många med slutår 2020. Ett medellångt tidsperspektiv på fem till tolv år är också aktuellt för projekt och åtgärder som föreslås i planen.

- Åtgärder för att tillgodose riksintressen - kommunens åtgärder som syftar till att behålla värden i utpekade riksintressen.
- Riktlinjer – för landsbygdsutveckling i strandnära lägen anges särskilda riktlinjer för laguppfyllelse, hänsyn och lokal anpassning.
- Hållbarhetspolicy - anger de förhållningssätt som ska verka styrande och ligga till grund för kommunens hållbarhetsarbete i alla verksamheter

I och med antagandet av "Framåt -Åvddån Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan, Arjeplogs kommun" upphör Översiktsplan för Arjeplogs kommun och Fördjupad översiktsplan för Arjeplogs tätort antagna år 2002 att gälla. Den LIS-policy som fastställdes av fullmäktige år 2012 i avvaktan på antagandet av en ny översiktsplan upphör också liksom Lokalt tillväxtprogram och Folkhälsopolitiskt program fastställda år 2007.

Vindkraftstillägget till översiktsplanen antaget år 2011 fortsätter dock att gälla. Även till översiktsplanen kopplade strategier och program som nyligt antagits som exempelvis Klimatstrategi (2015), Gestaltningprogram, (2015), Bredbandsstrategi för politisk respektive teknisk förvaltning (2016), Program för natur och friluftsliv (2016), Program för vatten och fiskeutveckling (2016) samt Biblioteksplan (2015) fortsätter att gälla.

Från vision till handling

Syftet är att ge Arjeplogs kommun en aktuell utvecklingsstrategi och översiktsplan som ett strategiskt verktyg för kommunens framtida utveckling. Den ska ge vägledning för framförhållen samhällsplanering som harmonierar med regionalt, och därigenom nationellt och europeiskt, utvecklingsarbete och skapa goda förutsättningar för att Arjeplogs kommun ska nå sin vision och ha en positiv befolknings- och näringslivsutveckling. Genom att visa kommunens viljeinriktning ska den ge tydliga spelregler för kommuninvånarna och marknadens aktörer, utan att hindra nödvändig flexibilitet.

Vi ska gå från vision till handling genom att prioritera och använda resurser rätt, samverka och utnyttja finansieringsmöjligheter för att genomföra konkreta utvecklingsinsatser.

Kommunens vision

Kommunfullmäktige har beslutat om en vision som visar riktningen för kommunens utveckling framåt. I linje med de övergripande visionerna för länet "Norrbotten- för attraktiv livsmiljö och hållbar tillväxt" och "Norrbottningarna ska leva ett rikt och utvecklande liv i en region med livskraft och tillväxt" siktas vi mot vår vision.

Arjeplogs kommun – världskänd för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Arjeplogs vision hämtas från invånarnas egna tankar och idéer. Närheten till naturen, men också närheten till avancerad teknikindustri gör Arjeplog attraktivt. Genom att utveckla de båda tillsammans kan vi skapa en plats som blir både spännande och intressant. Vi ska skapa förutsättningar för ett bra liv genom trygghet, bra service, attraktiv natur och kreativa företag som utvecklas.

"Arjeplogs kommun" - är hela kommunen och alla invånare. Visionen tillhör alla oss som bor och verkar här; privatpersoner, anställda, politiker, företagare, föreningar, organisationer, unga, äldre, urfolk, nyinflyttade... Ju fler vi är som tror på och hänger med på resan mot framtidens kommun desto större chans är det att vi lyckas förverkliga vår vision.

"Världskänd" - i en globaliserad värld är det viktigt att ha ett starkt och konkurrenskraftigt varumärke som en attraktiv plats för boende, studerande, besökare och företag. Vi kan alla hjälpas åt att stärka varumärket och sprida berättelsen om Arjeplogs kommun.

"Attraktiv livsmiljö" - i takt med människors ökade rörlighet och hårdare konkurrens om företag, boende och kompetens blir platsens attraktivitet allt viktigare. Det handlar om allt från service, skola, omsorg, boende och företagsklimat till kultur, fritidsutbud, gestaltning av utemiljön, mötesplatser och en orts "anda". Vi kan utveckla Arjeplogs

kommuns styrkor så att vi erbjuder en konkurrenskraftig attraktiv livsmiljö utifrån våra specifika förutsättningar.

”Kreativ tillväxt” - förmåga att se ovanliga samband, lämna gamla hjulspår och hitta nya genomförbara lösningar är en beskrivning av kreativitet. Genom historien har det i Arjeplogs kommun funnits kreativa människor. När en kreativ idé omsätts till en produkt eller tjänst som används har den blivit en innovation som bidrar till tillväxt. För detta behövs både pionjärer och entreprenörer med olika sorters kreativa egenskaper. ”Talang, teknik, och tolerans” är positiva drivkrafter. Vi kan tillsammans skapa ett tillåtande klimat som stimulerar en kreativ tillväxt som både är innovativ och hållbar.

Kommunens lokala utvecklingsstrategi tar sikte mot de europeiska, nationella och de regionala utvecklingsstrategierna, som bland annat tar upp hög sysselsättningsgrad, minskad klimatpåverkan och hög utbildningsnivå. På bild syns elever vid Hornavanskolans fordons-testprogram under lektionstid. Foto: Martin Stråmo

Övergripande mål

Kommunfullmäktige har beslutat om fyra övergripande verksamhetsmål: attraktiv plats, social delaktighet, bra företagsamhet och hög kvalitet i verksamheten. Planen ska bidra till att uppfylla dessa.

För att uppnå Europa 2020-strategin, och nationella och regionala utvecklingsstrategier har det satts upp övergripande mål att arbeta mot. Vår lokala strategi ska också sikta mot dessa och våra lokala mätbara mål att uppnå till 2020 i linje med de europeiska, nationella och regionala utvecklingsstrategierna är:

- Många som arbetar - Bibehålla en sysselsättningsgrad väl över 80 % i åldrarna 20-64 år.
- Minskad klimatpåverkan - Uppnå uppsatta mål för förnybar energi och energieffektivisering.
- Hög utbildningsnivå - Andelen 18-24 år som inte avslutat gymnasiet och inte studerar ska vara mindre än 10 %. Andelen innevånare i åldern 24-65 år med minst tre-årig eftergymnasial utbildning ska öka med 10 procentenheter (från 14% till 24%)
- Hög social delaktighet – Andelen av befolkningen som får försörjningsstöd ska understiga 4 %.
- Inflyttning och fler unga - Flyttningsöverskottet ska uppgå till minst 10 personer per år och andelen unga kvinnor och män i åldern 20-34 ska vara i nivå med riksgenomsnittet.
- Fler livskraftiga företag- Minst 20 nya företag per år och minst 75 % överlevnadsgrad efter tre år.
- Tillgång till bredband - Alla i kommunen ska ha tillgång till bredband med hög kapacitet med strävan mot 100 Mbit/s.

En jämn fördelning mellan kvinnor och män gäller för alla mål.

Viktiga utmaningar och framgångsfaktorer

De globala trenderna som urbanisering, globalisering, digitalisering, klimatförändringar och politisk oro påverkar naturligtvis också Arjeplogs kommun. Följderna av klimatförändringarna är till exempel redan påtagliga för rennäringen och kommer på sikt förändra förutsättningarna för de naturbaserade näringarna i kommunen. Den största utmaningen för Arjeplogs kommun att nå vision och mål är i nuläget den demografiska utvecklingen. Befolkningen har minskat och det är en obalans mellan åldersgrupper. Med en allt äldre befolkning ökar försörjningsbördan och det blir allt tyngre att upprätt-

hålla välfärden med minskade skatteunderlag. En fungerande integration av inflyttande är viktigt. Ett annat problem är att befolkningen utanför centralorten är så liten att det är svårt att upprätthålla en tillfredställande servicenivå.

Arjeplogs kommun är landets fjärde största kommun till ytan, den mest glesbefolkade och avstånden är långa till andra större orter. Det medför ett stort behov av fungerande kommunikationer, trafik - och transportförsörjning, fiber och telefoni för att möta kommunmedborgarnas och näringslivets behov.

Trots en minskande befolkning saknas tillgång till det boende som efterfrågas. Det finns gott om attraktiva lägen, men många av dem är svåra att exploatera på grund av regleringar som till exempel strandskyddsbestämmelserna.

Säsongskaraktären på de dominerande test- och besöksnäringarna gör att antalet anställningar på helårsbasis är relativt låg. Kompetensförsörjning, att det finns arbetskraft och kompetens som matchar arbetslivets behov, är avgörande för kommunens utveckling. Arjeplogs kommun behöver inflyttning och fler högskoleutbildade. Hela 15 % av befolkningen uppnår pensionsålder inom tio år.

Befolkningen är företagsam, gästvänlig och välkomnande. Näringslivet är livskraftigt med skickliga entreprenörer och många företag inom flera branscher, exempelvis renskötsel, besöksnäring och testindustrin. Ideella föreningar, inte minst i byarna, är också en tydlig styrka. Kommunen har starka varumärken som Silvermuseet med forskningsinstitut och Polcirkeln samt en unik position som Sveriges största fjällnära skärgård. Kommunens exklusiva natur- och kulturlandskap ger utomordentliga förutsättningar för ytterligare utveckling av hållbart friluftsliv och naturbaserad besöksnäring. Närheten till Norge gör gränsöverskridande samarbete till en tydlig framgångsfaktor. Att kommunen som är en del av Sápmi och en samisk förvaltningskommun, inrymmer både svensk och samisk kultur och språk samt har en tydlig internationell prägel, är en styrka.

Kommunen bedöms ha goda förutsättningar att vara en kommun - småort och glesbygd - som enligt Boverkets vision 2025 har alla möjligheter att ha en positiv utveckling. Detta förutsätter att vi utnyttjar och får till stånd utvecklade samarbeten med andra kommuner, regioner och medborgare både inom service och näringslivsutveckling. Det förutsätter även en digital infrastruktur med hög kapacitet och en planering som främjar och utvecklar våra platsspecifika tillgångar på ett hållbart sätt. Dessutom behövs statliga stimulansåtgärder som exempelvis anpassning av skattesystem till stor andel delårsboende, förändrad strandskyddslagstiftning och utlokalisering av högre utbildning och statliga verksamheter.

En utmaning i en kommun med så stora arealer av statligt förvaltat och skyddade mark- och vattenområden är att hitta former så att de platsbundna naturresurserna på

bästa sätt bidrar till långsiktig utveckling och tillväxt. Efter att Elinor Ostrom tilldelades Riksbankens ekonomipris till Alfred Nobels minne har hennes slutsatser om hur lokal förvaltning kan vara ett långsiktigt hållbart alternativ lyfts och tillämpats allt mer. En väg framåt kan vara att utveckla lokala samförvaltningsformer anpassade efter förutsättningarna i Arjeplogs kommun. Kommunen är av rätt storlek befolkningsmässigt och kan utgöra en pilot där man tar hänsyn till erfarenheter som kommit fram i andra förvaltningsformer och processer, exempelvis allmänningarna och Laponiajuottjudus. (förvaltningsformmodell för världsarvet Laponia). Förutom fjäll och skyddade områden kan det också handla om lokal förvaltning av Fastighetsverkets och Sveaskogs kvarvarande produktionsskogar inom kommunen. En sådan process tar tid, är komplicerad, det finns juridiska oklarheter mm, men ska förstås bygga på gällande rätt och berörda parter medgivande. Utgångspunkten är att de eventuella hållbara möjligheter som de statliga naturresurserna innebär ska utnyttjas på bästa sätt för lokal utveckling.

Fokusområden och strategiska insatser

Utifrån visionen, målen, utmaningar och framgångsfaktorer har tre fokusområden valts ut som harmonierar med den regionala utvecklingsstrategin. Det är:

Attraktiv och hållbar livsmiljö

Området omfattar livskvalitet, trygghet, folkhälsa, samhällsservice, tillgänglighet, boende, miljö, delaktighet, jämställdhet, kultur, barn och ungas inflytande samt integration och mångfald.

Företagsamhet och kompetensförsörjning

Området omfattar innovation, förnyelse, arbetsmarknad, tillväxtområden, kompetens, entreprenörskap, samverkan och forskning.

Goda och hållbara kommunikationer

Området omfattar bredband, digitalisering, vägnät, leder och kollektivtrafik.

Särskilt utpekade strategiska utvecklingsinsatser och åtgärder som har identifierats prioriterade på kort och medellång sikt:

- Digitalisering i hela kommunen.
- Planberedskap för bostäder och verksamheter i centralort och byar.
- Utveckling och säsongförlängning och hållbar helårsverksamhet inom test- och besöksnäring.
- Utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs Silvervägsstråket till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord". Bodö, Fauske, Saltdal, Arjeplog, Skellefteå/Luleå.

- Förstärkning av Silvermuseet som besöksmål, utvecklings- och forskningscentrum.
- Nyttja potentialen för hållbar utveckling och tillväxt i befintlig och tillkommande fritidshusbebyggelse.
- Äldreboenden - Skapa ett särskilt boende och trygghetsboende.
- Utveckling av Guld-Klas Torg, området kring Skeppsviken, skolgårdarna och gång- och cykelstråken i centralorten för attraktivitet och möten.
- Stärka kommunens position som attraktiv och hållbar natur- och friluftslivskommun.
- Utveckling av idrottsanläggningar.
- Klimatanpassningsåtgärder.

Hållbarhet

Hållbar utveckling innebär att skapa ett samhälle där de tre dimensionerna ekonomisk tillväxt, social välfärd och en god miljö förenas. Samhället ska formas efter vad miljön och människors hälsa tål. Framsteg ska göras som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina.

Internationellt arbetas det nu enligt "De globala målen" för hållbar utveckling som antogs av världens stats- och regeringschefer vid FN:s toppmöte hösten 2015. Det är en ambitiösa agenda för hållbar utveckling som fram till år 2030 ska leda världen mot en fredlig och hållbar utveckling. De globala målen och strävan efter en hållbar framtid är också utgångspunkten för hur vi i Sverige, Norrbotten och Arjeplogs kommun ska verka och agera. Lokal utvecklingsstrategin och översiktsplan utgör ramverk för Arjeplogs kommuns arbete mot de globala målen.

För att styra mot tillväxt och hållbar samhällsutveckling är det vissa aspekter som alltid bör tas i hänsyn vid planering och vid genomförande av åtgärder. De kallas ofta hållbarhetsaspekter eller "horisontella kriterier". Det är grundläggande förutsättningar som man alltid, oavsett vilka insatser det handlar om, ska ta hänsyn till för att resultatet ska bli bra. De ligger till grund för alla mål, strategier, rekommendationer och åtgärder som föreslås i planen.

Hållbarhetsaspekterna för vår utvecklingsstrategi och översiktsplan med målbilder för Arjeplogs kommun är:

- Jämställdhet - I Arjeplogs kommun finns förutsättningar för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Individerna ses som en

FN:s globala mål är en ambitiös agenda för hållbar utveckling. Målen är utgångspunkten för hur även vi i Arjeplog ska verka och agera. Bild: UNDP

hel och kompetent människa med samma rätt till värdighet oavsett kön och annat. Resursfördelningen är jämställd. Planen bidrar till att uppfylla de nationella och regionala jämställdhetsmålen.

- **Mångfald** – I Arjeplogs kommun berikar människor med ursprung i olika etniska och kulturella miljöer samhället och bidrar till utveckling. Vi möter människan som en individ och är kritiska till mallar och normer. Urfolket samerna, den samiska kulturen och näringarna, utgör en tillgång som berikar Arjeplogs kommun, både i ett historiskt perspektiv och med tanke på dagens mångfald, attraktionskraft och sysselsättning. Planen bidrar till att uppfylla de nationella och regionala mål som finns inom området.
- **Integration** - I Arjeplogs kommun fungerar integrationen av nya invånare bra. Både gamla och nya arjeplogare har en inkluderande attityd, förstår hur bakgrund, kultur och grupptillhörighet påverkar både en själv och andra och tar detta i beaktande i

beslut och i val av handlingsätt. Vi öppnar dörrar till nya kontaktnät för varandra och samverkar för att utveckla kommunen och regionen. Integration handlar om att känna tillhörighet till samhället. Planen bidrar till att uppfylla de nationella och regionala integrationsmålen.

- Miljö- och klimat – I Arjeplogs kommun utvecklas och förbättras kontinuerligt miljöarbetet så att miljö- och klimatpåverkan minimeras. Medborgare och näringslivet ges förutsättningar och stimuleras till att minska sin miljöpåverkan. Planen bidrar till de nationella och regionala miljö- och klimatmålen.
- Folkhälsa – I Arjeplogs kommun finns möjligheter att leva ett gott och hälsosamt liv. En god folkhälsa innebär att den enskilda människans hälsa är bra och att den är jämnt fördelad över hela befolkningen. Vårt sektorsövergripande folkhälsoarbete bidrar till utveckling och hållbarhet och lägger grunden för kommuninvånarnas välmående. Planen bidrar till de nationella och regionala folkhälsomålen.
- Tillgänglighet – I Arjeplogs kommun är samhället och arbetslivet tillgängligt för alla människor. Personer med permanenta eller tillfälliga funktionsvariationer har möjlighet att delta i skola, arbetsliv och fritidsaktiviteter. Det gäller både fysisk miljö, information och verksamheters utformning. Planen bidrar till att uppfylla de nationella och regionala målen om tillgänglighet.
- Barn och unga – I Arjeplogs kommun tas barn och unga människors kompetens till vara, de ges möjlighet till inflytande och bidrar till utvecklingen i kommunen och regionen. Unga människor i Arjeplogs kommun är engagerade och trygga. Planen bidrar till att uppfylla barnkonventionen och barnrättsperspektivet i alla verksamheter.

Samarbete och samverkan

Att olika grupper i samhället ges möjlighet till delaktighet och inflytande på kommunens planering och verksamhet är viktigt. Samarbete och samverkan är en nödvändighet för hållbar utveckling och ingår i flera av hållbarhetsaspekterna. Det kan betonas att samarbeten på lokal, regional, nationell nivå, internationell nivå och med aktörer på den norska sidan om gränsen ska genomsyra arbetet.

Kommunen ska kontinuerligt utveckla formerna för samråd och samverkan med olika aktörer som näringslivet, ideella organisationer och kommuninvånare. Arjeplogs kommun ska som samisk förvaltningskommun samverka med samerna i alla frågor som påverkar den samiska befolkningen och dess näringar. Kommunen lägger stor vikt vid att konsultera och samråda med lokala samebyar, samiska samrådsgruppen, samefören-

ingen och ibland Sametinget i frågor som rör det samiska folket. Formerna för samråden och konsultationerna ska kontinuerligt utvecklas och förbättras.

Hållbarhetspolicy

Arjeplogs kommuns hållbarhetspolicy sammanfattar de förhållningssätt som ska verka styrande och ligga till grund för kommunens hållbarhetsarbete i alla verksamheter. I och med antagande av lokal utvecklings- och översiktsplan ställer sig kommunen bakom de globala 2030-målen samt intentionerna i nationella och regionala hållbarhetsstrategier och mål. Det handlar bland annat om miljö-, jämställdhets-, folkhälsomål och strategier. Konkreta insatser för att nå resultat på lokal nivå preciseras i verksamhetsplan och budget samt i övriga styrdokument. Hållbarhetspolicyn omfattar hela kommunkoncernen och följs upp integrerat med ordinarie verksamhetsuppföljning.

Syfte

Hållbarhetspolicyn syftar till att beskriva hur Arjeplogs kommun ska implementera hållbarhetsaspekter i alla verksamheter och utvecklas hållbart. Den omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling- ekologisk, social och ekonomisk. Den siktar mot att utveckla ett samhälle som säkerställer en god livskvalitet och ekonomisk utveckling utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Målbild 2030

Arjeplogs kommun arbetar hållbart med helhetsperspektiv och använder det offentliga samhällsuppdraget till att vara föregångare. Medborgare och näringsliv ges goda förutsättningar och deltar i ett aktivt hållbarhetsarbete som bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategier/arbetssätt

- Vi ska arbeta för att ett hållbarhetsperspektiv genomsyrar alla verksamheter och åtgärder. Beslutsunderlag beskrivs och analyseras utifrån hållbarhetsaspekter. Åtgärder som ger långsiktiga och strukturella förändringar i social, ekologisk och ekonomisk hållbar riktning ska väljas i första hand.
- Vi ska arbeta mål- och resultatnriktat och sträva efter förbättringar och ska uppnå krav i gällande lagstiftning och åtaganden som kommunen ställt sig bakom.

- Vi ska arbeta för god ekonomisk hushållning och ta hållbarhetshänsyn vid upphandling och finansiell förvaltning.
- Vi ska delta i och skapa samverkan och samarbeten med aktörer såväl inom som utom Arjeplogs kommun för utvecklad hållbarhet. Nya lösningar, idéer och teknik ska tas till vara.
- Vi ska öka hållbarhetskunskap, delaktighet och handlingsvilja genom dialoger, utbildning, information och råd till anställda, förtroendevalda, näringsliv och medborgare.
- Vi ska arbeta för att alla ska ha förutsättningar till hög livskvalitet genom tillgång till utbildning, egen försörjning, god arbets- och boendemiljö, natur, kultur, fritidsaktiviteter och service av god kvalitet
- Vi ska arbeta aktivt för att främja jämställdhet, trygghet, mångfald, hälsa, tillgänglighet, delaktighet och social sammanhållning
- Vi ska lokalisera och utforma bebyggelse, infrastruktur och allmänna platser så att det underlättar ett hållbart beteende och så det förebygger att människor och egendom drabbas av olyckor.
- Vi ska värna våra naturresurser och sträva efter långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror. Resurserna ska användas genomtänkt företrädesvis cirkulärt i slutna kretslopp.
- Vi ska ta hänsyn till och främjar natur- och kulturvärden, ekosystemtjänster, grön infrastruktur och värden för friluftsliv och folkhälsa.
- Vi ska arbeta för hållbara livsstils-, konsumtions- och produktionsmönster och att utsläpp inte ytterligare ska påverka människa eller natur negativt. Vi ska minska klimatpåverkande utsläpp, förebygger föroreningar och miljöskadliga ämnen (som mikroplaster).

Uppföljning

Uppföljningen av lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan kommer att samordnas med kommunens övriga verksamhetsuppföljningar. Under framtagandet har kopplingen mellan fysisk- och tillväxtplanering och kommunens ordinarie målstyrning, verksamhets- och budgetplanering setts över och förtydligats. Det bedöms medföra effektivare resursutnyttjande, större kunskap om utvecklingsfrågor och insikt om att all kommunal verksamhet har betydelse för utveckling och tillväxt. Vid externa samrådsträffar med olika aktörer informeras om arbetet och synpunkter inhämtas. Det gäller till

exempel ungdomsmässa, samiska samrådsgruppen, folkhälsoråd, kommunbygderåd, föreningar, företagarna, testnäringen, samebyarna, besöksnäringen och handeln.

Attraktiv och hållbar livsmiljö

En attraktiv livsmiljö bidrar till att människor trivs, och vill leva och bo i Arjeplogs kommun. Människors rörlighet och ökad konkurrens om företag, boende och kompetens gör att kommunens attraktivitet blir allt viktigare för att locka till sig företag och boende. Det handlar om allt från service, skola, omsorg, boende och företagsklimat till kultur, fritidsutbud, gestaltning av utemiljön, mötesplatser och en orts ”anda”. Vi kan utveckla Arjeplogs kommuns styrkor så att vi erbjuder en konkurrenskraftig attraktiv livsmiljö utifrån våra specifika förutsättningar och tillgångar.

Inflyttning och välkomnande

Att hejda befolkningsminskningen är en av de avgörande utmaningarna Arjeplogs kommun står inför. Arjeplogs kommun måste därför vara en attraktiv plats för oss som redan är bosatta här. Det ska också vara lätt att flytta hit, snabbt komma till rätta och trivas i kommunen, Arjeplogs kommun har många års erfarenhet av att välkomna människor från andra länder. Idag finns här en mångfald av kulturer, språk och religioner och alla bidrar till kommunens utveckling.

Alla inflyttare oavsett om man flyttar hit från en grannkommun, andra delar av Sverige, Europa eller kommer som flykting ska erbjudas ett välkomnande mottagande. Kommunens målsättning i linje med den regionala utvecklingsstrategin är en årlig nettoinflyttning på tio personer. Det motsvarar en befolkning på omkring 3000 innevånare år 2025 eller 3050 innevånare år 2030. Det förutsätter att kommunen kan erbjuda en god start och integration så att alla nyinflyttade erbjuds rätt service, möjligheter till fritid, god omsorg, utbildning och arbete. För detta behövs ett utvecklat och nära samarbete inom kommunen bland alla olika enheter och med övriga aktörer för optimalt nyttjande av resurserna och bästa möjliga service till kommuninvånarna. I Arjeplogs kommun ska vi aktivt och kontinuerligt arbeta för befolkningstillväxt med ett horisontellt arbetssätt, som involverar hela den kommunala organisationen liksom det övriga samhället.

Berättelsen om Arjeplogs kommun

Att sprida berättelsen om Arjeplogs kommun kan vara en väg att motverka befolkningsminskningen. I en globaliserad värld är det viktigt att ha konkurrenskraftigt varumärke – att sikta mot att vara världskänd som en attraktiv plats för boende, studerande, besökare och företag. För att etablera och stärka ett sådant varumärke krävs att såväl kommunen som privata aktörer och invånare sprider berättelsen om Arjeplogs kommun.

Arjeplogs varumärkesplattform är vår guide till vad Arjeplog är och vad vi vill att Arjeplog ska vara känt för. Tillsammans med varumärkesplattformen finns en grafisk profil,

som styr hur kommunens kommunikation ska se ut för att vara tydlig, enhetlig och i linje med det varumärke vi bygger.

Ett varumärke är ett löfte: Det här står vi för och det här är vad vi erbjuder. Det är inte en slogan, men något vi alltid ska ha som grundtanke när vi kommunicerar. Det är alltså ingenting vi säger, utan något vi tänker och har som grund till hur vi formulerar oss. Vårt varumärkeslöfte är "Vacker och vänlig. Vild och vågad."

Med det menas att Arjeplog är kontrasternas plats. Här vågar man ta ut svängarna och vi tillåter den som besöker oss att göra likadant – så länge det görs med respekt. Omtanke och värdskap är en viktig del av vårt liv. Omtanke om vår natur, vår kultur, oss själva och våra besökare. Vi vill bevara vår skönhet, men utveckla den likaså. Då måste man tänka vilda tankar och komma med vågade förslag. Men genomföra dem på ett vackert sätt och med vänlighet i sinnet.

Arjeplogs kommuns position är "Den fjällnära skärgården". Arjeplog förknippas starkt med vattnet som i sin kombination med närheten till fjällvärlden erbjuder oanade möjligheter för attraktivt boende, nyfikna besökande och kreativa företag. Här finns förutsättningar för utveckling. Kunskap om vår kommun, värdskap och varumärke ger oss kommuninnevånare stolthet och vi blir ambassadörer som sprider berättelsen om vår attraktiva livsmiljö. Stolthet och positiv självbild är dessutom viktiga för att trivas, attrahera och öppet ta emot inflyttare.

-Jag vill bo i en lägenhet som jag byggt så här, men större.

Charlie, 4 år.

Foto: Fredrik Westerlund

Målbild

Människor och berättelser från Arjeplog har ett gott rykte och skapar positiva förväntningar i regionen, Sverige och världen. I Arjeplogs kommun känner man sig välkommen och sedd. Här finns stolta, trygga innevånare med självkänsla och stora hjärtan.

Strategier

- Aktivt och kontinuerligt arbeta för befolkningstillväxt med ett horisontellt arbetsätt, som involverar hela den kommunala organisationen liksom det övriga samhället.
- Förmedla kunskap och berättelser om Arjeplogs kommuns livsmiljöer och ekonomiska levnadsvillkor för att stimulera inflyttning, investeringar, skapa nya jobb och företag.
- Stärka varumärket "Arjeplogs kommun" lokalt, regionalt, nationellt och i världen genom en tydlig profilerad strategisk marknadsföring av platsen, dess kultur, verksamheter och näringsliv.
- Arbeta för att utmana stadsnormen och stärka bilden av landsbygden.
- Genom skolgången etablera en positiv känsla och tillhörighet till Arjeplog.
- Erbjuder alla inflyttare ett öppet och välkomnande mottagande och verka för en bra och fungerande integration

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Genomföra spetsig och smart marknadsföring som stärker Arjeplogs kommuns profil och attraktionskraft för besökare, boende och inflyttare.
- Ta fram och genomföra ett program för inflyttning och integration.
- Arbeta offensivt med utveckling av en väl fungerande inflyttarservice.
- Ta fram ett inflyttningspaket till nya kommuninnevånare.
- Genomföra värskapsutbildningar för besöksnäringen och andra aktörer.
- Uppmuntra och stödja lokala aktörer som företag och föreningar att använda relevanta delar av kommunens grafiska profil vid marknadsföring och evenemang.
- Stödja föreningar i marknadsföringsarbetet.

Boende och bebyggelse

I Arjeplogs kommun ska det finnas goda miljöer att bo, verka, växa upp och åldras i. Arjeplogs styrkor när det gäller boenden är både närheten och glesheten. Här finns boendemiljöer i tätort och byar med närhet till rik natur, fjäll och vattenmiljöer och med närhet mellan människor. I centralorten finns närhet till arbetsplatser och bred service på gångavstånd. Mer än en tredjedel av kommunens befolkning bor i dag utanför samhället. Arjeplogs kommun är Sveriges mest vattenrika och en av världens mest glesbefolkade med 0,2 invånare per kvadratkilometer. Eller sett från ett annat håll: Det finns fem kvadratkilometer till varje invånare. Här är det glest, här finns plats för fler och här bör det finnas möjlighet för alla att ha en naturskön boendemiljö av god kvalitet.

Behov

Trots att befolkningen minskat de senaste åren finns i dag en brist på bostäder och tomter i attraktiva lägen både i tätorten och byarna. Efterfrågan på attraktiva tomter för fritidshus är också stor. Kommunens målsättning i linje med den regionala utvecklingsstrategin är en årlig nettoinflyttning på tio personer, vilket motsvarar en befolkning på omkring 3000 innevånare år 2025 eller 3050 innevånare år 2030. Ett ökat bostadsutbud behövs också för att bristen på bostäder inte ska försvåra rekrytering av arbetskraft. De stora pensionsavgångarna då hela 15 procent av hela befolkningen uppnår 65 år inom den närmaste tioårsperioden kommer att kräva en inflyttning av arbetskraft och därmed ökat behov av bostäder. Näringslivets positiva utveckling mot säsongförlängning inom både besöks- och testnäring medför också att arbetskraft kan välja att helårsbosätta sig i kommunen. Genom ombyggnationer av fastigheter bedöms behovet av lägenheter av olika typer att täckas inom tre till fyra år. Det är exempelvis viktigt att det finns små lägenheter attraktiva för ungdomar som vill bosätta sig i kommunen. Bostadsmarknaden i tätorten är speciell då den påverkas av uthyrningsmöjligheterna till testnäringen vintertid. I nuläget finns dessutom ett behov av att tillskapa ytterligare boende för testindustrin under högsäsong januari-mars, så att det inte blir en flaskhals för utveckling. Det finns även en viss efterfrågan av tomter för industriverksamhet i centralorten medan det finns ett överskott på lokaler för detaljhandel.

Utvecklingsbygder

En alltför utspridd bebyggelse i en glesbefolkad kommun är inte hållbart. Det ger inte underlag för kommunal och kommersiell service. Att upprätthålla en levande landsbygd är en viktig utvecklingsfaktor i Arjeplogs kommun. En indelning av kommunen i bygder utifrån näringslivsstruktur, service, befolkning, kommunikationsstråk och bebyggelse har därför gjorts. Det är Slagnäsbygden, Arjeplogsbygden, Laisdalsbygden,

Silverbägens fjällområde och Piteälvbygden. Områdena har olika förutsättningar och planen vill styra så att tillkommande bebyggelse på bästa sätt ska bidra till utveckling och serviceunderlag i både byar och tätort. När det gäller strategiska serviceområden ingår Laisdalsbygden och Piteälvbygden i Arjeplogsområdet då dessa i dag saknar service motsvarande den som finns i Arjeplog, Slagnäs och Jäckvik.

Sammanhållen bebyggelse

Utanför detaljplanelagt område och så kallad sammanhållen bebyggelse kan vissa åtgärder vara bygglovsbefriade. Det tidigare begreppet var ”samlad bebyggelse” och avsåg ett område med 10- 20 hus som inte var detaljplanelagt. I den nya plan och bygglagen har det tagits bort och ersatts av ”sammanhållen bebyggelse”. Det ska tolkas som bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller som skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. Det kan röra sig om större bebyggda områden i byar eller mindre områden med ner till tre byggnader exempelvis i känsliga kulturmiljöer. Översiktsplanen pekar inte som vägledning ut områden med sammanhållen bebyggelse eftersom bedömningen ändå måste göras från fall till fall. Man ska alltid kontrollera och samråda med kommunens miljö- och byggservicekontor för bedömning om sammanhållen bebyggelse föreligger inom det område där man exempelvis vill göra en mindre tillbyggnad.

Det kan också uppmärksammas att reglerna för bygglovsbefrielse (som för friggebodar och attefallshus) inte gäller inom Försvarmaktens influensområde. Kommunen ska remittera alla sådana ärenden till Försvarmakten.

Fritidshus

Planen vill stimulera fortsatt turismutveckling i form av fritidshusturism (”The Hidden Giant of Tourism”). Fritidshusen utgör ett viktigt underlag för upprätthållande av kommersiell service och sysselsättning. Delårsboende och att ha flera bostäder blir allt vanligare. Bredbandsutbyggnaden till byar och fritidshusområden är en förutsättning och förbättrar möjligheterna för arbete och studier på distans. Att kombinera ett liv nära natur och friluftsmöjligheter trots att arbetsplatsen ligger långt därifrån kan locka fler att bosätta sig i sina fritidshus. Det är dock angeläget att skattesystemet anpassas så att kommuner som Arjeplog, med stor andel delårsboende, får bättre kostnadstäckning för att upprätthålla den kommunala service som behövs.

Målbild

Möjligheterna till en attraktiv boende- och livsmiljö i en arktisk region stimulerar inflyttning till kommunen. Kommuninnevärdarnas behov styr utbudet av bostäder och

alla har likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet. I Arjeplogs kommun finns goda miljöer att bo, verka, växa upp och åldras i.

Strategier

- En god planberedskap som säkerställer tillgång till attraktiv mark för bostäder och etablering av verksamheter både i centralort och i byar.
- Utnyttja hela potentialen för utveckling och tillväxt i befintlig och tillkommande fritidshusbebyggelse.
- Nya bostadsområden ska, om möjligt, planeras i anslutning till befintlig bebyggelse och existerande infrastruktur. Vid planering och lovgivning tas hänsyn till befintlig bebyggelsestruktur och utformning.
- Människor med särskilda bostadsbehov ska ha tillgång till anpassade bostäder.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Områden för både året runt- och fritidsbostäder planeras i strandnära lägen.
- Aktuella riktlinjer för bostadsförsörjning ska finnas som underlag till kommunens planering för bostäder.
- Möjligheter för attraktiva stora tomter i anslutning till tätort och byar ska utredas, exempelvis för djurhållning.
- I genomsnitt tas fem nya permanentbostäder och 20 fritidshus per år fram till 2020.
- I Arjeplogs centralort detaljplaneläggs minst tre områden för nya bostäder till 2020 med centralt läge och god tillgänglighet.
- Årlig analys av inkomna intresseförfrågningar om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) utanför utpekade områden för eventuell samlad ansökan till Länsstyrelsen om förenklat förfarande.
- Effektivisera och korta prövningsprocesser, som handläggningstiden på bygglov.
- Marknadsföring av mark och bostäder för att öka exploatering av planlagda områden och öka inflyttningen.
- Stimulera att fritidshus med närhet till serviceorter ska kunna omvandlas till permanentboende för att stärka sysselsättning och serviceunderlag.
- Äldreboenden – Skapa ett särskilt boende och trygghetsboende.

Gestaltning och mötesplatser

Hur vi utformar vår gemensamma yttre miljö och våra inomhusmiljöer påverkar livsmiljöns attraktivitet, hur vi trivs och utvecklas. Kommunfullmäktige har antagit ett gestaltungsprogram som hjälpmedel för styrning av den yttre miljöns utformning. Det ska fungera som inspiration och vägledning samt utgöra ett ramverk för olika aktiviteter och moment som skyltning, belysning, utveckling av stråk och viktiga mötes- och målpunkter. Det handlar om att utgå från platsen, dess historia, förutsättningar och funktion, så kallad Culture planning. Att hitta kommunens unika värden och kännetecken, samt hur de kan förstärkas och tydliggöras. I programmet identifieras Arjeplogs kännetecken som driftigheten, samiska kulturen, tekniken och naturen. Ledord till gestaltningen är samisk kultur, fjällnära skärgård och biltestverksamhet.

Ett antal platser lyfts fram som viktiga att förbättra gestaltningsmässigt i tätorten. Det handlar om att använda outnyttjade platser, ta tillvara förbisedd potential för att skapa nya målpunkter, skapa sammanhängande stråk, förstärka befintliga stråk med hjälp av

Arjeplogs kommun har låtit tagit fram koncept och idéer på hur kommunen kan gestaltas i framtiden. Rondell Silvervägen är ett sådant förslag. Den cirkelformade belysningen ska föra tankarna till de många upplogade isbanorna. Bild: LundbergDesign & MAF Arkitektkontor

konsekvent belysning och skyltning och att komplettera befintliga stråk där glapp finns. Att tydliggöra platser, bryta upp stora asfaltytor med t.ex. vegetation eller installationer, "bygga bort" baksidor, antingen genom tillkommande bebyggelse eller genom att införa element som fångar intresset och drar uppmärksamheten från röriga eller tråkiga platser är andra inslag.

Vid utformning av miljöer ska medborgare engageras så att hänsyn till jämställdhets-, tillgänglighets-, miljö-, mångfalds, integrations- och barnrättsaspekter kan tas med på bra sätt. Även kulturmiljövärden, estetisk och konstnärlig utformning ska beaktas.

Målbild

- Alla inne- och utemiljöer är utformade och gestaltade attraktivt så att de främjar jämställdhet, trygghet, hälsa, tillgänglighet, kultur och social sammanhållning.

Strategier

- Lokalisering, gestaltning och nyttjande av bebyggelse och infrastruktur ska på ett miljö- och hälsofrämjande sätt bidra till attraktivitet och god tillgänglighet i vardagen.
- I genomförande av projekt och åtgärder ska Gestaltningprogrammet vara vägledande och medborgarna ska involveras med deras kunskap, behov och önskemål på sin livsmiljö.
- Skyltning ska göra det lätt att hitta i Arjeplogs kommun och signalera mer än vad som står på dem. De ska synliggöra kommunen kultur och historia samt samspela med och bidra till kommunens miljö.
- Ljussättningen ska eftersträva att framhäva kommunens karaktär och skapa en helhetsbild så att gatu- och parkrum är överblickbara, trygga och vackra.
- Kunskapen om betydelsen av välskötta hus och välhållna offentliga miljöer ska öka både bland offentliga och privata fastighetsägare.
- Sociala och gröna stråk som rastplatser, stråk för gång- och cykeltrafikanter, skoterleder, utemiljöer, gröna korridorer för tillgänglighet m.m. ska utvecklas och säkerställas vid planering och byggande.
- Verka för att "enprocentregeln" tillämpas som innebär att ca en procent av budgeten för ett byggprojekt (vid nybyggnation, om- eller tillbyggnad) avsätts till bild- eller formkonstnärlig gestaltning.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Utveckling av Guld Klas Torg, området kring Skeppsviken, David och Per-Axels park, skolgårdarna och gång- och cykelstråken i centralorten för attraktivitet och möten.
- I samverkan med Trafikverket arbeta för att gestaltning hänsynstas vid åtgärder längs statliga vägnätet.
- Söka finansiering och byta ut knappt 400 skyltar så de visar gatunamn på både pite-samiska och svenska.
- I samverkan med Trafikverket fortsätta arbetet med att få de samiska ortnamnen på vägskyltar.
- Skapa fler naturliga träffpunkter för unga i Arjeplog på vardagar och helger.
- Genomföra trygghets- och gestaltningsvandringar i centralort och byar. I samverkan med kommuninnevånare, företagare/entreprenörer vidta åtgärder för en mer inbjudande och tillgänglig miljö, tex åtgärda bristfällig belysning, förfallna byggnader och fasader.
- Aktivt se över och förbättra den fysiska tillgängligheten.

Service

Boende, företag och besökare behöver god service. Fungerande kommersiell och offentlig service är avgörande förutsättningar för utveckling, attraktiva miljöer och arbetstillfällen.

I Arjeplogs kommun finns utmaningar för god serviceförsörjning främst i de glesa områdena utanför centralorten. Här är det allt svårare att upprätthålla kommersiell och offentlig service. Några orsaker är lågt invånarantal, åldrande befolkning, sämre förutsättningar för regelbunden kollektivtrafik och svag mobil- och bredbandstäckning. Lokal handel påverkas av förändrade köpmönster. Allt fler väljer att handla på stora köpcentra utanför kommunen och via e-handel.

Därför är det viktigt att följa utvecklingen. Att kontinuerligt identifiera förändringar och genomföra insatser som värnar kommersiell service i kommunen. För att kunna behålla och samtidigt öka kvalitén på servicen är helhetssyn samt samverkan inom kommunen och med andra aktörer i Norrbotten och Skellefte-regionen av stor vikt. Tillgång till service har också stor betydelse ur jämställdhets-, integrations- och miljösynpunkt. Därför är det viktigt att människor från olika delar av samhället får vara med och påverka serviceutbudet.

Prioriterade områden enligt Norrbottens regionala serviceprogram som har bedömts gynna serviceutvecklingen i länet är:

- Samverkan och planering
- Dynamiskt näringsliv
- Deltagande samhälle

Arjeplogs centralort har ett brett utbud av kommersiell och offentlig service. Sedan 2015 erbjuder Arjeplogs kommun kostnadsfri varuhemssändning till invånare som är fast boende i kommunen och som av egen kraft inte kan ta sig till närmaste dagligvarubutik. Foto: LiLAB

Serviceområden, kommunbygderåd och varuhemsändning

Arjeplogs kommun har det senaste åren arbetat offensivt för att möta utmaningarna med att utveckla och säkerställa servicen. Det finns i dag tre strategiska serviceområden inom kommunen:

- Arjeplog med omland (inklusive Laisdalen och Piteälvsområdet).
- Slagnäs med omland.
- Jäckvik med omland.

I Arjeplog centralort finns ett stort utbud av kommersiell och offentlig service. I byarna Slagnäs och Jäckvik finns servicepunkter med grundläggande kommersiell service: livsmedel, drivmedel, post, paket, bussgods, frimärken, varor från Apotek, Systembolag och Svenska Spel. I Slagnäs finns även äldreomsorg som offentlig service. I områdena finns även mindre servicepunkter i Laisvall, Adolfström/Gauto och Camp Polcirkeln. De har ett smalare utbud, men förstärker servicen i det större serviceområdet med viss livsmedelsförsäljning och/eller drivmedelsstation. I framtiden kan dessa utvecklas ytterligare och fler servicepunkter kan inrättas till exempel i Mellanström.

Sedan länge verkar föreningen BIAK, Byautveckling i Arjeplogs kommun, för en positiv utveckling av byarna i kommunen. För förstärkt lokal samverkan kring service och utvecklingsfrågor bildades år 2013 även ett Kommunbygderåd med representanter från hela kommunen. Rådet har tagit fram tio prioriterade utvecklingsområden som integrerats i kommunens planering. Det handlar om: 1. kommunikation/strömförsörjning inklusive telefoni och bredband, 2. post och paket, 3. bostäder, 4. tillgänglighet/säkerhet, 5. avlopp/sophantering, 6. kulturhistoria, 7. underhåll/tillgänglighet/friluftsinfrastruktur/fiskevård, 8. transporter/kollektivtrafik, 9. marknadsföring/ambassadörskap, och 10. näringslivsutvecklingsstöd.

Arjeplogs kommun erbjuder sedan år 2015 kostnadsfri varuhemsändning till invånare som är fast boende i kommunen och som av egen kraft inte kan ta sig till närmaste dagligvarubutik. De kan beställa matvaror från närmaste dagligvarubutik en gång per vecka. Även övriga fast boende, de som bor utanför tätorten, kan beställa matvaror en gång per vecka från närmaste butik, men då mot en mindre avgift. Dagligvarubutiker som ingår i varuhemsändning, är Coop Konsum och ICA Nära i Arjeplogs tätort, Lanthandeln i Slagnäs, Handlar'n i Jäckvik och Camp Polcirkeln. Viktig målgrupp för varuhemsändning är äldre invånare, som av egen kraft inte kan ta sig till en dagligvarubutik. I jämförelse med Sverige hör Arjeplogs kommun till de kommuner som har flest äldre invånare och antalet kommer att öka.

Målbild

I Arjeplogs kommun finns förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i kommunen. Innevånare och företag erbjuds god servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd och en tryggad god tillgång till dagligvaruförsörjning och drivmedel. De digitala tjänsterna skapar bra service för alla medborgare i kommunen. Servicen bidrar till att attrahera fler människor att bo, besöka och verka i kommunen.

Strategier

- Servicemässigt arbeta med helheten för kommuninvånarnas bästa. Byar i en positiv utveckling leder till en positiv utveckling av centralorten. Satsningar i centralorten gynnar byarna. Fler boende, fler och växande företag, utbyggnad av bredband med mera ger bättre förutsättningar för att upprätthålla en fullgod service i hela kommunen. Utan service inga företag. Utan företag ingen service.
- Stärka lokal och regional samverkan med syfte att utveckla service och öka attraktiviteten.
- Stärka och utveckla servicepunkter i kommunens serviceområden till attraktiva mötesplatser.
- Verka för att de betaltjänster som finns i Arjeplog bibehålls.
- Verka för högre grad av samordnade transporter av personer, gods och tjänster.
- Ökad samordning av serviceslag inom offentlig och kommersiell service.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- I samverkan skapa attraktiva servicepunkter av olika omfattning och förbättra tillgången till dessa.
- Delta i regional samverkan i Skellefteåregionen och Norrbotten för att utveckla lösningar för ökad samordning av varu- och persontransporter, logistikhantering och ökad samordning av offentlig och kommersiell service.
- Medborgare och andra aktörer ska kontinuerligt informeras och ges inflytande i serviceutvecklingsfrågor, bland annat via kommunbygderådet.
- Skapa mobila lösningar och e-tjänster som gör det möjligt att få tillgång till viss service även när man inte kan ta sig till en fysisk servicepunkt, genom att servicen istället når ut till kommunens spridda befolkning.

- Fortsätta utveckla formerna för varuhemsändning som gynnar de lokala dagligvarubutikerna i kommunen. Prioriterad målgrupp är invånare som av egen kraft inte kan ta sig till närmsta dagligvarubutik.
- Genomföra kompetensutvecklingsinsatser som bidrar till att förbättra handelns förutsättningar att utvecklas, växa, öka sin omsättning, stärka sin position på närmarknaden och även nå andra kundkretsar.
- Stödja dagligvaruhandlare utanför tätort att erhålla utvecklingsstöd till butiker och drivmedelsstationer, samt att ta del av utbildning och konsultinsatser som erbjuds av Länsstyrelsen.
- Se över dagligvarubutikernas tillgänglighetsanpassning för personer med funktionsnedsättningar.
- Regelbundet bjuda in dagligvarubutikerna i tätort och dagligvarubutiker och drivmedelsstationer utanför tätort till samråd med kommunen.
- Förbättra kommunens upphandlingsrutiner (information, utbildning) för att möjliggöra att dagligvarubutikerna i kommunen kan vara med och konkurrera vid anbudsfrågan.

Hälsa och omsorg

Ju mer vi arbetar med att förebygga ohälsa och social utsatthet desto mer resurser kan läggas på omsorg och de sjukdomar som inte går att förebygga. Det förebyggande sektorsövergripande folkhälsoarbetet är därför viktigt och ett av de hållbarhetskriterier som det ska tas hänsyn till i alla verksamheter. I och med antagande av lokal utvecklings- och översiktsplan som utgör lokal folkhälsostrategi ställer sig kommunen bakom intentionerna i den regionala folkhälsostrategin. Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan utgör Arjeplogs kommuns lokala folkhälsostrategi som kompletteras med konkreta handlingsplaner. För att förbättra folkhälsan gäller det att med olika typer av insatser arbeta med faktorer som påverkar hälsan. I dag är den goda hälsan inte jämnt fördelad bland olika grupper och därför är det viktigt att både rikta insatserna till dem som behöver det mest, men att även hitta strukturer och arbetssätt inom kommunen som ger goda förutsättningar för en god hälsa till alla invånare.

Tillgång till vård och omsorg av hög kvalitet berör det dagliga livet för många människor och är avgörande för en orsts attraktivitet. En välutvecklad servicenivå vad gäller hälso- och sjukvård är av stor betydelse för innevånarna men även mycket viktig som näringslivsfrämjande faktor, till exempel för etableringar och testindustri.

Vi behöver god tillgång till sjuk- och hälsovård. Alla människor, unga eller gamla, kan någon gång vara i behov av omsorg eller stöd, för längre eller kortare perioder. En stor del av verksamheten är hårt styrd av lagstiftning och kommunen kan exempelvis inte hänvisa till bristande resurser om en enskild person har rätt till en viss insats.

De närmaste tio åren kommer antalet äldre att öka i kommunen. Genom hemtjänst och bostadsanpassningar ökar möjligheten för de äldre att bo kvar i sina egna bostäder vilket kan minska behovet av särskilt boende. I dagsläget finns inget "mellanboende", till exempel trygghetsboende eller seniorboende i kommunal regi. Det betyder att steget från ordinärt boende till särskilt boende är kortare än om dessa skulle finnas. Trygghetsboende och seniorboende är något kommunen tagit hänsyn till i projektet "Framtidens äldreboende".

Arjeplogs kommun är ett förvaltningsområde för samiskt språk och kultur. De som begär ska ges möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar samiska.

Behovet av bostäder med särskild service har också analyserats och framtida platser i bostäder med särskild service behövs. I dagsläget köper man platser från privata företag eller andra kommuner för sådant så kallat LSS- boende. Kommunen ger också stöd när man hamnar i socialt utsatta situationer av olika slag, exempelvis missbruksvård, familjerådgivning och stöd vid våld i nära relationer.

Genom Region Norrbotten finns en hälsocentral och tandvård i centralorten. Hälsocentralen har jourläkare vardagar klockan 07.30-21.00 samt helger mellan klockan 12.00-18.00. Joursköterska finns dygnet runt, alla dagar. I Arjeplog finns en ambulans som är bemannad dygnet runt. Dessutom finns en reservambulans som kan bemannas vid behov. Arjeplogs kommun är stor till ytan och närmaste sjukhus ligger vid kusten. År 2014 körde ambulansen 9 340 mil fördelat på 499 utryckningar, vilket innebär nästan 19 mil i genomsnitt.

Ett område som utvecklats de senaste åren är välfärdsteknik eller E- hälsa. Kommunen deltar i olika utvecklingsprojekt alltifrån trygghetslarm/system till virtuella hälsorum. Det handlar om att med hjälp av användarvänliga digitala tjänster utveckla den enskildes trygghet, service, delaktighet och medskapande. Det handlar också om att hitta verktyg för att öka tillgången och kvaliteten i sjuk- och hälsovård över långa avstånd, vilket är en utmaning för en kommun som Arjeplogs. Samtidigt är det också ett sätt att effektivisera så att personalresurserna räcker för en snabbt växande målgrupp. En viktig framgångsfaktor för att åstadkomma hög kvalitet är att samverka med andra.

De hälsoutmaningar som särskilt lyser ut enligt NFR:s analys för Arjeplogs kommun är:

- Vanligt med högt blodtryck.

- Högst insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar.
- Vanligare att vara överviktigt eller lida av fetma både bland barn och vuxna.
- Vanligare med riskabla kostvanor än i riket.
- Vanligare med äldre medborgare som inte mår bra än i riket.
- Högst fallskador bland äldre i länet.
- Vanligare att prova röka cigaretter bland ungdomar.

Positiva hälsotrender i vår kommun är:

- Trygga att gå ut själva.
- Litar på människor i allmänhet.
- Överlag god skoltrivsel.
- Ungdomar som är nöjda med sin relation till familjen.
- Goda resultat i grundskolan.

-Varje dag ska jag åka till mitt jobb och sätta ihop människor om dom har gått sönder. Om inte jag kan laga dom får de åka till Piteå.

Tova, 3 år.

Foto: Fredrik Westerlund

Målbild

I Arjeplogs kommun ges förutsättningar för ett självständigt liv genom service, vård och omsorg med rätt kvalitet. Medborgare och näringsliv i hela kommunen upplever trygghet, har tillgång till en god hälso- och sjukvård och erbjuds goda förutsättningar för hälsosamma val i vardagen.

Strategier

- Genom regional och lokal samverkan utveckla det sektorsövergripande folkhälsoarbetet. Arbeta strategiskt och prioritera kommunens specifika hälsoutmaningar.
- Verka för att äldre människor och personer med fysiska och psykiska svårigheter har möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. De erbjuds en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.
- Det ska finnas tillräckligt antal olika boendeformer som är utformade på sådant sätt att de kan tillgodose varierande behov och önskemål hos äldre och personer med funktionsnedsättning
- Verka för att Region Norrbotten tillhandhåller en sjuk- och hälsovård i kommunen som motsvarar innevånarnas och näringslivets behov och bidrar till kommunens attraktivitet som bostads- och etableringsort.
- I samverkan offensivt utnyttja digitaliseringens och e-hälsans möjligheter för att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd.
- De behov som finns inom kommunen för vård och omsorg på samiska ska tillgodoses.
- Vård- och omsorgsverksamheterna ska ha bra möjligheter för utevistelse och friluftsliv.
- Kulturaktiviteter ska användas som ett verktyg vid vård, omsorg och rehabilitering.
- Arbeta för att andelen av Arjeplogs kommuns befolkning som röker och snusar minskar.

• **Prioriterade åtgärder/rekommendationer**

- Skapa ett särskilt boende och trygghetsboende för äldre.
- Ta fram och arbeta efter en handlingsplan för lokala folkhälsoinsatser
- Skapa bostäder med särskild service, LSS-boende.
- Fortsatt utveckling av e-hälsa och välfärdsteknik

- Åtgärder för att förebygga fallskador hos äldre
- Insatser för förbättrade kostvanor och ökad fysisk aktivitet i alla åldrar.
- Kartlägga och utveckla omsorgens möjligheter till stimulerande utevistelse.
- Kulturaktiviteter anordnas regelbundet inom omsorgen, också med inslag av samisk kultur.
- Erbjudna traditionell kosthållning som är en viktig kvalitetsfaktor för alla brukare.
- Genom förebyggande insatser minska andelen barn och unga som röker eller snusar

Skola, förskola och ungas delaktighet

I Arjeplogs kommun finns både kommunal och fristående förskola i tätorten. Arjeplogs förskola har profilerat en av de sju avdelningarna språkligt och kulturellt efter den samiska kulturen. Grundskolan är förlagd till kommunens centralort. Till skolan hör även ett fritidshem, dock saknas fritidsgård i kommunen.

I kommunen bedrivs såväl gymnasial utbildning som vuxenutbildning i lokaler som delas med kommunens medborgarhus och bibliotek. En stor andel av gymnasieeleverna är inte skrivna i vår kommun. Detta beror på att ett av skolans program, fordonsprogrammet med inriktning mot fordonstest, har ett så kallat riksintag. Den höga andelen elever från andra kommuner gör även att kommunen driver ett elevhem.

I Arjeplogs förskola är idag 111 barn inskrivna och i kommunens skolor går 420 elever. Elevantalet beräknas öka något de närmaste åren dels på grund av att större barngrupper fötts de senaste åren men även genom inflyttning till kommunen. Fler barn och elever i våra verksamheter och en större mångfald i grupperna ger en mycket glädjande och stimulerande utveckling för hela Arjeplogs skolväsende.

I Arjeplogs kommuns skola syftar all verksamhet till att stärka barnens och elevernas identitet, deras inneboende drivkraft och nyfikenhet som bland annat kan yttra sig i behovet av att veta något, upptäcka nya saker eller delta i en aktivitet för sakens egen skull. Genom att själv känsla och stolthet skapas redan i barndomen blir Arjeplogs kommun en stark kommun.

En viktig del i förskolans och skolans värdegrundsarbete är att främja ett skolklimat där alla barn och elever känner sig trygga och respekterade. Det handlar om att främja tillitsfulla relationer och ett gott samarbetsklimat, att se olikheter som en tillgång och att bejaka mångfald. Det främjande arbetet i Arjeplogs förskola och skolor ska alltid pågå utan att något särskilt har hänt, värdegrundsarbetet ska genomsyra hela vår verksamhet.

Arjeplogs kommun är ett förvaltningsområde för samiskt språk och kultur. De som begär ska ges möjlighet att få hela eller delar av förskolans verksamhet av personal som behärskar samiska. Inom skolans område finns en skyldighet att ordna modersmålsundervisning, vilket för Arjeplogs del bl.a. innebär erbjudande om undervisning i samiska. Det gäller alla samiska språkvarieteter. Kunskap inom duodji och samisk kultur ska ingå utbildningen. Kommunen strävar efter att ständigt förbättra miljön vid förskolor och skolor, och att skapa säkra trafiklösningar där föräldrar hämtar och lämnar sina barn.

Barn och ungas delaktighet

Barn och unga människors röster saknas ofta i beslutande sammanhang, och deras infallsvinklar får alltför sällan höras och synas. Ett bra "nu" för barn och ungdomar är en investering i framtiden, att ge barn och ungdomar en bra och trygg uppväxt ger framtidstro. Arjeplogs kommun ska därför verka för att skapa bra uppväxtmiljöer där förskola och skola är grunden. Kommunen ska stödja föreningslivets arbete för barn och

I kommunens gestaltningsprogram finns koncept och idéer på hur Hornavanskolans parkering ska gestaltas. Förslaget omfattar bland annat mer grönska och upplysta promenadvägar. Bild: LundbergDesign & MAF Arkitektkontor

ungdom. En bred kulturskola och andra fritidsverksamheter ger möjligheter till inspirerande aktiviteter och gemenskap. Samverkan mellan skola och näringsliv är viktigt för att underlätta ungdomars möjligheter att få arbete efter avslutat gymnasium. Arjeplogs kommun ska vara en kommun där barn och unga sätts i fokus. Kommunens arbete för att hitta bra former för att säkerställa ungas delaktighet och inflytande ska fortsätta.

Målbild

Arjeplogs kommuns skola stärker barnens och elevernas identitet, deras inneboende drivkraft och nyfikenhet i ett skolklimat där alla barn och elever känner sig trygga och respekterade. Skolorna har en säker, hälsofrämjande och stimulerande miljö som lockar till rörelse. Genom att självkänsla och stolthet skapas redan i barndomen blir Arjeplogs kommun en stark kommun. Alla barn ges möjlighet att forma och verka i morgondagens samhälle.

Strategier

- Arjeplogs kommun ska stimulera barnens nyfikenhet och intresse för att lära sig nya saker. Förskolan lägger grunden för att stimulera barnens fortsatta lust att lära.
- Barnen ska garanteras en verksamhet av hög kvalitet med stöd av välutbildade pedagoger.
- Förskolan och skolan i Arjeplogs kommun ska vara en sammanhållen miljö som är en mötesplats för barn och ungdomar från olika kulturer.
- Eleverna ska erbjudas en utvecklande skolmiljö där alla ges möjligheter att nå kunskapsmålen. Grundskoleelever ska ges kunskaper för att kunna gå ett nationellt gymnasieprogram. Gymnasiet ska ge kunskaper och färdigheter för fortsatt utbildning eller för arbetslivet.
- Skolan ska arbeta så att alla elever förbereds för ett självständigt vuxenliv.
- Skolan ska arbeta för att skapa förståelse för och kunskap om samiskt språk och kultur bland alla barn och ungdomar och vara en trygg språkarena för samiska barn och ungdomar.
- Skolorna ska ha säkra och stimulerande utemiljöer för rörelse, idrott och lek samt möjlighet att regelbundet nyttja naturen för naturstudier och friluftsliv.
- Arjeplogs kommuns skolor och skolgårdar ska vara fria från tobak, alkohol och droger.

- Alla elever skall uppmuntras till att aktivt ta del i arbetet med utformning av och innehållet i undervisning och skolmiljö. All personal inom skolväsendet skall verka för ett ökat elevinflytande.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Öka antalet platser för barn och elever i förskola och skola.
- Vidta åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen i kommunens skolor.
- Förbättrad tillgänglighet till kommunens förskola och skolor.
- I samråd med elever, skolpersonal och föräldrar kartlägga och förbättra skolornas möjlighet till utevistelse, utepedagogik, friluftsliv, idrott och lek. Även åtgärder för att förbättra och stimulera barn och ungdomars möjligheter för utomhusvistelse och rörelse på fritiden ingår. Vidta åtgärder för en säker och stimulerande utemiljö.
- All personal, elever och föräldrar ska kontinuerligt få utbildning och information inom området ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak).
- Utbildningar för politiker och tjänstemän om metoder för att öka barn och ungas inflytande och delaktighet.
- Ungdomars egna initiativ till demokratiska forum och processer ska stödjas.
- Livskraftiga elevråd ska finnas på alla enheter och elever ska ges inflytande på lektionsupplägg och undervisning.
- Arjeplogs förskola arbetar utifrån konceptet "Grön flagg".

Kultur

Att ha tillgång till och att vara med och skapa kultur skapar livskvalitet och är en del i en attraktiv livsmiljö. Både kultur och bra fritidsaktiviteter kan överbrygga klyftor mellan människor, skapa delaktighet och användas i jämlikhetsarbetet.

Kulturlivet i Arjeplogs kommun är mycket livaktigt och mångsidigt med hänsyn till kommunens storlek. Som gränskommun i Sápmi möts framförallt svensk och samisk kultur med vissa norska inslag. Traditioner från de olika kulturerna bevaras samtidigt som det moderna kulturlivet utvecklas. Biblioteket/Medborgarhuset, Silvermuseet, Kyrkorna och Centrumbiografen är viktiga kulturella mötesplatser, scener och kulturnoder. I byarna finns folkets hus, bygdegårdar, byastugor, kyrkor och kapell som mötesplatser och arenor för kulturaktiviteter. Biografförening, föreningar för konst-, teater-, foto-, slöjd- och hantverk, studieförbund, byaföreningar och andra kulturella föreningar driver

omfattande verksamhet. Kyrkornas kör- och konsertverksamhet är andra exempel. Större evenemang erbjuds under året som filmfestivalen "Tro, hopp och kärlek", Arjeplogsdagar, samisk kulturvecka, marknader, spelmansträffar och kulturveckor.

I kommunen verkar en mängd skickliga kulturutövare som konstnärer, musiker, fotografer och slöjdare. Det finns en imponerande samling konst i de offentliga miljöerna bland annat efter en särskild satsning i samband med byggandet av Tingsbacka. Silvermuseet med Doktorsgården är ett kulturellt kraftcentrum med utställningar på tre våningsplan där besökarna får ta del av det gemensamma arvet för Arjeplog; småbrukarens redskap, den samiska vardagen, världens största samiska silversamling, förhistoriska spår ur naturen och tillfälliga utställningar. Det är, näst efter Norrbottens museum det mest besökta museet i länet med nästan 45 000 besökare per år.

Plattformen för kulturarbetet i Arjeplogs kommun, liksom andra kommuner i länet, är "Kulturplan för Norrbotten" som tagits fram och hålls aktuell i en pågående kultursamverkansprocess. För en kommun som Arjeplogs är denna samverkan helt avgörande för att upprätthålla ett brett kulturutbud och bibliotekstjänster av hög kvalitet. Arbetet utgår fram de nationella kulturpolitiska målen och fokuseras till ett antal regionala målområden. Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan utgör kommunens lokala kulturstrategi/plan som vid behov kompletteras med konkreta handlingsplaner (liknande biblioteksplanen).

I enlighet med målsättningar i den regionala kulturplanen har Arjeplogs kommun byggt upp en kulturskola de senaste åren. I dag ges eleverna möjlighet till undervisning och prova på verksamhet i musik, slöjd, dans, teater, skapande bild och film. En verksamhet i utveckling som arbetar med att hitta långsiktigt säkerställda former i nära samarbete med skolan. Kulturskolan i Arjeplog har som mål:

- Att ge barn och unga möjligheter att utveckla sin kreativitet och skaparförmåga
- Att göra barn och unga delaktiga i sitt eget skapande inom olika konstområden.
- Att ge barn och unga en meningsfull fritid.
- Att verka för social gemenskap och integration som motverkar klyftor i samhället.

Som samisk förvaltningskommun har kommunen ett särskilt ansvar att främja samiskt språk och kultur. Arjeplogs kommun har ett unikt ansvar för pitesamiskan som bara talas i och omkring Arjeplogs kommun (den kallas också arjeplogssamiska). Pitesamiskan är i dag starkt hotad och har endast ett trettiotal talare kvar. På norsk sidan är språket utdött. Viktiga insatser har de senaste åren genomförts av engagerade pitesamiskt-talande/intresserade i kommunen och på norsk sida som med stöd av språkforskare tagit fram en Pitesamisk ordbok och en Pitesamisk grammatik. En hel del av kommunens

Vi har ett unikt ansvar för pitesamiskan som bara talas i och omkring Arjeplogs kommun (den kallas också arjeplogssamiska) Med hjälp av en språkforskare har engagerade pitesamisktalande/intresserade gjort en viktig insats och tagit fram en pitesamisk ordbok.
Foto: Martin Stråmo

innevånare har pitesamisk släktbakgrund och det hörs även på arjeplogsmålet som innehåller flera ord och uttryck som kommer från pitesamiskan.

Enligt minoritetsspråklagen skall samverkan med samerna ske i alla frågor som påverkar den samiska befolkningen och dess näringar. Utifrån detta är den samiska samrådsgruppen, bestående av representanter för samebyarna, sameföreningen och företrädare för kommunen en viktig samverkanspart

Biblioteket i Arjeplogs kommun är ett integrerat folk - och skolbibliotek. Det är strategiskt placerat i närheten av kommunens förskola, grundskola, gymnasium, elevhem,

sim- och sporthall samt Lärcentra. Närheten till stora och viktiga målgrupper barn, unga och studerande är en stor fördel. Verksamheten bedrivs enligt en antagen biblioteksplan och kommunen deltar aktivt i regional samverkan mellan biblioteken i Norrbotten. Studieförbunden, kyrkorna, kulturskolan och byaföreningar tillhandahåller lokaler av olika slag för eget kulturutövandet. En inventering kan behövas för analys om utbudet motsvarar behov och efterfrågan för möjligheter för kulturutövande, alltifrån musikstudios till vävstugor.

Målbild

Kulturlivet är en tydlig del i vår livsmiljö och en tillgång för hållbar utveckling och tillväxt i hela Arjeplogs kommun. Alla har möjlighet att ta del av och delta i ett brett kulturutbud av hög kvalitet inom alla kulturområden. Kommuninnevanorna, särskilt barn och ungdomar, är delaktiga och påverkar kulturutbudet. Kulturskolan spelar en viktig roll och ger möjligheter för unga att få tillgång till olika estetiska uttrycksformer, lära känna sig själva och mogna som människor.

Strategier

- Genom lokal och regional samverkan erbjuds ett rikt kulturutbud och möjligheter till eget skapande och kulturutövande.
- Kulturskolans verksamhet är prioriterad, utvecklas och bedrivs i nära samverkan med skolan
- Biblioteket ska vara en attraktiv mötesplats med god service för alla besökare oavsett ålder, behov och förutsättningar.
- Silvermuseets lokala och regionala kulturbärande roll ska stärkas och verksamheten långsiktigt säkerställas.
- Kunskapen om och upplevelsen av både den skogs- och fjällsamiska kulturen stärks och synliggörs. Särskilt fokus på revitalisering av det Pitesamiska språket.
- I kommunen finns en fungerande kulturell fysisk infrastruktur med arenor, mötesplatser och lokaler för eget utövande och skapande.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Åtgärder för att stimulera och stärka det ideella kulturarbetet och utveckla samverkan mellan det offentliga, civilsamhället och näringslivet. Exempelvis årliga kulturdialoger med lokala och regionala kulturaktörer och kulturkraftsstöd.
- Erbjudna fler elever plats i kulturskolan och ge barn och ungdomar ökat inflytande för att säkerhetsställa deras delaktighet i kulturskolan
- Kommunen uppmuntrar att samiska institutioner förlägger sin verksamhet till kommunen för synliggörande av samisk kultur och samhälle.
- En fast eller mobil scen anordnas/finns att tillgå för kulturarrangemang i centrala Arjeplog.
- Kontinuerlig samverkan med den samiska befolkningen genom den samiska samrådsgruppen.
- Aktivt stödja Silvermuseets insatser för att finna kompletterande finansieringsformer för att långsiktigt säkerställa verksamheten.
- Utveckla samverkan och delta i samarbete med andra samiska förvaltningskommuner i Sverige och grannkommuner i Norge.
- Insatser för att höja allmänbildning om urfolket samerna, samisk kultur och språk både i kommunens egen verksamhet och bland allmänheten.
- Ta fram, hålla aktuella och genomföra åtgärder enligt kulturplan, biblioteksplan och plan för nationella minoriteter och uppdraget som samisk förvaltningskommun.
- Kartläggning av behov och efterfrågan av kulturlokaler, scener och möjligheter för eget kulturutövande. Jämställdhets- och tillgänglighetsaspekter ska beaktas.

Idrott och motion

Goda möjligheter för idrottsutövning och motion är en viktig faktor för en kommuns attraktivitet. Arjeplog har stolta traditioner inom idrott och medaljörer från både OS, VM och SM i flera olika sporter. Alla behöver givetvis inte bli mästare och sikta på tävlingar utan här ska finnas goda möjligheter att både träna, motionera och utvecklas för alla. Många studier visar att vi rör oss allt mindre med ökad ohälsa som följd. Stillasittande skoltid och arbetsliv behöver motverkas med mer aktiv fritid. Att ha möjlighet att utöva önskad idrott och delta i aktiviteter på sin fritid är viktigt för människors psykiska och fysiska hälsa.

Idrottsrörelsen och idrottsföreningarna är viktiga i Arjeplogs kommun liksom i resten av landet. Idrottsföreningarna lockar många främst barn och unga. Ofta är föräldrarna

ledare och man lägger ner stor tid på att samla in medel till resor m.m. Arjeplogs sportklubb (ASK), Arjeplogs Ridklubb och Argentum är exempel föreningar som gör stora insatser.

Vad gäller anläggningar finns i centralorten simhall, sporthall, konstgräsplan (Sparbanken Nord Arena), gym, naturgräsplan, ishockeyrink, ridhus, Djuptjärns och Öbergets elbelysta motionsspår, utegym, skjutbanor, skridskobana vid Gäddviken och minigolfbana. I Laisvall finns både sporthall, ishall, elljusspår och minigolf. I Mellanström och Slagnäs finns elbelysta skid- och motionsspår. I Slagnäs också minigolf. I Nåtti finns beachvolleyplan och det finns också en freesbeegolfbana i kommunen. Anläggningar för utförsäkning finns på Gáldesbuavvda och i Jäckvik. I flera av fjällbyarna finns också längd- och turåkningspår.

Efterfrågan på lokaler och träningstider i tätorten är stor. Det finns dock möjligheter att öka nyttjandet av hallarna i Laisvall. Argentums innebandylag är mycket framgångsrika på det regionala planet. Tävlingarna lockar en stor publik. Det finns därför önskemål att utveckla anläggningarna för att möta de regelverk som sätts upp av riksiddrottsförbund för anordnande av tävlingar på olika nivåer. Utredningar har gjorts och allt kan inte åtgärdas utan stora ombyggnationer. Även på ridanläggningen som nyttjas av flera föreningar finns ett stort behov av åtgärder för att den ska fungera ändamålsenligt. Pistol-skytteföreningen har också en offensiv verksamhet, men det finns en osäkerhet kring en långsiktig lösning med ändamålsenliga lokaler för föreningens fortsatta utveckling.

Målbild

I Arjeplogs kommun finns goda möjligheter för alla att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa på lika villkor. Här finns ett brett utbud av aktiva idrottsföreningar och möjligheter till positiva upplevelser av idrott som underhållning.

Strategier

- Verka för god tillgång till moderna, ändamålsenliga och attraktiva anläggningar och idrottsmiljöer som lockar till fysisk aktivitet och idrott.
- Samverka med idrottsrörelsen för att motivera flera människor till motionsaktiviteter och utveckla nya alternativ som spontanidrottsplatser.
- Barn med funktionshinder ska säkerställas möjligheter/förutsättningar för en fysisk aktiv fritid.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Regelbundna idrottsdialoger med lokala och regionala aktörer.
- Utveckla modeller för hållbar samverkan för drift av anläggningar.
- Kartlägga tillgång och behov av anläggningar och områden för spontanidrott i centralort och byar för olika målgrupper.
- Åtgärder för utveckling av Arjeplogs sporthall, ridanläggningen.
- Marknadsföra utbud och möjligheter till idrott och motion samt de idrottsevenemang som anordnas i kommunen.

Föreningsliv och studieförbund

Föreningslivet är mycket rikt i kommunen, i både tätort och byar, med engagemang och aktiviteter som är en viktig kugge i ett attraktivt samhälle. De ideella krafterna verksamma runt om i Arjeplogs stora kommun ser till att det finns aktiviteter året om. Utan dessa ideellt arbetande människor skulle kultur-, idrott - och fritidsutbudet vara mycket

I Arjeplogs kommun finns ett hållbart och mångsidigt föreningsliv som berikar kommunens medborgare och stimulerar till att leva ett aktivt liv med en meningsfull fritid. En prioriterad åtgärd är därför att skapa en tjänst för föreningservice. Foto: LilAB.

fattigare. Föreningar fungerar också som mötesplatser och bidrar till att utveckla sociala relationer, kompetens, demokrati och samarbete mellan människor. Det bidrar till ett socialt hållbart samhälle och god hälsa. Att kommunen hittar bra former för att stödja ett fortsatt livskraftigt föreningsliv är av största vikt.

Det finns ett 60-tal föreningar i kommunen. Allt ifrån bya-bygdeföreningar, idrott-, kultur- och naturföreningar. Arjeplogs sportklubb (ASK), Arjeplogs Ridklubb och Argentum 91 är de största föreningarna i Arjeplog och bedriver idrottsverksamhet för barn och unga. Föreningar för olika funktionsnedsättningar finns. Pensionärsföreningarna är också livaktiga. Studieförbunden, främst ABF och Studieförbundet Vuxenskolan, är viktiga samarbetspartner. Ett flertal av föreningarna har dock åldrande styrelser och medlemmar och har svårt med rekrytering av nya medlemmar. Minskad prioritering av ideellt arbete och alternativa digitala mötesplatser är andra utmaningar. Samtidigt startas nya föreningar, exempelvis nu senast en bordtennisförening och en LAN- och Fantastikförening.

Många föreningar i kommunen har problem att rekrytera och behålla engagerade ledare. Här kan kommunen i samverkan med föreningarna vidta insatser.

De flesta av föreningarna och studieförbunden i kommunen är beroende av verksamhetsstöd och vissa får även driftsbidrag. Förutom det lokala verksamhetsbidraget så har idrottsföreningar också möjlighet att söka nationellt stöd, så kallat LOK-stöd (Lokalt aktivitetsstöd). För att kunna genomföra det förändringsarbete och utvecklingsinsatser som behövs finns det även behov av att söka externa medel. Flera föreningar har problem med administration och rapportering för att få de bidrag och stöd som de kan få och har rätt till. En föreningsservice står därför högt på önskelistan hos föreningarna. Funktionen skulle i första hand vara behjälplig med administration, posthantering, kassörsarbete, söka bidrag m.m. Föreningar saknar ofta lokaler att bedriva sina mötesverksamheter i vilket eventuellt skulle kunna samordnas med en företagsservicefunktion.

Målbild

I Arjeplogs kommun finns ett hållbart och mångsidigt föreningsliv som berikar kommunens medborgare och stimulerar till att leva ett aktivt liv med en meningsfull fritid.

Strategier

- Stärka föreningslivet genom verksamhetsbidrag och att så långt möjligt tillhandahålla ändamålsenliga lokaler.
- Kommunen stödjer särskilt föreningar som utvecklar aktiviteter efter barn och ungdomars önskemål och behov.

- Utveckla samverkan mellan föreningar, skola, kommunen, näringsliv och övriga aktörer.
- Kommunens stöd till föreningar och anläggningar ska vara jämnt fördelat mellan olika aktiviteter (idrotter, kultur mm) som efterfrågas av olika kön.
- Drogförebyggande policys ska finnas inom föreningslivet.

Prioriterade åtgärder/ rekommendationer

- Åtgärder för samverkan och utveckling, som föreningsdialog varje halvår, utvecklingspeng samt marknadsföring av föreningar och arrangemang.
- I samverkan med föreningarna arbeta för bildandet av en funktion som förenings-service.
- Tillsammans med föreningarna och studieförbundet SISU kontinuerligt genomföra insatser för att stärka ledare och för att utbilda fler ledare i kommunens föreningar
- Att förenkla för föreningar och minska administration för att få bidrag genom e-tjänster. Kommunen ska aktivt arbeta för att fler föreningar söker externa medel och för att hjälpa dem i processen.
- Kartläggning ur ett jämställdhetsperspektiv av fördelning av föreningsstöd, investeringar i lokaler och tider i lokaler.

Kulturmiljö

Kulturmiljövård/kulturmiljöarbete handlar om att främja ett hållbart samhälle utifrån de nationella och regionala kulturmiljömålen där kulturmiljöer både bevaras (skyddas och vårdas), används (brukas och nyttjas) samt utvecklas. Det handlar också om att sprida kunskap om kulturarvet. Kulturmiljövårderna ska tas tillvara och integreras i samhällsutvecklingen.

Med kulturmiljö menas avtryck som människan genom tiderna avsatt i den fysiska miljön. Det är hela den av människor påverkade miljön som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter.

Arjeplogs kommun är mycket rik på kulturmiljöer och kunskapen om kulturlandskapet ökar stadigt genom den forskning som bedrivs på Silvermuseet. Kulturmiljöer av riksintresse ska tillsammans ge en bild av landets och länets historiska utveckling. I Arjeplogs kommun är följande fem områden utpekade som riksintressanta för kulturmiljövården: Nasafjäll, Laisälven, Kasker, Rackträsk-Dellaur, Gallesgutj-Nåtti.

Målbild

En mångfald av kommunens kulturmiljöer är bevarade, vårdade och tillgängliggjorda också i ett längre tidsperspektiv. De berikar vår livsmiljö och är en tillgång för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt i hela Arjeplogs kommun.

Strategier

- Öka kunskapen om kulturarv och kulturmiljöer i kommunen.
- Stödja och ta hjälp av den lokala spetskompetens inom kulturmiljöområdet som finns på Silvermuseet.
- Vid planering och byggande ta hänsyn till kulturmiljövärden i bebyggelse och landskap.
- Utvecklingssatsningar ska ske så att kvaliteterna i kommunens natur- och kulturmiljöer bibehålls eller stärks utifrån en helhetssyn på natur-, kultur- och friluftsvärden. De ska också vara i linje med en livskraftig och hållbar samisk livsmiljö.
- Arbeta för att lokala föreningar, entreprenörer eller lokalt anställd personal anlitas för skötsel av kulturmiljöer i kommunen.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- I samverkan ta fram en översikt över prioriterade kulturmiljöer för bevarande, vem som ansvarar, skötsel och åtgärder.
- Samverka med Länsstyrelsen och stödja lokala aktörer för utveckling av kulturmiljöområden som Hyttområdet/Majorsgården i Adolfström, Åsarna (Gallesgutj – Nåtti), Maddávrrre, Junkarälven, Rackträsk – Dellávrrre och Delliknäs.
- Stödja lokala aktörer exempelvis i Västerfjäll och Båtsjaur att hitta former för att hålla odlingslandskapet öppet.
- Åtgärder tillsammans med ansvariga myndigheter för att få till stånd en restaurering av den i kulturmiljöprogrammet utpekade Vilstugan uppe vid gränsen.

Natur och friluftsliv

Arjeplogs kommun har ett exklusivt natur- och kulturlandskap och utomordentliga förutsättningar för friluftsliv, fiske, jakt och naturbaserad besöksnäring. Det är den mest vatten- och ö-rika inlandskommunen i landet, med två nationalälvar, Sveriges största glaciär och djupaste sjö, ett hörn av Lapponia världsarvsområde, en nationalpark, ett

fågelskyddsområde, tio mil av Kungsleden, 26 naturreservat och delar av två ekoparker, däribland Sveriges största. Här finns tillgängliga områden för varierande friluftsliv mitt i samhället, i byarna och längs fjällvägarna, liksom områden som kräver mer av besökaren. Natur- och friluftsupplevelser är en av de styrkor kommunen har att utveckla för att stärka sin attraktivitet i den hårda konkurrensen om boende, besökare, kompetens och företagsetableringar.

Kommunen har låtit inventera närmaturområden och tagit fram faktaunderlag om fiske, naturvärden och naturanknutna miljömål. Kommunfullmäktige har antagit program som visar politisk viljeinriktning för kommunens arbete med naturvård, fiske och friluftsliv och hur kommunen kan bidra till nationella frilufts-, miljö- och folkhälsomål. Det utgör en grund för planering och åtgärdsprogram. Arbetet fokuseras till fyra insatsområden för att underlätta, tydliggöra och förenkla arbetet.

- Samverkan och kunskap.
- Natur, fiske och friluftsliv för alla.
- Natur, fiske och friluftsliv för utveckling.
- Naturvård, fiskevård och förvaltning.

Jakt och fiske är en viktig traditionsenlig sysselsättning för många kommuninnevånare och bas för flera företag inom besöksnäringen. Arjeplogs kommun är den kommun i Norrbotten där det årligen säljs flest jakt- och fiskekort. Det har framförts som är angeläget att de platsspecifika tillgångarna ska förvaltas på ett sätt som ger mervärde och fördelar för de som väljer att bo och verka i Arjeplogs kommun, alltifrån ren- och besöksnäringens företag till enskilda innevånare.

Utöver befintliga skyddade områden planeras 57 nya naturreservat samt utvidgningar de närmaste åren. De stora statliga investeringarna som redan gjorts och planeras genom avsättningar och inlösen av skyddade naturområden är även att betrakta som investeringar i ekosystemtjänster bland annat i form av "utvecklingsområden/industriområden" för attraktiv livsmiljö och naturbaserad besöksnäring i olika former. För att de ska generera hållbar lokal ekonomisk tillväxt och utveckling måste investeringarna fullföras och kompletteras. Det räcker inte att enbart skydda områden utan fortsatta investeringar och stödjande strukturer måste till. Det handlar exempelvis om stora investeringar i hållbar friluftsinfrastruktur och naturvägledning, exempelvis utveckling av Silvermuseet/INSARC som innovativt centrum för besökare, utveckling och forskning. Tillräckliga statliga medel för förvaltning, skötsel och utveckling av skyddade natur- och kulturmiljöer måste tillskjutas och användas till att köpa tjänster av lokala företag eller för lokalt anställd fältpersonal. Att utveckla former för lokal samförvaltning bör också prioriteras. En sådan process tar tid, är komplicerad, det finns juridiska oklarheter med mera, men ska förstås bygga på gällande rätt och berörda parter medgivande. Utgångs-

I kommunens gestaltningsprogram finns koncept och idéer på hur Arjeplogs kommun kan låta sig gestaltas i framtiden. Fjällfyren på Galtispuodas topp är ett sådant förslag. En fjällfyre till en fjällnära skärgård. Bild: LundbergDesign & MAF Arkitektkontor

punkten är att de eventuella hållbara möjligheter som de statliga naturresurserna, innebär ska utnyttjas på bästa sätt för lokal utveckling.

Målbild

Natur- och friluftsupplevelser tillgängliga för alla berikar vår livsmiljö och är en tillgång för hållbar utveckling och kreativ tillväxt i hela Arjeplogs kommun. En välfungerande samverkan skapar samsyn, delaktighet och kunskap och vi använder naturresurserna på ett långsiktigt hållbart sätt. Hållbara former för lokal samförvaltning har utvecklats.

Strategier

- Stärka kommunens position som attraktiv och hållbar natur- och friluftslivskommun.
- Arbeta för att genomförda och planerade statliga investeringar i skyddad natur fullgörs så att naturskyddet genererar lokal ekonomisk tillväxt och utveckling. Detta bland annat genom att, förutom avsättningar av mark- och vattenområden, också nödvändiga resurser för tillgängliggörande, underhåll, naturvägledning, forskning, tillskapande av arbetstillfällen och affärsutveckling avsätts och stimuleras.
- Arbeta för att hållbara former för hållbar lokal samförvaltning av naturresurser och skyddade områden utvecklas.
- Ett antal naturområden/anläggningar ska ha särskild hög tillgänglighet med fokus på barn, unga och personer med funktionsnedsättning.
- Tätorts- och bynära natur med sociala- natur-, och kulturmiljövärden bevaras och är tillgänglig.
- Kommunens skötselinsatser ska prioriteras efter förväntad nyttjandegrad och olika gruppers behov. Engagemang från föreningar och företag ska tas till vara och jämställdhetsaspekter ska beaktas.
- Genom samverkan med Länsstyrelsen och andra ta fram hållbara former för ökad tillgänglighet och marknadsföring av ett urval av natur-, kulturmiljöer, naturreservat och nationalparker. Anpassade efter lokala aktörers, som samebyars, turistföretagares och kommuninnevärnars, behov och som de ges inflytande över.
- Verka för former för hållbar förvaltning av naturmiljöer och resurser som fisk och vilt som särskilt gynnar kommuninnevärnare, samebyar och besöksnäring. De plats-specifika tillgångarna ska förvaltas på ett sätt som ger mervärde och fördelar för de som väljer att bo och verka i Arjeplogs kommun.
- Arbeta för att lokala föreningar, entreprenörer eller lokalt anställd personal anlitas för skötsel av statligt skyddade naturmiljöer i kommunen.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Åtgärder för att få igång en samverkansprocess mellan kommun, samebyar, myndigheter, statliga markägare/bolag för utveckling av hållbar lokal samförvaltning.
- I samverkan ta fram en utvecklingsplan för friluftsliv och turism i och kring Galtisbuoda naturreservat.

- Ta fram utvecklings-, marknadsförings- och skötselplaner för områden som ska ha särskilt hög tillgänglighet
- Silvermuseets funktion som besöksmål och centrum för naturvägledning (heritage interpretation) utvecklas ytterligare
- Utveckla samarbetet med Skogsstyrelsen, ta fram samrådsområden där särskild hänsyn ska tas utifrån skogsvårdslagen. I samband med det utreda upphävande av äldre landskapsbildskyddsbestämmelser.
- I samverkan med andra markägare och aktörer se över skogsbruksplaner i tätorts- och bynära områden ur ett mångbruksperspektiv.
- Utreda kommunalt områdesskydd, skötsel och utveckling för de tätortsnära Arjeplogs- och Vaukaströmmarna i syfte att bidra till förbättrade förutsättningar för utveckling och investeringar i friluftsområdena
- Formerna för samverkan i natur- och friluftslivsfrågor med grannkommuner och regioner ska utvecklas, särskilt med aktörer på norsk sida som arbetar aktivt med friluftsliv och folkhälsa
- Genomföra övriga beslutade åtgärder i Natur- och friluftsprogram och Program för vatten och fiskeutveckling.
- Vid all planering av mark och vattenanvändning ska tillgängligheten till natur- och kulturområden för friluftsliv tillses genom gröna korridorer/ gröna stråk .
- Kartlägga områden viktiga för friluftslivet med hjälp av Naturvårdsverkets metod för identifiering och klassificering.

Miljö- och riskfaktorer

Kommunens planering ska bidra till att nationella miljömål och miljö kvalitetsnormer uppfylls. Planerad framtida mark- och vattenanvändning ska också ta hänsyn till identifierade riskområden. Exempelvis ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet.

Klimat och energi

Världens klimat blir allt varmare. I Arjeplogs kommun är effekterna ännu inte så tydliga, men vi kan förvänta oss att det blir både varmare och blötare. Det kommer mer nederbörd, perioderna med snö och is blir kortare medan växtsäsongen blir längre. Samhällsservice, näringsliv, kommunikationer och många andra områden påverkas. Test-,

besöks- och rennärigen är till exempel anpassade efter nuvarande förutsättningar vintertid. Att vi har ett geografiskt läge som gör oss beroende av väg- och flygtransporter är en annan utmaning i omställningen till ett fossilbränslefritt samhälle.

Klimatförändringarna kan kännas omöjliga att påverka på lokal nivå i en kommun med liten befolkning. Då är det viktigt att arbeta strukturerat och samverka med andra. Arjeplogs kommun har en klimatstrategi med handlingsplan kopplad till nationella och regionala insatser som visar hur kommunen tar ansvar för minskade klimatpåverkande utsläpp. För ökat samarbete har Arjeplog, i likhet med ett antal andra kommuner i länet, skrivit under "Borgmästaravtalet". Det är en rörelse för kommuner och organisationer i EU och genom att ansluta sig åtar man sig att arbeta aktivt med att begränsa sin klimatpåverkan.

Arjeplogs kommun har en hög produktion av förnybar energi. En av flera prioriterade åtgärder för en minskad klimatpåverkan är en vidareutveckling av fjärrvärmens. Bilden är tagen i Arjeplogs fjärrvärmeverk. Foto: LiLAB

Det är viktigt att ha en god beredskap och anpassa både samhällsservice, byggande och näringsliv för framtida utmaningar och möjligheter. Under planperioden bör insatser göras för detta. Följderna av klimatförändringarna är till exempel redan påtagliga för rennäringen och kommer på sikt förändra förutsättningarna för de naturbaserade näringarna i kommunen.

Att öka vår kunskap om hur vi på olika sätt i vårt vardagsliv kan agera för att minska klimatpåverkan och att göra det enkelt att leva klimatsmart i Arjeplogs kommun är ett annat område för åtgärder.

Energieffektivisering i bostäder och lokaler är ett sätt att minska klimatpåverkan. Användningen av förnybar energi för uppvärmning och el är hög i Arjeplogs kommun, men kan ökas ytterligare, till exempel kan fjärrvärmennätet byggas ut. En utmaning är att minska transportsektorns klimatpåverkan. Det finns möjligheter att minska transportbehovet som att arbeta för ökat kollektivt resande, att öka andelen förnybara bränslen och att långsiktigt satsa på mest energieffektiva transportsätt och fordon. Kommunen som dominerande centrum för fordontest och närheten till norska sidan med dess kraftigt utveckling på elbilsidan motiverar exempelvis starka skäl för en offensiv satsning på en utbyggd laddinfrastruktur längs riksväg 95.

Inom kommunen produceras förnyelsebar el. Fyra vattenkraftverk står för den större delen av elproduktionen. De fyra kraftverken drivs av Skellefteå Kraft. Det är Skellefteälvens Vattenregleringsföretag som förvaltar och svarar för driften av de stora sjömagasinen i kommunen. Vindkraftsparken på Uljabuouda med 10 verk är unik som den första moderna vindkraftsparken som byggts i ett så extremt klimat som på kalvfjället. Fjärrvärmeverket i Arjeplogs tätort kommun baseras på biomassa. I dagsläget finns ingen tillförlitlig statistik över hur mycket solenergi som produceras inom kommunen eller energiproduktionen från olika värmepumpsystem. Det avfall som inte källsorteras transporteras till Boden och förbränns i ett värmeverk som genererar både värme och el.

Målbild

I Arjeplogs kommun är all produktion och konsumtion resurseffektiv och hållbar ur så väl ett regionalt som globalt perspektiv. Utsläppen av växthusgaser bidrar till att Sveriges mål om noll nettoutsläpp 2050 uppnås. Energiförsörjningen baseras på förnybara energikällor samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Arjeplog är en robust kommun med hög livskvalité där energi- och klimatsmarta varor och tjänster är basen för ekonomin.

Strategier

- Arbeta för ökad återvinning/-användning av resurser, effektivare användning av resurser som energi och material samt ökad andel och tillförsel av förnybar energi.
- Arbeta med ett ökat helhetsperspektiv och användning av offentlighetens uppdrag att vara föregångare i klimatarbetet.
- Arbeta för ökad kunskap och klimatanpassning.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- En aktuell klimatstrategi ska finnas som underlag för åtgärder för minskad klimatpåverkan och klimatanpassning
- Vidareutveckling av Arjeplogs fjärrvärme.
- Genomföra energieffektiviseringsåtgärder.
- Insatser för en hållbar, säker och miljövänlig energiproduktion och distribution som också tillgodoser testnäringens och transportsektorns ökade energibehov.
- Insatser för att underlätta fordontestverksamhet i kommunen för fortsatt forskning och utveckling av klimatvänliga och säkra fordon.
- Stimulera och planera för en ökad utbyggnad av laddinfrastruktur och infrastruktur för förnybara drivmedel.
- Upphandlingar med hänsyn till energi- och klimataspekter.
- Öpartisk, kostnadsfri klimat- och energirådgivning och information. Dialog och samverkan med Skellefteälvens Vattenregleringsföretag kring information och förebyggande åtgärder vid olägenheter på grund av låga vattennivåer i regleringsmagasinen

Klimatanpassning

- Ta hänsyn till översvämningsrisker, riskområden för ras, skred och erosion vid fysisk planering och lovgivning.
- Befintliga fastigheter inom område med risk för översvämning kartläggs för åtgärder.
- Vattenskyddsområden med vattenskyddsföreskrifter upprättas för samtliga kommunala dricksvattentäkter. Behov av reservvattentäkt utreds och vattenförsörjningsplan upprättas.

- Identifiera ledningsnät där det finns risk för ras, skred och/eller översvämning och vidta åtgärder för förstärkning och anpassning till ökade nederbördsmängder.
- Anpassa drift och underhåll av kommunala gator och vägar utifrån förändrat klimat, nollgenomgångar med mera.
- I byggande av äldreboenden tas hänsyn till äldres känslighet för värmeböljor.
- Ökad kunskap om och hänsyn till rennäringens behov av alternativa betesmarker och utfordringsmetoder i ett förändrat klimat.
- Analysera besöksnäringens beroende av klimatförhållandena och fastställa eventuell sårbarhet och möjligheter med exempelvis intensifierad vintersäsong.
- Utredda vilka kulturmiljöer som kan påverkas av klimatförändringar.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är bindande nationella föreskrifter som regleras i miljöbalken. För närvarande finns miljökvalitetsnormer för bland annat utomhusluft och vattenförekomster. Utgångspunkten för en miljökvalitetsnorm är att den tar sikte på tillståndet i miljön och vad människan och naturen bedöms kunna utsättas för utan att ta alltför stor skada. För alla MKN har riksdagen fastställt en tidpunkt då de ska, alternativt bör, vara uppfyllda. Om en MKN bedöms bli svår att klara till den utsatta tidpunkten, ska ett åtgärdsprogram upprättas. Enligt plan- och bygglagen får planläggning inte medverka till att en miljökvalitetsnorm överskrids.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Luftkvalitetsförordningen regler syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla gemensamma krav inom EU. Kommunerna har till uppgift att kontrollera miljökvalitetsnormerna genom mätning, beräkning eller objektiv skattning beroende på rådande luftkvalitet. Orsaker till luftföroreningar kan vara avgaser, partiklar som slits upp från vägbanan, vedeldning eller industriutsläpp.

Bedömningen för Arjeplogs kommun är att det för närvarande inte föreligger någon risk att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft överskrids för något ämne, varken inom centralorten eller i övriga kommunen. Bedömningen baseras på objektiv skattning samt även för centralorten på beräkningar under år 2015 genom SMHI:s modellberäkningssystem SIMAIR.

Strategier

- Vid all planläggning samt prövning av ärenden ska miljökvalitetsnormerna för utomhusluft alltid beaktas.
- Arjeplogs kommun ska medverka till att fastställda miljökvalitetsnormer för luftföroreningsnivåer och utsläpp av luftföroreningar underskrids med god marginal.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Vid planering och etablering av nya verksamheter bör göras beräkningar eller objektiva skattningar av eventuell påverkan på miljökvalitetsnormerna för utomhusluft.

Miljökvalitetsnormer för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att åstadkomma en bra vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av vatten. Direktivet berör i högsta grad kommunen som ansvarig för mark- och vattenanvändning. Detta genom ansvaret för fysisk planering enligt plan- och bygglagen, som tillsynsmyndighet för det lokala miljöarbetet och som ansvarig för dricksvattenproduktion och avloppsrening.

För vattenförekomsterna i Bottenvikens vattendistrikt beslutades 2016 om uppdatering av förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram. Det innebär att det för större sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna (så kallade miljökvalitetsnormer). Åtgärdsprogrammen är bindande för myndigheter och kommuner vid tillämpning av miljöbalken. Kommunerna ska beakta miljökvalitetsnormer vid planering och planläggning enligt Plan och bygglagen. För kommunernas del innebär det bland annat att man behöver utveckla planläggning och prövning så att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds. Ingen försämring av ett vattens fastslagna status får ske.

Det övergripande målet för vattenförvaltningen är att uppnå god vattenstatus inom ett visst antal år. Alla ytvattenförekomster har bedömts med avseende på ekologisk och kemisk status och alla grundvattenförekomster med avseende på kemisk och kvantitativ status.

Ytvattenförekomster i Arjeplogs kommun uppnår i många fall god kemisk vattenstatus om man utesluter kvicksilver/kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter. Dessa föroreningar har bland annat spridits via atmosfäriskt nedfall från långväga lufttransporter och finns mer eller mindre i hela Sverige och gränsvärden bedöms överskridas i fisk. Tar man i beaktande nämnda föroreningar uppnår ytvattenförekomsterna i Arjeplogs kommun inte god kemisk status.

God ekologisk status uppnås i många vatten om man utesluter påverkan från vattenkraft. Tar man i beaktande vattenkraftens påverkan uppnår flera ytvattenförekomster i Arjeplogs kommun otillfredsställande ekologisk status.

Ytvattenförekomsterna i Laisan, Aisjaur och Uddjaur är de ytvatten som har den största kemiska påverkan genom utsläppen från den nu nedlagda blygruvan i Laisvall. Dessa ytvattenförekomster uppnår inte god kemisk status dels på grund av bly/blyföreningar och kadmium/kadmiumföreningar och dels kvicksilver/kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter.

Grundvattenförekomsterna i kommunen bedöms överlag ha god kemisk och kvalitativ status. Det är viktigt att ta hänsyn till påverkan på grundvatten. Det gäller exempelvis öster om centralorten där det finns flera grundvattenförekomster i närheten av planerad och befintlig testverksamhet.

För ytvattenförekomsterna i kommunen har hittills inte förekommit problem med övergödning eller försurning. Men vattnen i kommunen är avloppskänsliga för fosfor enligt Avloppsvattendirektivet. Hänsyn till vattenskyddsområden och ytvatten som används till dricksvattenförsörjning är viktigt till exempel när nya testområden ska etableras.

God ekologisk status uppnås i kommunens vatten som inte är påverkade av vattenkraft. Den nedlagda gruvan i Laisvall påverkar fortfarande sjöarna Laisan, Aisjaur och Uddjaur med förhöjda halter av bly, blyföreningar, kadmium och kadmiumföreningar. Foto: LiLAB

Idag kan finnas speciellt fem direkta påverkansfaktorer för ytvattnet i kommunen:

- Avloppsutsläpp – från enskilda avloppsanläggningar och avloppsreningsverk.
- Metaller – från före detta gruvverksamhet i Laisvall.
- Fysisk påverkan – från vattenreglering.
- Metaller och miljögifter – från långväga lufttransporter samt biltestverksamhet på sjöar.
- Förändring av vattnets kemi – genom klimatförändring.

Vilken miljö kvalitetsnorm (MKN) som är satt för ett visst vatten för en angiven tidsperiod framgår i VISS (Vatten Information System Sverige). Dessa bedömningar finns tillgängliga via <http://viss.lansstyrelsen.se/> VISS används som stöd vid planläggning, bygglov, rivningslov, prövning av miljöärenden etcetera.

Kommunen deltar i regional samverkan i vattenråd och vidtar åtgärder enligt det program för vatten och fiskeutveckling som kommunfullmäktige beslutat.

Strategier

- Vid planläggning och prövning av ärenden medverka till att fastställda miljö kvalitetsnormer för vatten uppnås och att ingen försämring av ett vattens fastslagna status inträffar.
- Verka för att verksamheter som avloppsrening, skogsbruk, testnäring och vattenbruk inom kommunen bedrivs så att negativ påverkan på vattenmiljöer minimeras.
- Inom kommunen kan inga vattenkraftsprojekt tillstyrkas annat än i redan reglerade vatten. Kommunen ska verka för en miljöanpassning av befintlig vattenkraft.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- För samtliga kommunala grund- och ytvattentäkter som försörjer fler än 50 personer, eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn, ska aktuella vattenskyddsområden finnas. De ska innehålla föreskrifter så att dricksvattentäkterna långsiktigt bibehåller en god kemisk status och god kvantitativ status. Det handlar om vattentäkterna i Arjeplog, Jäckvik, Laisvall, Slagnäs, Mellanström och Adolfström.
- Arjeplogs kommun ska via tillsyn enligt miljöbalken se till att det vidtas nödvändiga förbättringsåtgärder så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Tillsynen kan främst avse enskilda avlopp, reningsverk, miljöfarliga verksamheter och vattenskyddsområden.

- Kommunen deltar i samverkan i Piteälvens, Skellefteälvens och Vindel- och Umeälvens vattenråd samt i Piteälven ekonomiska förening och Leaderområde

Miljöfarlig verksamhet

Med begreppet miljöfarlig verksamhet menas all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt innebär utsläpp till mark, luft, vattenområden, grundvatten eller annan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön, till exempel buller, lukt, damm, strålning, med mera. Vissa miljöfarliga verksamheter kan leda till att mark- eller vattenområden förorenas. Eftersom miljöfarliga verksamheter kan vara av mycket varierad karaktär och påverka omgivningen på många olika sätt ger en effektiv planering och kontroll av miljöfarlig verksamhet stort utslag på både folkhälsomålen och flertalet av miljömålen.

Inom Arjeplogs kommun finns miljöfarliga verksamheter i både centralorten och glesbygden. Exempel är kommunala och privata avloppsreningsverk, omfattande biltestverksamhet som nyttjar mark- och vattenområden, skjutbanor, bensinstationer, anläggningar för mellanlagring av farligt avfall och övrigt avfall, täktverksamheter, fiskodling, fjärrvärmeverk, cementgjuteri, samt flygverksamheter.

Strategier

- Vid all planläggning samt prövning av ärenden ska alltid beaktas beslutade vattenskyddsföreskrifter och skyddszoner som gäller för kommunens dricksvattentäkter (ytvattentäkter och grundvattentäkter).
- I Boverkets allmänna råd 1995:5, Bättre plats för arbete, finns rekommendationer om skyddsavstånd mellan olika verksamheter och bostäder. Rekommendationerna är inte heltäckande utan avser vissa verksamheter. De rekommenderade skyddsavstånden är en utgångspunkt vid lokaliseringsprövning och etablering av olika verksamheter och bostäder. Vid bedömning i enskilda fall måste hänsyn tas till lokala förhållanden (förhärskande vindriktning, topografi, bebyggelse, eventuell avskärmande vegetation, etcetera).
- Kommunen ska verka för att vägar, bostads- och verksamhetsområden planeras så att behovet av transporter som bidrar till utsläpp av luftföroreningar minskar.

Förorenade områden

Med förorenade områden avses mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att de kan medföra skada eller olägenhet för människors

hälsa eller miljön (10 kap 1 § miljöbalken). Risk för förorening finns så fort någon form av miljöfarlig verksamhet har bedrivits på platsen, till exempel drivmedelshantering, deponier, bilverkstäder, motorbanor, skjutbanor, etcetera.

Under årens lopp har vissa markområden i Arjeplogs kommun förorenats av verksamheter och utsläpp. Det kan finnas risk att föroreningarna kan spridas med yt- och grundvatten och därigenom ytterligare skada miljön.

I Arjeplogs kommun har 154 potentiellt förorenade områden identifierats av Länsstyrelsen. Dessa objekt inkluderar både nedlagda och pågående verksamheter. Av dessa är cirka 21 inventerade enligt den så kallade MIFO-modellen och 6 tillhör riskklasserna 1-2. (Källa Länsstyrelsens rapportserie 18/2013, Inventering av förorenade områden i Arjeplogs kommun) Inventerade områden riskklassas i fyra nivåer: riskklass 1 (mycket stor risk), 2 (stor risk), 3 (måttlig risk) och 4 (liten risk). Länsstyrelsen sammanställer årligen en lista över de 15 mest angelägna åtgärdsobjekten i länet (den så kallade priolistan). På den listan har under många år Slagnäs bangård funnits angiven som ett prioriterat objekt för åtgärder. Slagnäs bangård har tilldelats riskklass 1. Inom Arjeplogs kommun har hittills främst områden med nedlagda bensinstationer varit föremål för åtgärder (efterbehandling). Av de potentiellt förorenade områdena tillhör de flesta kommunens tillsynsansvar. Miljö- bygg och räddningsnämnden arbetar enligt en särskild handlingsplan.

Strategier

- Vid all planläggning ska förorenade områden och potentiellt förorenade områden beaktas.
- Om ny bebyggelse (till exempel bostäder, skolor, arbetsplatser) aktualiseras inom ett område som kan vara förorenat ska markens status alltid utredas och vid behov åtgärdas så att risken för miljö- och hälsopåverkan minskas.
- Innan markanvändning ändras från miljöfarlig verksamhet till mer känslig som till exempel bostäder, skolor, kontor eller innan arbeten sker som kan påverka föroreningar i mark, ska marken undersökas. Behov och omfattning av en eventuell sanering avgörs utifrån undersökningens resultat med stöd av miljöbalken.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Miljöfarliga verksamheter, pågående och nedlagda, där kommunen har ett verksamhetsutövaransvar (det vill säga kommunen är förorenaren) ska inventeras och klas-

sas utifrån risk för miljöpåverkan och åtgärdas vid behov så att risken för miljö- och hälsopåverkan minskas.

- Kommunen bör bedriva en aktiv tillsyn över förorenade områden och vid behov ställa krav på undersökningar och avhjälpande åtgärder.

Avlopp

Utsläpp av avloppsvatten regleras i miljöbalken och dess förordningar. Enligt miljöbalken ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. Det är förbjudet att utan tillstånd eller anmälan anordna ett avlopp eller ändra en befintlig avloppsanordning.

Kommunala allmänna anläggningar för avlopp finns i tätorterna Arjeplog, Slagnäs, Mellanström, Nyliden, Laisvall, Jäckvik och Adolfström. I övriga delarna av kommunen finns många enskilda avlopp avseende bostäder och fritidshus samt även för vissa verksamheter. De enskilda avloppssystemen är av varierad standard och avloppet släpps mer eller mindre renat ut i olika recipienter.

Arjeplogs kommun ligger inom område som är avloppskänsligt för övergödning via fosfor. De kommunala reningsverken har oftast god kapacitet att rena fosfor men lokala variationer kan förekomma vid tillfällen med hög belastning som vid avloppsreningsverket i till exempel Jäckvik.

Avloppsanläggningarna i Jäckvik och Adolfström kräver åtgärder innan ytterligare etablering av bostäder och fritidshus kan anordnas. I bägge dessa byar har det etablerats en större mängd fritidshus samt har andelen husvagns- och husbils camping ökat vilket i sin tur har lett till kraftigt ökad belastning på avloppsanläggningarna under vissa perioder samtidigt som anläggningarna är ålderstigna och inte dimensionerade för den ökade belastningen.

För att uppfylla miljö kvalitetsnormerna enligt vattendirektivet och miljömålen kommer flera åtgärder att vara nödvändiga. Bland annat åtgärd av kommunala avloppsanläggningar med för låg dimensionering och för låg reningsgrad, åtgärd av enskilda avloppsanläggningar, och utökat verksamhetsområden för VA.

Strategier

- Vid all planläggning samt prövning av ärenden ska alltid avloppsfrågorna beaktas och prioriteras.

- Kommunen ska verka för att tillförseln av kväve, fosfor och närsalter till vattendrag och sjöar inte leder till överskridande av miljökvalitetsnormer för ytvatten eller grundvatten.
- Kommunen ska verka för att bristfälliga avloppsanläggningar hos miljöfarliga verksamheter åtgärdas där risk finns för utsläpp av otillräckligt renat avloppsvatten.

Dricksvattenkvalitén i Arjeplog är god. Arjeplogs kommun ska ta fram reservvattentäkter och skyddsområden med föreskrifter för skydd av dricksvattnet. Foto: Elin Nerpin

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Ny bebyggelse inom detaljplan i tätorterna Arjeplog, Slagnäs, Laisvall, Jäckvik, Mellanström och Adolfström ska ingå i verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen.
- För sammanhållen ny bebyggelse utanför tätort ska VA-försörjningen lösas i förväg.
- Kommunen ska åtgärda bristfälliga kommunala allmänna avloppsanläggningar där risk finns för utsläpp av otillräckligt renat avloppsvatten.
- Kommunen ska ställa krav på att bristfälliga enskilda avloppsanläggningar åtgärdas där risk finns för utsläpp av otillräckligt renat avloppsvatten.
- Kommunen ska ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status.

Dricksvatten

Vattnets kretslopp, dess transportförmåga och egenskaper som lösningsmedel innebär att det finns starka samband mellan markanvändning och vattenpåverkan. Därför är det viktigt att långsiktigt skydda yt- och grundvattentillgångar av betydelse för dricksvattenförsörjningen. Syftet med ett vattenskyddsområde är att långsiktigt säkerställa att vattnet har en god kvalitet och därmed utgör en resurs som vattentäkt för ett stort antal människor och verksamheter.

Vattendirektivet berör i hög grad kommunerna som ansvariga för mark- och vattenanvändning; i kommunernas ansvar för fysisk planering enligt plan- och bygglagen, som tillsynsmyndighet för det lokala miljöarbetet och som ansvarig för dricksvattenproduktion och avloppsrening.

I Arjeplogs kommun finns kommunala allmänna anläggningar för dricksvatten dels som ytvatten och dels som grundvatten. Ytvattentäkter finns för Arjeplog, Mellanström, Jäckvik samt Adolfström och grundvattentäkter finns för Slagnäs, Laisvall, Nyliden. I övriga delarna av kommunen finns många enskilda dricksvattentäkter avseende bostäder och fritidshus samt även för vissa verksamheter både vad avser ytvatten och grundvatten.

Idag finns två vattenskyddsområden fastställda vilka avser dricksvattentäkten i Arjeplog och dricksvattentäkten i Laisvall. Kommunen har påbörjat planering för arbete med att ta fram ytterligare vattenskyddsområden för Mellanström, Jäckvik, Adolfström och Slagnäs. För flera av orterna Arjeplog, Slagnäs, Mellanström, Nyliden, Laisvall, Jäckvik och Adolfström saknas reservvattentäkter. Om något händer med ordinarie vattentäkt så att

vattnet inte kan brukas under en längre tid kan det uppstå en del problem om reservvattentäkt saknas.

I vissa grundvattentäkter i kommunen kan dricksvattnet ha förhöjda halter av främst radon och mangan samt vara påverkat av svavelväte. För dricksvatten gäller vissa kvalitetskrav (gränsvärden) som anges i Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten. För enskilt dricksvatten anges riktvärden i Livsmedelsverkets råd om enskild dricksvattenförsörjning.

I "Regional vattenförsörjningsplan för Norrbottens län" redovisas utvalda och prioriterade yt- och grundvattenresurser i Arjeplogs kommun.

Strategier

- Vid all planläggning samt prövning av ärenden ska alltid frågor om dricksvatten beaktas och prioriteras så att dricksvattenförsörjningen tryggas.
- Kommunen ska verka för att det i orterna Arjeplog, Slagnäs, Mellanström, Laisvall, Jäckvik och Adolfström finns fungerande reservvattentäkter.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- För samtliga kommunala allmänna grund- och ytvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn ska inrättas vattenskyddsområden med föreskrifter så att dricksvattentäkterna har god kemisk status och god kvantitativ status och ett långsiktigt skydd.
- Kommunen ska även vidta åtgärder för att tillse att vattentäkter som inte är kommunala, men som försörjer fler än 50 personer eller där vattenuttaget är mer än 10 m³/dag, har god kemisk status och god kvantitativ status och ett långsiktigt skydd.

Buller

Med allmän bullerstörning menas en sammantagen bedömning av hur störande eller besvärande olika ljudkällor upplevts under en längre tidsperiod. Termen inkluderar störning av aktiviteter, vila och sömn. Termen omfattar också själva upplevelsen av obehag och irritation när man utsätts för buller. Eftersom störning är en subjektiv reaktion påverkas reaktionen av många andra faktorer än bara själva bullerexponeringen, särskilt vid låga ljudnivåer.

Inom Arjeplogs kommun kan bullerstörningar främst härröra från till exempel vägtrafik, flygtrafik, skjutbanor, skotertrafik, motor- och testbanor, täktverksamhet, etcetera.

Det saknas överlag uppgifter om uppmätta bullernivåer för olika verksamheter i kommunen. Men bullerstörningar har hittills inte utgjort något större problem i kommunen. Däremot har ljudstörningar från hundhållning varit återkommande problem.

I Norrbottens län är 12 procent av området ovanför gränsen för fjällnära skog påverkat av buller med olika störningsgrad. Pieljekaise nationalpark, permanenta skoterförbudsområden och reservat där terräng- och lufttrafik är reglerade kan betraktas som tysta områden. Även där förekommer periodvis ett visst buller från de som har rätt att flyga och framföra terrängfordon (bland annat renskötare och naturbevakare). Besökare har dock goda möjligheter att få uppleva tystnad i dessa områden.

Strategier

- Kommunen ska verka för att miljömål uppnås och miljö kvalitetsnormer för buller inte överskrids på grund av verksamheter i kommunen.
- Kommunen ska verka för att riktvärden och allmänna råd avseende buller tillämpas vid nyetablering och vid befintlig verksamhet.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Vid risk för störande buller ska bullerutredning göras innan bygglov kan ges till ny bostad. Riktvärden och allmänna råd avseende buller ska tillämpas. Bullerberäkningar /utredningar ska bifogas handlingar om det inte är uppenbart onödigt.
- Avsteg från riktvärden och allmänna råd måste utredas mer detaljerat och ska visa att en exploatör kan tillgodose en acceptabel ljudmiljö med särskilda åtgärder.
- Utreda om det finns en problembild angående bullerstörningar i kommunens naturmiljöer utifrån miljömålet Storslagen fjällmiljö.

Radon

Radon är en osynlig och luktlös radioaktiv gas, vars sönderfallsprodukter kallas radondöttrar. Vid inandning kan den alfastrålning som radondöttrarna avger ge upphov till cancer i lungor och luftvägar. Allmänt kan sägas att i områden med genomsläppliga jordar och där berggrunden består av alunskiffer eller radioaktiva graniter är bebyggelsen särskilt utsatt för markradon. Men radon kan även komma från dricksvatten och vissa byggnadsmaterial.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radon i marken för att gällande gräns- och riktvärden för radon ska kunna

överskridas i en byggnad, om konstruktionen är otät mot marken. Detta gäller även i så kallade lågriskområden.

För att begränsa hälsoriskerna med radon är det viktigt att känna till markförhållandena och markens innehåll av radongas liksom egenskaperna hos det täktmaterial som används till byggnader eller som fyllnadsmassor.

Radon kan också finnas i dricksvatten, speciellt i vatten från bergborrade brunnar. Radon i vatten övergår lätt till inomhusluften när man använder vattnet.

Byggnadsmaterial kan också ge ifrån sig radon men i de allra flesta fall är mängden så liten att den inte har någon betydelse. Ett undantag är blåbetongen, som innehåller den uranrika bergarten alunskiffer. Blåbetong användes under perioden 1929–1978.

Strålning från marken kommer främst från sönderfallen av de naturligt förekommande grundämnena kalium, uran och torium. Halterna av dessa ämnen varierar i berggrunden och jordlagren vilket gör att strålningen varierar från plats till plats.

Inom Arjeplogs kommun kan risk för markradon finnas i stora delar av kommunen beroende på naturliga jord- och bergartsförutsättningar. Men stora variationer finns från mycket låg markradonstrålning till hög radonstrålning. För fjällområdet saknas helt uppgifter om det föreligger risk för markradon.

Radonhalten är relativt låg i de kommunala grundvattentäkterna Slagnäs, Laisvall och Nyliden. Men halterna kan vid samma verk variera mellan provtagningstillfällena från tjänligt till tjänligt med anmärkning trots att verken är utrustade med radonavskiljning.

De rikt- och gränsvärden som finns för radon har fastställts i samråd mellan olika berörda myndigheter. Gränsvärden hittar man i föreskrifter, som är bindande, till exempel Boverkets författningssamling, Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Riktvärden hittar man i allmänna råd som Folkhälsomyndighetens allmänna råd om radon inomhus.

Strategier

- I samband med detaljplaneläggning, bygglovsprövning eller förhandsbesked ska radonförekomst beaktas.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Vid nybyggnation av bostäder, lokaler för allmänna ändamål där människor vistas mer än tillfälligt och arbetsplatser får radongashalten i inomhusluften beräknat som årsmedelvärde inte överstiga gällande rikt- och gränsvärden.

- En detaljerad radonriskbedömning bör göras. Vid nyproduktion av byggnader inom högriskområden ska krav om radonsäkert byggande ställas och inom övriga områden ställs krav på radonskyddat byggande.

Energidistribution och magnetfält

I Arjeplogs kommun finns en aktör, Vattenfall, som svarar för eldistribution. El distribueras med lokala 20 kilovolts nät medan det rikstäckande stamnätet i huvudsak utgår från 400 kilovoltsledningar. Generellt finns goda möjligheter att iaktta acceptabla skyddsavstånd vid planläggning och bygglov så att exponering för elektromagnetiska fält begränsas. I anslutning till tätorten och byar är det dock angeläget att eldistributören Vattenfall markförlägger ledningar.

Magnetfält finns ständigt i vår omgivning, till exempel kring kraftledningar och transformatorstationer. Magnetfält är starkast närmast källan men styrkan avtar snabbt med avståndet. Ju starkare ström som används desto starkare magnetfält. Magnetfält är svåra att skärma av och går obehindrat igenom väggar och tak. Elektriska och magnetiska fält kan ha negativ inverkan på människors hälsa.

Eftersom hälsoeffekter (främst cancerrisker) från magnetfält, speciellt vid kraftledning, på lång sikt inte kan uteslutas har statliga myndigheter valt att rekommendera en viss försiktighet, både för allmänheten och i arbetslivet.

Strategier

- Verka för en utbyggd, säkerställd och robust energidistribution som bidrar till omställningen till ett fossilfritt samhälle.
- Verka för att nya kraftledningar och andra elektriska anordningar utformas, anläggs och placeras så att exponering för magnetfält begränsas och med stor hänsyn till andra hållbarhetsaspekter. Det handlar exempelvis om närhet till bebyggelse, hänsyn till test- besöks- och areella näringar, byars och friluftsområdets attraktivitet och landskapsbild.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Undvik att anlägga nya ledningar, eller placera bostäder, skolor och förskolor nära befintliga kraftledningar, transformatorstationer och andra elanläggningar som ger

förhöjda magnetfält. Skyddsavstånd till kraftledningar bör helst minst vara: 50 meter vid 130 kV, 100 meter vid 220 kV och 150 meter vid 400 kV.

- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.
- Insatser för att elledningar i anslutning till tätort och byar ska markförläggas.

Hälsoeffekter från kraftledningars magnetfält kan inte uteslutas, varför statliga myndigheter rekommenderar viss försiktighet. I Arjeplog har vi goda möjligheter att planlägga med acceptabla skyddsavstånd. Foto: LiLAB

Djurhållning

Djurhållning kan medföra negativ påverkan på omgivningen dels i form av olägenheter som dammbildning, buller och andra ljudstörningar, lukt, flugor med mera och dels i form av risk för hälsopåverkan genom främst risk för allergenspridning. På grund av krav på skyddsavstånd mellan djurhållning och bostadsbebyggelse, måste intresset kring djurhållning till exempel hästhållning och intresset av annan bostadsbebyggelse vägas mot varandra. För att undvika olägenheter för människors hälsa på grund av djurhållning är det viktigt att verksamheten lokaliseras rätt från början.

Vid bedömning i de enskilda fallen måste hänsyn tas till lokala förhållanden, till exempel befintlig djurhållning i området, storlek på djurhållning, förhärskande vindriktning, topografi, utpräglad landsbygdsmiljö eller eventuell avskärmande vegetation. Vid bedömningen bör även en anläggnings eventuella utvecklingsmöjligheter beaktas. Lösgående hundar kan orsaka problem i renskötseln. Hund ska hållas under uppsikt så att den inte stör eller hetsar vilda djur eller renar. Här behövs information och kunskaps-spridning till hundägare och hundspanssföretag.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

Vid bygglov i områden med bebyggelse och/eller vid planläggning samt prövning av ärenden bör följande principer angående skyddsavstånd från bostäder, skolor och dylikt tillämpas:

- Vid anläggningar om 1-10 hästar bör skyddsavståndet vara som regel minst 100 meter från stall och gödselhantering och minst 50 meter från hagar där hästar vistas.
- Vid anläggningar om 10-30 hästar bör skyddsavståndet minst 150-200 meter till stall och gödselhantering och minst 75-100 meter till hagar där hästar vistas.
- Vid större anläggningar med nötkreatur/svin och får/getter bör skyddsavståndet vara minst 200 meter till djurstallar och gödselhantering och minst 50 respektive 25 meters skyddsavstånd mellan betesmark och bostadsbebyggelse. Detta gäller inte för hållande av ett fåtal djur.
- Vid större anläggningar med hönshållning och liknande bör skyddsavståndet vara minst 200 meter. Detta gäller inte för hållande av ett fåtal fåglar.
- Vid större anläggningar med hundhållning typ kennlar och dylikt bör skyddsavståndet vara minst 200 meter. Detta gäller inte för hållande av ett fåtal hundar.
- Kontinuerlig informationspridning för att minska problematik med hundar som stör eller hetsar vilda djur och renar.

Avfall och giftfri vardag

De viktigaste ledorden för den framtida avfallshanteringen i Arjeplog är att minska avfallets mängd och farlighet samt att öka kunskapen och förståelsen av hur avfallet ska hanteras, samtidigt som tillgängligheten till systemen bibehålls eller ökar. Kommunen har en antagen avfallsplan med konkreta mål och åtgärder för arbetet.

För att underlätta avfallshanteringen finns en återvinningsgård i centralorten, där lämnas bland annat papper, glas, plast, vitvaror, brännbara grovsopor och trädgårdsavfall. Miljöstationer finns utplacerade både i centralorten, samt i Jäckvik, Laisvall, Adolfström, Mellanström och Slagnäs. Där kan man lämna bland annat kartong, tidningar och glas.

I kommunen finns en problematik kring avfallshantering längs turiststråken vid rastplatser och friluftsområden. Avfallskärl längs vägarna har tagits bort och det leder till nedskräpning och problem för boende och företagare. Information och bra lösningar behövs.

Vi kommer dagligen i kontakt med olika gifter i vår miljö. Dessa gifter kommer till stor del från tillverkning och användning av vanliga varor och kemiska produkter. Det är inte bra för varken vår hälsa eller vår miljö. Barn är särskilt känsliga och de har rätt att växa upp i en giftfri vardag. Kommunen har stor möjlighet att påverka barn och ungas vardagsmiljö genom att de vistas stor del av sin dag i förskola, fritidshem eller skola. Genom medvetna val av möbler, inredning, leksaker och rutiner kan mängden miljögifter begränsas. Miljöpåverkan från plast och mikroplaster är en utmaning. Kommunen ska delta i arbetet för att minska plastkonsumtionens miljöpåverkan, för ett effektivare utnyttjande av plast som resurs samt användande av plast fri från farliga ämnen.

Ett uttryck som lyfts de senaste åren är "cirkulär ekonomi" som handlar om affärsmöjligheter där kretslopp dominerar snarare än linjära processer. I dagens ekonomi produceras, används och slängs varor. Det utgör en linjär ekonomi där flödet har en tydlig början och ett tydligt slut. En cirkulär ekonomi fungerar annorlunda. Den baseras på att inget ska betraktas som avfall utan allt ses som en råvara. Alla produkter tillverkas så de går att plocka isär och inte innehålla miljö- och hälsofarliga ämnen. Biologiskt material ska kunna komposteras, och övrigt material designas så att det går att återanvända, material- eller energiåtervinnas. Målet är att inte behöva slänga någonting och på så sätt minska behovet av att ständigt köpa in nya råvaror samtidigt som produktion och transporter sker med förnybar energi. Det handlar också om att i större utsträckning hyra eller leasa produkter så att man säljer "funktionen" snarare än "produkten". Vissa menar att det förutom miljövinster finns stora ekonomiska vinster och affärsmöjligheter med att införa cirkulära principer och affärsmodeller.

Strategier

- Kommunen ska arbeta så "cirkulärt" som möjligt och enligt avfallstrappans princip. Förhindra att avfall uppstår. Då avfall uppstår ska målet vara att det ska återanvändas. Om det inte kan återanvändas ska avfallet material- eller energiåtervinnas. Om det inte är möjligt ska avfallet deponeras.
- Verka för att förekomsten av ämnen i miljön som skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Särskild uppmärksamhet ska ägnas barn och unga.

- Alla sopor och alla
skräp ska vi köra till Ar-
vidsjaur och lämna där.

Charlie, 4 år.

Foto: Fredrik Westerlund

Prioriterade åtgärder/ rekommendationer

- I samverkan med Länsstyrelsen, Trafikverket och andra aktörer hitta fungerande former för avfallshantering längs turiststråk och friluftsområden.
- Stimulera källsortering, bil-, materialpooler, återvinnings -och loppmarknader samt kompostering.
- Upphandlingar sker med hänsyn till miljö och hälsofarlighet samt avfallsaspekter
- Genomföra åtgärder enligt avfallsplan.
- Insatser för ökad kunskap och minskad miljöpåverkan från giftiga och naturfrämmande ämnen, plaster och mikroplaster.

Ekosystemtjänster och grön infrastruktur

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, livsmedel, biobränsle, vattenreglering och naturupplevelser är några exempel. Grön infrastruktur är nätverk av naturområden som ska brukas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga tjänster främjas i hela landskapet. Det handlar om hur naturområden hänger samman och bildar en fungerande helhet – en grön (och blå) struktur. Länsstyrelserna har i uppdrag att kartlägga och ta fram handlingsplaner för den gröna infrastrukturen. Den gröna infrastrukturen är också viktig för klimatanpassning.

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska enligt hushållningsbestämmelserna i miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Det gäller även stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. De ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdernas karaktär. Bestämmelserna har koppling till förutsättningar för ekosystemtjänster och grön infrastruktur.

I Arjeplogs kommun har vi goda förutsättningar för en grön infrastruktur, men också utmaningar exempelvis det försvinnande odlingslandskapet. Bevarande av och insatser för grön infrastruktur ska vara en tillgång för den lokala och regionala utvecklingen. Lokalt bruk och lokal samförvaltning av naturresurser i kommunen där man lever och verkar kan bidra till att bevara och öka den biologiska mångfalden, bevara ekosystemtjänster och grön infrastruktur. Former för detta bör utvecklas anpassade efter förutsättningarna i Arjeplogs kommun och med hänsyn till erfarenheter som kommit fram i andra förvaltningsformer och processer, exempelvis allmänningen och Laponia tjuottjudus.

Strategier

- Verka för att former för hållbar lokal samförvaltning av naturresurserna utvecklas anpassade för Arjeplogs kommun och som både bidrar till utveckling, tillväxt och bibehållna ekosystemtjänster och grön infrastruktur.
- Arbeta så att kommunen blir ett gott exempel i förvaltningsfrågor. En sektorsövergripande helhetssyn på människa, natur- och kulturlandskap ska vara vägledande. Skydd och bevarande av arter, natur- kulturmiljöer, ekosystemtjänster och klimatanpassning ska vägas in vid kommunens ärendeprövningar, planering och övrig verksamhet.
- ”Stora mark och vattenområden” enligt miljöbalken är säkerställda och skyddade genom befintliga riksintresseklassningar.
- ”Ekologiskt särskilt känsliga områden” enligt miljöbalken är säkerställda genom befintliga riksintresseklassningar och skydd enligt 7 kapitlet i miljöbalken. Dessutom betraktas nyckelbiotoper, områden med höga naturvärden och förekomster av rödlistade arter som ekologiskt särskilt känsliga.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Åtgärder för att få igång en samverkansprocess mellan kommun, samebyar, myndigheter, statliga markägare/bolag för utveckling av lokal samförvaltning.
- Ta fram rutiner för att ekosystemtjänster, grön infrastruktur och klimatförändringarnas påverkan på natur- kulturmiljö och arter beaktas i kommunens planering och verksamhet.

Olyckor, trygghet och transport av farligt gods

En attraktiv livsmiljö ska upplevas trygg och säker och planerad för att förebygga olyckor. Enligt medborgarundersökningar upplever invånarna i Arjeplogs kommun sig allra tryggast i Sverige. Brottsfrekvensen är låg, här sker exempelvis minst inbrott i landet. Genom medborgarlöften ges invånarna möjlighet att påverka polisens och kommunens verksamhet.

Arjeplogs kommun har beredskap för olyckor och andra extraordinära händelser. Det finns bland annat en aktuell risk- och sårbarhetsanalys, styrdokument för krisberedskap och en plan för extraordinära händelser. Bland de allvarligaste risker och händelser som identifierats kan nämnas långvariga avbrott i el- eller dricksvattenförsörjning, omfattande bränder, bortfall av IT system, fjärrvärmehaveri, bränslebrist, större olyckor

(skolbuss eller farligt gods), extremväder, pandemi/epidemi, hot och våld i offentlig miljö och dammbrott.

Farligt gods är ett begrepp för varor som har sådana farliga egenskaper att det kan skada människor, djur och miljö om de inte hanteras rätt. Kommunerna ansvarar lokalt för att minska riskerna med farligt gods. I Arjeplogs kommun är väg 95 och väg E 45 utpekade som primära transportleder och väg 609 mellan Arjeplog och Slagnäs som sekundär transportled för farligt gods. Farligt gods kan också transporteras längs inlandsbanan. Länsstyrelsen har tagit fram riktlinjer för bedömning av risker med farliga godstransporter och när åtgärder bör genomföras för att minska riskerna. Det ska göras om bebyggelse tillåts inom 60 meter från väg och 90 meter från järnväg som utgör farliga godstransportleder. Bedömning görs med utgångspunkt i aktuell transportled, hastighetsbegränsningar, trafikflöden samt vilken markanvändning som planeras. Det är exempelvis olika bedömningar för lokalisering för en parkering, industri, bostad, vårdinrättning eller en skola. Vid lokalisering av verksamheter som medför transporter av farligt gods som en bensinstation eller testanläggning ska transporterna tas med i lämplighetsbedömningarna. Kommunen har angett en parkering längs väg 95 i västra utkanten av Arjeplogs centralort som anvisad uppställningsplats för transporter av farligt gods. Dit kan också skadade godstransporter transporteras. Byggandet av Tjernfjellstunneln på norsk sida bedöms medföra ökade godstransporter längs väg 95. Insatser för ökad trafiksäkerhet och framkomlighet i kombination med ökat resande bör därför prioriteras. En uppklassning av väg 95 till Europa väg med TEN-T-status skulle kunna bidra till att minska olycksriskerna.

Arjeplogs kommun ingick under flera år i det internationella nätverket Safety community "Säker och trygg kommun". Det kan ses som en kvalitetsstämpel på att det bedrivs ett systematiskt och kvalitetssäkrat skadeförebyggande arbete för säker och trygg livsmiljö med färre olyckor. Det var exempelvis något som bland annat de internationella aktörerna inom testnäringen uppskattade. De senaste åren har dock kommunen inte ansökt om förnyad certifiering.

Strategier

- Arjeplogs kommun ska aktivt verka och planera för att vara en säker och trygg kommun och ha god beredskap mot olyckor och extraordinära händelser.
- Utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs väg 95 Silvervägsstråket.
- Verka för att Väg 95 klassas som Europaväg i det nationella stamnätet och eventuellt ingå i TEN-T. Detta främst mot bakgrund av dess förväntade utökade funktion för interregional/ gränsöverskridande godstransporter.

Prioriterade åtgärder/ rekommendationer

- Använda Länsstyrelsens riktlinjer som vägledning vid planering och lovgivning med hänsyn till transport av farligt gods i anslutning till väg 95, E 45, inlandsbanan och längs väg 609.
- För övriga allmänna vägar gäller att ny bebyggelse inte får ske närmare än närmare än 12 meter från vägområdet. Så långt möjligt skall befintliga utfarter till allmänna vägar användas. Ny anslutning till allmän väg kräver tillstånd enligt väglagen 39 § om inte det prövats i detaljplan.
- Lokalisering av verksamheter som genererar transporter av farligt gods ska ske så att dessa kan ske på ett tryggt och säkert sätt.
- Samverka med Länsstyrelsen, Trafikverket, Region Norrbotten, Arvidsjaur, Skellefteåregionen och norska aktörer för en uppklassning av väg 95. Aktivt deltagande i Trafikverkets åtgärdsvalsstudier.
- Utredda och ta fram ytterligare uppställningsplatser för farligt gods längs väg 95.
- Vid planering ska villkoret att alla kommuninnevånare ska beredas ett tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor alltid beaktas, exempelvis avseende trafikökning eller infrastruktur som ställer nya krav på kommunens räddningstjänstberedskap.
- Vidta åtgärder så att Arjeplogs kommun åter ska ingå i nätverket Säker och trygg kommun.

Översvämningar, ras och skredrisker

En hållbar planering i Sveriges vattenrikaste kommun måste ta hänsyn till områden med risker för översvämningar, ras och erosion. Att klimatförändringarna ändrar förutsättningarna måste tas med i arbetet. Enligt länsstyrelsens analyser bedöms inte risken för extrema flöden i älvarna öka i Arjeplogs kommun. Tvärtom kan vårfloden bli lite lägre, men mer utdragen och komma tidigare. Det totala flödet kommer dock att öka. Det kommer också att bli risk för höga vattennivåer under hösten på grund av stora nederbördsmängder. Fler flödestoppar kan öka den kontinuerliga erosionen och successivt leda till skador på älvslänter. Kraftiga regn speciellt under höst- och vinterhalvåret då marken ofta är vattenmättad kan också komma att orsaka översvämningar av vatten- och avloppssystem och bebyggelse, och skapa problem med erosion, ras, skred och slamströmmar.

Det finns inga översvämningsskarteringar gjorda för Laisälven och Piteälven. För Skellefteälven finns hos skarteringar framställda av myndigheten för säkerhet och beredskap

(MSB) för 100 års flöden (63% sannolikhet att inträffa under en 100 årsperiod) och beräknat högsta flöde. Det sistnämnda visar områden som sätts under vatten vid en översvämning som motsvarar ett tänkbart värsta scenario som kan inträffa på grund av naturliga faktorer. Den översiktliga översvämningsskarteringen är avsedd som översiktligt underlag vid kommunernas planering. Den ger en indikation på eventuella översvämningssproblem i samhällen och känsliga lägen t.ex. längs vägar. När kommunen eller enskilda ska planera eller behöver underlag för byggnation i eller nära vattendraget, krävs bättre och mer detaljerade beräkningar av vattenstånd och en mer noggrann beskrivning av topografin i området, till exempel noggrannare höjddata samt nivåer på vägbanor och vallar. Under planprocessen har det blivit tydligt att skarteringarna för många områden inte stämmer med verkligheten utifrån bland annat topografiska förhållanden. Skarteringarna kan därför inte tillämpas som styrande planeringsunderlag rakt av. De ger dock en viktig vägledning om när kompletterande utredningar, bedömningar och anpassningar måste göras.

En annan faktor som uppmärksammas är att översvämningar enligt skarteringarna för de stora vattenmagasinen i Skellefteälven inom Arjeplogs kommun visar på risker för förhöjda vattenstånd utöver idag gällande villkor för vattenhushållning. Skellefteälvens Vattenregleringsföretag har utfört beräkningar av konsekvenser rörande vattenstånd och tappningar från dammanläggningarna vid bland annat så kallade "klass 1-flöden". Sådana flöden är att betrakta som extrema och har beräknade återkomsttider bortom 10 000 år. Med andra ord är sannolikheten för att sådana situationer kan uppstå mycket låg. Det kan enligt beräkningarna av sådana flödessituationer i vissa extremfall krävas aktiva beslut och åtgärder med syfte att minska negativa konsekvenser för samhället, resulterande i vattennivåer över högsta tillåtna dämningnivå. Det bedöms dock inte rimligt att låta sådana beräkningsscenarios utgöra planförutsättningar. Vid flöden med en återkomsttid väl bortom 100 år kan dämningssgränser hållas varför det är lämpliga förutsättningar att använda som utgångspunkt vid samhällsplanering, i Arjeplogs kommun, även om en säkerhetsnivå över högsta tillåtna dämningnivå i de flesta fall ändå kan tillämpas. Däremot ska full hänsyn tas till skarterade maxflöden då det gäller sträckor mellan vattenmagasinen, som är att betrakta som oreglerade vatten. Det är givetvis viktigt att höjdsättning av mark och fastigheter vid planering av ny bebyggelse anpassas till högsta förväntade vattenstånd.

För Skellefteälven finns beredskapsplaneringsunderlag framtagna för dammhaveri vid olika scenarion, normalflöde, 100-årsflöde och så kallade "klass 1-flöde", vilket för de senare har en beräknad sannolikhet lägre än 1 % att inträffa under en 100-årsperiod. Dammhaveri innebär att en eller flera kraftverksdammar brister och okontrollerat släpper ut vatten ur magasinet. Detta kan orsaka kraftiga översvämningar nedströms. Fem av Skellefteälvens sjutton regleringsdammar ligger inom kommunen. Ett eventuellt

dammhaveri vid ett normalscenario beräknas som mest påverka cirka 170 bostäder och ett eventuellt dammhaveri vid ett extremscenario som mest påverka cirka 370 bostäder i Arjeplogs kommun. Även om sannolikheten för dammhaveri är liten så bedöms beredskapen i händelse av dammhaveri god. Kommunen har även en plan för att motta en stor andel Lulebor vid dammbrott i Luleälven.

För redan bebyggda områden visar förstudier att det i Arjeplogs centralort och byn Marielund inte kan säkerställas att markstabiliteten är tillfredsställande. Här behöver en översiktlig stabilitetskartering genomföras. Erosionsförutsättningar i älvarna har inte kartlagts i Arjeplogs kommun. Den ökade årsmedelnederbörden och medelvattenföringen i Piteälven och andra mindre vattendrag kommer generellt att innebära risker för ökad erosion längs stränder och bottenar. Det finns också en klar erosionsrisk längs med sjöstränderna i Arjeplog. I de stora sjöarna kan höga vågor uppkomma som leder till erosion av stränderna på samma sätt som vid kuster. Förutsättningar för moränskred och slamströmmar finns i branta och/eller långa slänter och raviner och riskerna blir större vid ökade mängder nederbörd i form av regn.

Strategier

- Vid planering och byggande ska översvännings-, ras-, skred-, och stranderosionsrisker beaktas även med hänsyn till klimatförändringar och utifrån ett klimatanpassningsperspektiv.

Prioriterad åtgärd/rekommendation

- Översvänningsrisk ska alltid utredas innan ny exploatering tillåts.
- Vid planering och lovgivning för ny bebyggelse ska höjdsättning av fastigheter anpassas till högsta förväntade vattenstånd.
- Lokalisering av riskobjekt och viktiga samhällsfunktioner ska endast ske utanför områden som hotas av högsta dimensionerande flöde.
- Vid byggande i områden med förutsättningar för ras, skred och erosion ska markens långsiktiga lämplighet för bebyggelse utredas och geotekniska undersökningar genomföras innan åtgärder påbörjas.
- Länsstyrelsens skyfallsmodellering ska utgöra kunskapsunderlag vid planering av byggande och åtgärder i tätorten.

ÁRJEFLUGS
KOMMUN
ÁRJEFLUOVE KOMMUNNA

Företagsamhet och kompetensförsörjning

Företag är nödvändiga för att samhället ska fungera och för en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt. Arjeplogs kommuns utveckling är helt beroende av ett välmående och utvecklingsinriktat näringsliv. Näringslivets utveckling är i sin tur beroende av att det erbjuds attraktiva livsmiljöer och goda kommunikationer. Alltifrån bra boende, skola, transporter, hälsovård, digital infrastruktur till en god anda som lockar till sig företag och kompetens. Man kan inte ”planera fram” företag och ett starkt näringsliv, men genom att prioritera rätt näringslivsfrämjande åtgärder kan konkurrenskraften stärkas och företagsamheten stimuleras. Utan framgångsrika företag skapas inte de arbetstillfällena för kvinnor och män som ger oss förutsättningar att kunna bo och verka i Arjeplogs kommun.

Stora dominerande näringar inom kommunen är testnäringen och besöksnäringen, men även bygg och entreprenad samt rennäringsföretag är vanligt förekommande. Arjeplogs kommun har många företag i förhållande till invånare och majoriteten är en- eller fåmansföretag. Under 2014 startades 14,3 företag per 1000 invånare vilket är högst i Norrbotten. Det speciella med Arjeplog är den stora andelen säsongsbundna företag som är beroende av test- och besöksnäringens verksamheten. Det skapar stora möjligheter samtidigt som förutsättningarna skiljer sig från andra kommuner.

Det finns goda förutsättningar för en fortsatt gynnsam utveckling av näringslivet i Arjeplogs kommun. Det grundas på att det här finns skickliga kreativa entreprenörer, en attraktiv livsmiljö och platsbundna tillgångar för affärsutveckling. Det förutsätter dock en upprätthållen service, fungerande och hållbara transporter av gods och människor, robust IT- infrastruktur och ett stärkt företagsklimat.

Företagsklimat

Ett gott företagsklimat skapar en grund för ett bra samhälle. Ett bra företagsklimat handlar enligt Svenskt Näringsliv om ”summan av de institutioner, attityder, regler och kunskaper som möter företagaren i vardagen”. På lokal nivå kan man naturligtvis inte styra alla beslut som fattas på regional, nationell och internationell nivå och som påverkar företagen. Däremot bör kommunen göra vad den kan för att åtgärda de faktorer i företagens närmiljö som kommunen har möjlighet att påverka i en positiv riktning. Ett bra företagsklimat innebär att de attityder och kunskaper som finns kring företagande är goda hos kommunpolitiker, tjänstemän och i samhället i stort. Det handlar om service, tillstånd och tillsyn, om bemötande och en effektiv ärendehandläggning och att regelverk är möjliga att förstå och ta hänsyn till. Det handlar också om vilket utrymme kommunen ger till företagande i offentliga verksamheter genom upphandlingar och

konkurrensutsättningar och vilken bild och kunskap skolan förmedlar av företag och företagande.

Arjeplogs kommun arbetar för ett bra företagsklimat och anlitar bland annat sedan flera år näringslivsbolaget Argentis för näringslivsservice, för att utveckla samverkan mellan kommun och företagare, som funktion som företagslots med mera. Arbetet kan stärkas och utvecklas ytterligare. Entreprenörer/företagare ska ges möjlighet att bli mer involverade i utvecklingen av Arjeplogs kommun. Former måste utvecklas för att på ett bättre sätt kunna kommunicera, samarbeta, mötas – företagare och politiker/beslutsfattare. Det gäller till exempel former för det så kallade företagsfiket, för att på ett enkelt sätt mötas - kommunala tjänstemän, politiker och näringsliv/företagare. En möjlighet att utbyta tankar och idéer, informera, kommunicera och lyssna av.

Målbild

Alla kategorier av företagare är nöjda med företagsklimatet och Arjeplogs kommun är känd som en attraktiv kommun för företag att verka, utvecklas och etablera sig i.

Strategier

- Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan genomförs genom ett tydligt, långsiktigt arbete med regelbunden uppföljning, återkoppling och dialog med näringslivet. Det skapar förutsägbarhet och tydliggör den politiska samsynen kring företagsklimat och näringslivsutveckling.
- Kommunen ska ha en aktuell upphandlings- och konkurrenspolicy som är tydlig både för ansvariga tjänstepersoner och för företagarna i kommunen.
- Öka samverkan och dialog mellan näringslivets aktörer och andra intressenter.
- Arbeta för att stötta och förenkla för företagare och verka för positiva attityder till företagande och ett samordnat synsätt i kommunorganisationen.
- Verka för att entreprenörskap ska vara ett naturligt inslag i alla utbildningar så att företagande på sikt ska vara ett lika naturligt val som anställning. Ungas ambitioner att bli företagare ska särskilt uppmärksammas.
- Verka för en mångfald i Arjeplogs näringsliv och att alla företagare, företagsidéer och -planer får ett likvärdigt mottagande och att ärenden bedöms objektivt och på jämlika grunder.
- Arbeta strategiskt och systematiskt för att attrahera fler investeringar och etableringar till kommunen.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Företagsbesök med politiker och tjänstemän med sikte på minst 400 besök per mandatperiod. Besöken ska fördelas så att alla typer av företag får besök, nystartade likväl som väletablerade, småskaliga som storskaliga samt företag i olika branscher.
- Tillsammans utveckla mötesplatser som företagarrukostar, regelbundna branschspecifika dialogmöten och att kommunens representanter deltar på företagarmöten. Företagare/entreprenörer ska ges möjlighet att bli mer involverade i utvecklingen av Arjeplogs kommun.
- I samverkan ta fram företagsanpassade hemsidor, e-tjänster, facebookgrupper, nyhetsbrev och liknande.
- Tillhandahålla riktad service till alla företag (befintliga, nyföretagare, nyetableringar) som företagsstöd, starta eget, affärs- produktutveckling, finansiering, kompetensförsörjning, etablering och generationsskiften. Stimulera till affärer på internationell marknad.
- God planberedskap, gott värdskap och snabba effektiva prövningsprocesser, exempelvis bygglovshandläggning.
- Ta fram och hålla kommunal upphandlings- och konkurrenspolicy uppdaterad. Synliggöra kommunens upphandlingar och inköpsprocesser för att underlätta för lokala företag att delta. God kunskap ska finnas i kommunkoncernen om lagar och regelverk angående konkurrensutsättning, anbud och avtal.
- Fortsatt samverkan med Ung företagsamhet (UF) och förbättra kontakten mellan skola och näringsliv i Arjeplogs kommun.
- Särskilda insatser för att stödja entreprenörskap, innovationer och företagande hos kvinnor, unga, den samiska befolkningen och hos utrikesfödda.

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

En kommun med låg arbetslöshet, hög sysselsättningsgrad och tillgång till arbetskraft med rätt kompetens är förutsättningar för en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Basnäringen i Arjeplog är i dag fordonstestverksamheten med kringverksamheter inom bygg- och anläggning. Besöksnäringen som även den är starkt kopplad till testnäringen sysselsätter också många. I Arjeplogs kommun arbetar 34 % inom offentlig sektor och övriga 66 procent inom näringsliv, ungefär i nivå med riksgenomsnittet. Den största privata arbetsgivaren är NMI Group AB med 245 anställda och kommunen är den största offentliga arbetsgivaren är kommunen med 382 anställda. Arbetsmarknaden är starkt

könssegregerad. De flesta kvinnor arbetar inom vård, omsorg och utbildning, medan det är övervägande män som arbetar inom byggverksamhet och företagstjänster. Hotell och restaurang är en annan stor näringsgren, men den är relativt jämnt könsfördelad. I Norrbotten har kvinnor lägre medelinkomst än män, och Arjeplog är inget undantag. Löneskillnaden är 12,5 procent mellan kvinnor och män i länet. Det är även skillnad i sjukfrånvaron mellan könen, där kvinnor är mer sjukskrivna än män.

Arbetslösheten i Arjeplogs kommun är mycket låg både för ungdomar och äldre. De senaste åren har den öppna arbetslösheten legat kring tre procent. Förvärvsintensiteten, hur många som jobbar, är också hög och jämnt fördelad mellan könen. Av kvinnorna arbetar 83 procent och 84 procent av männen. Av dessa pendlade 113 män och 58 kvinnor till andra kommuner för att arbeta (år 2015). Fler pendlade in till Arjeplog för att jobba, 261 män och 96 kvinnor, mycket på grund av den näringsmässiga specialiseringen i form av test- och besöksnäringen. Arjeplogs kommun räknas i dag tillsammans med Sorsele som en av landets 73 lokala arbetsmarknadsregioner. De definieras utifrån arbetspendling och utgör en gemensam funktionell arbetsmarknad. Enligt Tillväxtverkets bedömningar kommer det år 2030 ha skett en regionförstoring så att det i hela landet finns färre och större lokala arbetsmarknadsregioner, 53 stycken. För Arjeplogs del är prognosen att vi år 2030 ingår i en lokal arbetsmarknadsregion med Arvidsjaurs kommun. För en positiv utveckling är det viktigt att arbeta med att underlätta arbetspendling. Då vidgas arbetsmarknaden och branschbredden, utbudet av olika typer av arbeten. Det underlättar matchningen mellan arbetskraft och arbetsgivare och kan gynna befolkningsutvecklingen. Branschbredden är idag låg både i Arjeplog och våra grannkommuner. En utveckling mot fler helårsarbeten är angelägen och möjligheter med en utvidgad arbetsmarknad över gränsen kan också visa sig intressant i framtiden.

Arbetsmarknad för alla

En tillgänglig arbetsmarknad för olika grupper både vad gäller fysisk tillgång och verksamhetens utformning avseende till exempel arbetstider, arbetsmiljö eller arbetsklimat är viktigt. Kommunens integrations- och arbetsmarknadsenhet arbetar tillsammans med Arbetsförmedlingen och andra aktörer för att underlätta arbetssökandes etablering på arbetsmarknaden. De ansvarar även för att erbjuda alla flyktingar, nyinflyttade och etablerade effektiva insatser. Det handlar om att komma in i samhället, skaffa en egen försörjning och kunna ta del av kommunens verksamheter och service. Arjeplogs kommun har många års erfarenhet av att ta emot människor från andra länder. Idag finns i kommunen en mångfald av kulturer, språk och religioner och alla bidrar till kommunens utveckling. Det är viktigt att alla erbjuds ett öppet och välkomnande mottagande. Kommunen ska erbjuda en god mottagning och integration så att alla erbjuds en god service, goda möjligheter till fritid, god omsorg, utbildning och arbete.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning handlar om att tillgodose den lokala arbetsmarknadens behov av kunnig och rätt utbildad arbetskraft. Allt fler företag och organisationer har svårt att hitta arbetskraft med rätt utbildning och erfarenhet. Det gäller både arbeten som kräver längre högskoleutbildning och arbeten som kräver kortare yrkesutbildning. De stora pensionsavgångarna som väntar de närmaste åren medför också ett stort behov av olika typer av kompetenser. För att säkerställa att rätt kompetens finns på både kort och lång sikt krävs det framförhållning och ett utvecklat samarbete mellan näringsliv, offentliga arbetsgivare, arbetsförmedling och utbildningsanordnare. I en liten kommun som Arjeplog krävs det innovativa strategier. Arjeplogs kommun samverkar bland annat inom kommunalförbundet Akademi Norr. I partnerskapet ingår tretton kommuner i ett samarbete som syftar till att initiera, samordna och genomföra högre utbildning. Varje deltagande kommun har ett lärcentra som fungerar som nav för det övergripande samarbetet. Lärcentrat i Arjeplogs kommun ligger strategiskt i anslutning till bibliotek, gymnasieskola och sporthall.

I Arjeplogs kommun är andelen med högre eftergymnasial utbildning lägre än riks- och länsgenomsnittet.

Målbild

Arjeplogs kommun utgör tillväxtmotor i en vidgad, tillgänglig och jämställd arbetsmarknadsregion med goda arbetspendlingsmöjligheter, helårsanställningar och hög branschbredd. Hög utbildningsnivå, låg arbetslöshet och tillgång till rätt kompetens bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategier

- Utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs Silvervägsstråket till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord" Bodö- Fauske- Saltdal-Arjeplog- Skellefteå/Luleå som bidrar till en utvecklad arbetsmarknadsregion.
- Stödja utveckling, säsongsförlängning och helårsverksamhet inom test- och besöksnäring för en stärkt arbetsmarknad.
- Arbeta för att kompetensförsörjningen på lång sikt ska vara tillgodosedd.
- Verka för en bra integration.
- Arbeta för att utbildningsnivån i Arjeplog ska öka.
- Stödja insatser för en jämställd och tillgänglig arbetsmarknad.

- Arbeta för att underlätta övergången mellan studier och yrkesliv.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Åtgärder i samverkan med bland annat grannkommuner och regionala kollektivtrafikmyndigheten för att stärka pendlingsmöjligheter och samverkan för en stark och vidgad lokal arbetsmarknadsregion.
- Åtgärder för förstärkt kompetensförsörjning i samverkan med Akademi Norr och andra aktörer. Utredning av gymnasieprogram, möjligheter till kvalitetssäkrade distansutbildningar och att relevanta yrkesutbildningar ska tillhandahållas i närområdet.
- Göra Arjeplogs kommun känd på högskolor och universitet för att underlätta rekrytering av efterfrågad kompetens.
- Vidareutveckla samverkan med nyckelaktörer för att förbättra möjligheterna till jobb och praktik för de nyanlända.
- Stödja insatser för att minska löneskillnaderna mellan könen och för att bryta könsbundna val av utbildningar.
- Fortsatt samverkan med Ung företagsamhet UF och anordnande av kommunala feriearbeten.
- Förbättra kontakten mellan skola och näringsliv för att öka möjligheterna för unga att stanna och arbeta i kommunen.
- Arbeta aktivt och stimulera ungdomar som hamnat utanför skolsystemet till fortsatta studier. Stödja samverkan mellan skolor, arbetsplatser, föreningar och myndigheter.
- Marknadsföra Arjeplogs kommuns platsspecifika styrkor som plats för arbete, boende och företagande. Hålla arbetsförmedling och kommunens näringsliv informerade om kommunens kultur- fritids- och friluftslivsmöjligheter som stöd i rekrytering av personal.

Innovationer och forskning

Men en innovation menas en ny idé om till exempel en produkt, lösning eller tjänst som accepterats och börjat användas på en kommersiell marknad eller i en faktisk verksamhet, exempelvis inom sjukvården. Europa 2020- strategin, som ligger till grund för den Regionala utvecklingsstrategin och Arjeplogs kommuns lokala plan, pekar på att kunskap och innovation ska stärkas som drivkrafter för vår framtida utveckling. Den

pekar också på smart specialisering, vilket innebär att satsa på kunskap, de områden man är bra på och de platsbundna fördelar man har. Med sikte på kommunens vision "Arjeplogs kommun - världskänd för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt" är det viktigt att hitta sätt så att vi i Arjeplogs kommun blir skickliga att utveckla och dra nytta av detta. "Kreativ tillväxt" handlar just om förmåga att se ovanliga samband, lämna gamla hjulspår och hitta nya genomförbara lösningar. I Arjeplogs kommun finns goda traditioner för det, exempelvis de innovativa testpionjärerna, Silvermuseets uppbyggnad och utveckling samt inom besöksnäringen. I kommunen finns även en uppfinnarförening.

Länsstyrelsen har tagit fram en "Innovationsstrategi för Norrbottens län 2013 – 2020". Syftet är att bidra till ett innovationsklimat med bästa möjliga förutsättningar för innovation i Norrbotten. Det ska bli möjligt för fler människor, organisationer och branscher att utvecklas och bidra till nya eller bättre lösningar som svarar mot behov och efterfrågan. På lokal nivå handlar det främst att medverka till att företag och kreativa människor får del av innovationssystem, forskning och nätverk på regional och nationell nivå. Dessutom handlar det om att tillsammans skapa ett tillåtande klimat och mötesplatser på lokal nivå i kommunen som stimulerar innovationer.

Silvermuseet och INSARC

I Arjeplog bedrivs unik forskning. Inom Silvermuseets organisation inryms INSARC, Institutet för subarktisk landskapsforskning, till vilket ett tiotal forskare är knutna. Vid institutet bedrivs grundforskning med inriktning på sambandet mellan människans användning av landskapet och förändringar i de nordliga ekosystemen. Verksamheten genomförs i tvärvetenskapligt samarbete mellan i första hand arkeologer och ekologer. Forskningen bedrivs med Arjeplog som bas och internationell forskning som arena.

Arjeplogsområdet har visat sig viktigt som ekologiskt referensområde i Europas utkant, för undersökningar av hur skogar och fjällområden naturligt fungerar. På öarna i Hornavan och Uddjaur finns ekosystem som är bra att studera bland annat därför att de har kunnat utvecklas under årtusenden utan större miljöpåverkan. Forskare har bland annat studerat hur klimatförändringar, skogsbränder, nya och försvinnande arter påverkar viktiga funktioner i ekosystemen både ovan och under jord.

Forskningsresultaten om landskapets utveckling kan bidra till utvecklingen av miljöstrategiskt arbete och kan även användas inom förvaltning, utbildning och näringsliv. Forskningen har också attraherat många utländska forskare till samarbete. Ett stort antal artiklar har under åren publicerats i världens ledande vetenskapliga tidskrifter från detta område. Inget annat geografiskt område i Skandinavien torde under de sista tio åren ha legat till grund för så många vetenskapliga artiklar i tidskrifterna Nature och Science.

Forskningen har stärkt Silvermuseets position som kommunens besöks- och utvecklingscentrum. Det är angeläget att det ges förutsättningar för en långsiktig både musei-, natur-, kulturvägledning och forskningsverksamhet. Forskningen i sig bidrar också till utveckling av besöksnäringen genom s.k. vetenskaps- eller kunskapsturism.

Silvermuseet inrymmer INSARC, Institutet för subarktiskt landskapsforskning. Här studeras sambandet mellan människans användning av landskapet och förändringar i de nordliga ekosystemen. Forskningen har nyligt utvärderats och bedömts som "till sin omfattning unik för att bedrivas vid ett svenskt museum". Foto: Anna-Lena Le Goascogne.

LTU Business

Arjeplogs kommun har genom näringslivsbolaget Argentis' avtal med LTU Business, en länk till olika uppdrag, forskning, examensjobb med mera som kan vara till nytta för kommunens företag gentemot Luleå tekniska universitet. LTU Business AB är ett affärsutvecklingsbolag vars huvudsakliga verksamhet fokuserar på uppdragsutbildning, affärsutveckling för små och medelstora företag samt kommersialisering av forskningsresultat från Luleå tekniska universitet. LTU Business har i uppdrag att få till stånd fler samarbeten mellan regionens företag och universitetet. De har också uppdrag från Tillväxtverket att verka som ett av de nationella Enterprise Europe Network-kontoren som hjälper företag att ta sig ut på den internationella marknaden. Arjeplogs kommun ska nyttja möjligheterna detta innebär för företag och organisationer.

Målbild

Arjeplogs kommun präglas av banbrytande idéer och nya sätt att tänka och göra, för att forma framtiden i en global värld. Silvermuseets/INSARC's verksamhet är långsiktigt säkerställt. Ett gott innovationsklimat, forskning och samarbeten med olika universitet bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt..

Strategier

- Tillvarata den platsspecifika tillgång som Silvermuseet och INSARC utgör.
- Verka för att privata och offentliga arbetsplatser stimulerar och främjar ett kreativt förhållningssätt och tänkande, samt att idéer och nytänkande omsätts till innovationer i form av användbara tjänster, produkter och arbetsätt.
- Öka samarbetet mellan lokalt näringsliv/aktörer och Silvermuseet/Insarc, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet, andra berörda lärosäten och aktörer när det gäller forskning och innovation.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Silvermuseet utpekas som en viktig funktion och utvecklingsområde i planen.
- Stödja insatser för att stärka och säkerställa en långsiktig tryggad och utvecklad verksamhet vid Silvermuseet och INSARC.
- Medverka till att den internationellt högt ansedda forskningsverksamheten i vår glesbygdskommun blir mer känd och uppmärksammas av en bred allmänhet.

- Stödja produktutveckling (ex besöksnäringen) och eventuell kommersialisering av Silvermuseet/INSARC's forskningsresultat.
- Finna former för innovativa miljöer och mötesplatser för att tillvarata utvecklingsidéer. Det ska vara mångsidiga, tillåtande och innovativa miljöer för alla, för inspiration, kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och mentorskap.
- Kartlägga innovativa områden i kommunens företag och koppla samman dessa idéer med fortsatt utveckling, exempelvis genom studenter vid högre utbildningar, forskare och genom interaktion mellan universitet/forskningsinstitut och företag.
- Erbjud stipendier och reseersättningar till studenter som genomför examensarbete/upsatsuppdrag för företag eller organisation verksam inom Arjeplogs kommun.

Tillväxtområden

Näringslivet i Arjeplogs kommun hade Norrbottens läns bästa tillväxt år 2016 enligt kreditupplysningsföretaget Syna. Det handlar om den kommun som har störst andel växande företag. Man mäter andelen företag som ökat sin omsättning med mer än fem procent, andelen företag som ökat antalet anställda och andelen företag som går med vinst. Många skickliga och drivna företagare är en förutsättning för utveckling och det är viktigt och positivt att kommunen står sig väl i konkurrensen med andra starka kommuner i Norrbotten. Bred tillväxt, det vill säga att många företag växer, skapar en stabil kommun och region. Därför är det viktigt att planera och så långt möjligt skapa bra förutsättningar för företagen att växa.

I den regionala utvecklingsstrategin har fem tillväxtområden pekats ut där förutsättningarna för tillväxt är särskilt goda; kunskapsintensiva näringar, upplevelsenäringarna, test - och övningsverksamhet, energi och miljöteknik och basindustrin- förädling. De näringar som i dagsläget har identifierats som möjliga tillväxtområden i Arjeplogs kommun stämmer i stort överens med de regionala prioriteringarna:

- Renskötsel och övriga samiska näringar
- Testnäring
- Upplevelsenäring
 - Besöksnäring
 - Kulturella och kreativa näringar
 - Handel – del av besöksnäring (särskilt mot norsk målgrupp)
- Kunskapsintensiva näringar

- Distansoberoende tjänsteföretag
- Basindustrin- förädling
 - Småskalig mineralutvinning
- Gröna näringar
 - Skogsbruk
 - Vattenbruk
 - Jordbruk

Dessa är de områden som vi har särskilt fokus på. Givetvis ska även andra näringar ha en plats i utvecklingsarbetet.

Rennäring och samiska näringar

I Arjeplogs kommun utgjorde länge renskötelse och andra traditionella samiska näringar, som gårdsbruk, jakt och fiske, basen för människornas försörjning. Det är fortfarande en mycket viktig del av kommunens näringsliv, kultur och samhälle. Sametinget och branschorganisationer har tagit fram program och strategier för utveckling av näringarna som är vägledande för kommunens insatser. Kommunen och samebyarna har dialogträffar minst två gånger per år. Samverkan sker också genom den samiska samrådsgruppen, bestående av representanter för samebyarna, sameföreningen och företrädare för kommunen.

Kommunens ambition är att säkerställa och utveckla kvalitetssäkrade och fungerande former för samrådsförfarande och konsultation i samverkan med samebyarna och andra aktörer.

Rennäring

Renskötelse bedrivs i hela kommunen och en stor del av Arjeplogs kommun utgör riksintresse för fjällsamebyarna Luokta-Mavas, Semisjaur-Njarg och Svaipa, samt för skogssamebyarna Maskaur, Västra Kikkejaur och Ståkke. Även Mausjaure sameby använder mindre områden i kommunen. Rennäringen inom kommunen omfattar ett 50-tal renskötsel-företag som är medlemmar i samebyarna. En sameby är en ekonomisk och administrativ sammanslutning med egen styrelse, som ska leda renskötelsen på samebyns geografiska område för medlemmarnas bästa. Renskötelsen har dessutom en särställning som unik näringsgren som bedrivits av urfolket samerna sedan urminnes tid. Den har en central och betydelsefull roll i det samiska samhället och är en bärare av samisk tradition och kultur, såväl som inkomstkälla för renskötarna.

Naturliga och sammanhängande betesmarker och flyttvägar är en grundläggande förutsättning för renskötseln. Konkurrensen mellan rennäringsen och andra markanvändare har ökat över tiden. För rennäringsen har det bidragit till att samebyars betesmarker successivt minskat och fragmenterats. Klimatförändringarna påverkar också näringen. Varje liten försämring, även om den kan verka marginell, kan sammantaget få en stor betydelse och hänsyn måste tas till kumulativa effekter av olika verksamheter. Med kumulativa effekter menas hur en verksamhet eller åtgärd tillsammans med andra befintliga eller planerade verksamheter påverkar rennäringsen i ett område. Det är även viktigt att indirekta störningar av en planerad markanvändning tas med i bedömningarna, exempelvis ökade trafikflöden eller ökad skotertrafik. Renar är känsliga för störningar från andra markanvändare och rovdjur. Det gäller särskilt på våren när kalvarna föds, vid drivningar till samlingar, samt vid vila och bete under flyttningar. Om renarna skräms av rovdjur, hundar eller människor kan hjorden splittras och flera dagars arbete för renskötarna vara spolerade. På våren kan vajorna kasta sina kalvar eller lämna nyfödda kalvar om de blir störda och stressade.

Under planprocessen har ett flertal förslag på ändrad markanvändning fallit bort eller justerats med hänsyn till rennäringsens intressen. Hur rennäringsens riksintressen tillgodoses redovisas under det riksintresseavsnittet. De andra näringar inom Arjeplogs kommun som i nuläget främst bedöms kunna påverka betesmarker och orsaka störningar i renskötseln är testnäring, besöksnäring och skogsbruk. Det är också verksamheter av stort allmänt intresse för utveckling och bibehållen offentlig och kommersiell service i Arjeplogs kommun. Därför är det en mycket viktig utvecklingsfråga att så långt möjligt hitta lösningar för hållbar samexistens, så att verksamheterna kan utvecklas parallellt, utan att renskötseln påtagligt försvåras. Tidiga samråd, anpassningar av verksamhet och kompensationsåtgärder är exempel åtgärder. Det höga rovdjurstrycket är ett annat stort problem som staten måste hitta lösningar på.

Samiska näringar i övrigt

Idag finns samiska näringsidkare inom alla branscher och enligt Sametinget är kommersiell verksamhet som drivs av samer att betrakta som en samisk näring. Nya näringar kopplade till samisk kultur är till exempel samisk matproduktion, samisk turism, tolktjänster, musik- och mediaproduktion. Sametingets näringsnämnd prioriterar de närmaste åren utvecklingsinsatser inom duodji/samiskt konsthantverk, samisk besöksnäring, samisk mat, samiskt gårdsbruk, kulturinriktade näringar (filmskapande/ foto, litteratur/översättningar/böcker/tidningar, musikskapande/jojk, teater och scenkonst) och övriga samiska småföretag.

På lokal nivå ska det säkerställas att den samiska befolkningen kan ta del av och är nöjda med den riktade service som ska tillhandahållas alla företag. Det kan handla om företagsstöd, starta eget, affärs- produktutveckling, finansiering, kompetensförsörjning, etablering och generationsskiften. Det gäller naturligtvis även rennäringens företag och både befintliga och nya företagare liksom nyetableringar.

Målbild

I Arjeplogs kommun finns en livskraftig och hållbar rennäring och ett samiskt näringsliv i övrigt som bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt. Det berikar, ger stort mervärde och är ett starkt inslag i det lokala näringslivet.

Renskötseln är viktig i Arjeplogs kommun. Kommunen ska stödja och uppmuntra initiativ för bättre dialog mellan rennäringen, testnäringen och besöksnäringen.

Foto: LiLAB

Strategi

- Rennäringens riksintressen ska skyddas och andra mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande, enligt miljöbalken 3 kapitlet § 5.
- Verka för att former för hållbar lokal samförvaltning av naturresurserna utvecklas anpassade för Arjeplogs kommun.
- Stödja en rovdjurspolitik som accepteras av rennäringen, med toleransnivåer på 5 % av nettoenhjorden på samebynivå.
- Öka kunskapen om renskötsel, samiska näringar och kultur hos beslutsfattare, tjänstepersoner, övrigt näringsliv och allmänhet.
- Rennäringens riksintressen och renbruksplaner ska alltid beaktas och kumulativa effekter belysas vid planering, etableringar eller förändring av verksamheter.
- Stödja insatser för en breddad samisk näringsbas och att rennäringen och samiska näringar i kommunen har hög attraktionskraft och lockar unga kvinnor och män.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Åtgärder för att få igång en samverkansprocess mellan kommun, samebyar, myndigheter, statliga markägare/bolag med flera, för utveckling av lokal samförvaltning.
- Intresserade verksamhetsutövare ska ta tidig kontakt med samebyarna, senast samtidigt som kontakter tas med andra aktörer som markägare, för diskussioner om vilka störningar och ekonomiska förluster som kan uppstå för rennäringen, även sådana ekonomiska förluster som kan kompenseras. Hur störningar och förluster kan förebyggas och minimeras ska klargöras. Åtgärderna ska också om möjligt belysas i förhållande till redan befintliga intrång inom samebyns marker för bedömning av kumulativa effekter.
- Kommunen ska stödja och uppmuntra initiativ för utvecklad samverkan och dialog mellan rennäring, testnäring, och besöksnäring.
- Åtgärder ska vidtas för en hållbar skotertrafik, hundspanssverksamhet och hundhållning i övrigt så att störningar för rennäringen minimeras.
- Vid detaljplaneläggning bör bestämmelser om stängselskyldighet övervägas och vid bygglovsprövning informeras om behov av stängsel för att skydda planteringar från betande renar.
- Utbildningar och studiebesök för politiker, tjänstepersoner och allmänhet för ökad kompetens om samiska näringar och renskötsel.

- Säkerställa att befintliga och blivande samiska företagare ges en god service på lokal nivå som stödjer entreprenörskap, innovationer och företagande. Vid behov utarbeta en lokal strategi för samiska näringar.
- Stödja ökad kunskap om och hänsyn till rennäringens behov av alternativa betesmarker och utfordringsmetoder i ett förändrat klimat.
- Kommunen ska ha kontinuerlig dialog med samebyarna om aktuella frågor och för informationsutbyte inklusive uppföljning av planens konsekvenser och förebyggande åtgärder. Träffar minst två gånger per år.
- Kontinuerlig samverkan med den samiska befolkningen ska också ske genom den samiska samrådsgruppen.

Testnäring

Arjeplog är störst i världen på fordonstest i arktiska förhållanden. Tack vare kreativa entreprenörer har fullskaliga fordons- och komponenttester i kallt klimat pågått framgångsrikt under snart 45 år, vilket ger ojämeförlik kompetens inom området. Från att i början enbart anlagt plogade isbanor för kunderna erbjuds idag helhetslösningar med allt ifrån ett brett spektrum av testbanor även på land till serviceverkstäder, kontor och boende. Med några få undantag finns varje företag kopplat till fordons- och komponentbranschen representerat på ett eller annat sätt under en vintersäsong. Det är ett unikt kluster som inte finns någon annanstans i världen. Unikt är också den samverkan som byggts upp mellan de olika företagen i viktiga utvecklingsfrågor. Branschen samverkar också med Luleå tekniska universitet och andra utvecklingsaktörer.

En fordonstestregion har utvecklats som förutom Arjeplog (80 %) också omfattar verksamhet i grannkommunerna (20 % i Arvidsjaur, Älvsbyn, Sorsele och Jokkmokk). Näringen omsätter över 1 miljard per säsong, genererar 600-650 årsarbeten eller 3 000 säsongsanställda och 100 000 betalda övernattningar. Varje år anläggs i kommunen 180 mil testbanor, i form av 140 isbanor och 90 landbanor på 15 olika områden. Befolkningen i Arjeplogs kommun fördubblas genom de omkring 3 000 utländska ingenjörer/tekniker som arbetar vid anläggningarna. De besöksanledningar i form av eventverksamhet som har byggts upp runt testverksamheten stärker besöksnäringen och lockar också en stor andel internationella gäster.

Fortsatt goda förutsättningar och en hållbar utveckling av näringen är avgörande för Arjeplogs kommuns och hela testregionens utveckling. Kommunen bedömer därför att testnäringen är av stort allmänt intresse. Enligt de grundläggande hushållningsbestämmelserna i miljöbalken, som ska tillämpas vid översiktsplanering, ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka de är mest lämpade med hänsyn

till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Kommunens bedömning är att befintliga och föreslagna nya områden för test är lämpliga med hänsyn till beskaffenhet, läge, avstånd till service, infrastruktur, näringsens förutsättningar och behovet av arbetstillfällen och näringslivsutveckling. Att använda områdena för testverksamhet bedöms ur allmän synpunkt medföra god hushållning och bör därför väga tungt vid avvägningar mellan olika intressen. Testverksamhet får dock inte påtagligt skada eller försvåra utpekade riksintressen som rennäringens. Andra hänsyn som till grund-, yt- och dricksvatten är också viktiga.

Vintertestnäringen i Arjeplog är den största i sitt slag i världen, med en omsättning i kommunen på cirka 1 miljard kronor. Ungefär 3 000 säsongsanställda biltestare kommer till Arjeplog dessa månader.

Foto: LiLAB

Näringsens samverkan med renskötseln är viktig. Planprocessen har visat att samebyarna har stora farhågor och ser svårigheter kopplade till en fortsatt utbyggnad av testverksamhet inom ett antal områden. Mot den bakgrunden ska en separat kompletterande fördjupad insats i form av en tematisk plan för testverksamhet påbörjas så snart som möjligt. I avvaktan på det föreslås tre nya landbaserade områden för testverksamhet som utvecklingsområden. Det är Lippi, Slagnäs och Kuorrokveik. Övriga i samrådet föreslagna testområden Aisjaure, Jutissjön, Öberget, Lullebådne och Sjugajavrre utpekats tills vidare som intressanta för fortsatt utredning. Både ianspråktagandet av mark- och vattenområden och indirekta effekterna av stängsel, trafik i och kring testanläggningarna m.m. kan störa, försvåra, innebära förlust av betesmark, merarbete och merkostnader. Isbanor kan, om inte åtgärder vidtas, orsaka problem längs flyttleder. Negativ inverkan på rennäringsen ska dock alltid så långt möjligt förebyggas, exempelvis genom tidig och kontinuerlig dialog, hänsyn, försiktighetsmått och kompensationsåtgärder. Det finns tidigare goda exempel på en väl fungerande dialog och fungerande åtgärder. Det är av största vikt att hitta de bästa alternativen för en fortstätt hållbar utveckling av de båda näringarna.

När landbanor och nedfarter till sjöis anläggs ska alltid hänsyn tas till de fornlämningar och naturmiljöer som våtmarker som kan beröras. Negativ påverkan ska så långt möjligt undvikas och begränsas. Vid lokalisering av testverksamhet tas också hänsyn till risk för påverkan på ytvatten-, grundvatten och dricksvattentäkter.

Existensen av fungerande kommunikationer med transfer och flygförbindelser från Arvidsjaur liksom en IT- infrastruktur som svarar upp mot testbranschens behov är givetvis också av största vikt. Reguljärflyget måste exempelvis fungera tillfredställande och ha en rimlig prisbild. Dessutom får inte tillgång till boende utgöra en flaskhals för utveckling. Tillfredställande lösningar för sjukvård och säkerhet måste kunna tillskapas.

En ytterst viktig utveckling inom testnäringen är de insatser som görs för att vidga verksamheten till att omfatta möjligheter till test av fordon och komponenter även andra tider under året än vinterperioden. Det innefattar exempelvis anläggande av inomhushallar och större landbanor för året runt bruk. Det handlar om stora investeringar och kräver att företagen samverkar samt att möjligheter ges till större offentlig medfinansiering. Att förlänga säsongen genom att erbjuda de kompletterande testmöjligheter som kunderna efterfrågar, samtidigt som de kan nyttja redan befintliga faciliteter, kan innebära ett utvecklingssteg i riktning mot säsongsförlängning. En utveckling mot en helårsverksamhet skulle ha avgörande positiva konsekvenser för sysselsättning och tillväxt i Arjeplogs kommun.

Att det etableras en laddinfrastruktur i tätorten, längs färdstråk och på utvalda platser i kommunen är angeläget, dels för att manifestera kommunen som ett världsledande testområde och dels för att skapa bättre förutsättningar för testverksamheten och

samtidigt ge möjlighet till ett miljövänligt publikt resande. Närheten till norska sidan med dess kraftigt utveckling på elbilsidan motiverar också starkt detta. En struktur och samverkan bör åstadkommas i vår region liknande den längs Green Highway, en 45 mil lång sträcka ”från kust till kust”, Sundsvall – Östersund- Trondheim, med fokus på fossilbränslefria transporter och god infrastruktur för el- och gas-drivna fordon. I det sammanhanget är det av största vikt att tillräcklig elförsörjning till både testanläggningar och till publik infrastruktur kan säkerställas. En utbyggd hållbar energidistribution behövs.

I Arjeplogs kommun finns goda förutsättningar även för andra typer av test i arktiskt klimat. Nu senast är det aktuellt med en etablering av ett testcenter dit den globala vindbruksindustrin kan komma och testa sin utrustning under kalla och isiga förhållanden

Målbild

Testnäringen inom Arjeplogs kommun bibehåller och förstärker sin position som utvecklingsmotor i det regionala arktiska testklustret, samtidigt som hela testregionen utvecklas. Näringen har utvidgats och omfattar även helårsverksamhet.

Strategi/arbetssätt

- Verka för framtagande av en offensiv regional strategi och tematisk plan för utveckling av fordon-och komponenttestnäringen och annan testverksamhet i arktiska förhållanden.
- Testindustrin inom Arjeplogs kommun ska betraktas som ett allmänt intresse enligt miljöbalken 3 kapitlet § 8. Mark- och vattenområden särskilt lämpliga för testanläggningar ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder vilka påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av sådana anläggningar.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Framtagande av en tematisk plan för utveckling av fordon-och komponenttestnäringen och övrig testverksamhet påbörjas så snart som möjligt. Planen ska ha ett regionalt perspektiv och tas fram i nära samverkan med testnäringen, samebyar, Länsstyrelsen, Region Norrbotten, grannkommunerna med flera.

- Stödja näringsens insatser för säsongsförlängning genom tillskapandet av inomhusarenor och speciella landbanor, vilka kan nyttjas även annan tid på året än under vinter.
- Insatser för att möta näringsens behov av IT- infrastruktur, säkerställd elförsörjning, boendeanläggningar, sjukvård, räddningstjänst och transporter.
- Planen anger befintliga områden och utvecklingsområden för fordons- och komponenttestning, likväl som fordonsanknuten eventverksamhet, både på land och vatten samt områden för nya boendeanläggningar.
- Detaljplanläggning bör som regel tillämpas vid anläggning av områden för testnäring.
- I samverkan med Trafikverket ta fram hållbara lösningar för förbättrad trafiksäkerhet och uppställningsplatser för fordonstransporter.
- Stimulera en ökad utbyggnad av elförsörjning, laddinfrastruktur och infrastruktur för andra förnybara drivmedel. Undersöka möjligheter till gränsöverskridande samverkan liknande Green Highway i Jämtland.
- Utveckla former för kontinuerlig och fördjupad samverkan mellan kommunen och testnäringen, som komplement till dialoger vid så kallade Pre-season -och After seasonmöten.
- Kommunen ska även stödja och uppmuntra initiativ för utvecklad samverkan och dialog mellan testnäring, rennäring och besöksnäring.
- Tillsammans med bl.a. Hornavanskolan, Akademi Norr och olika universitet säkerställa att det finns rätt kompetens riktad mot näringen.
- Utredning av tillskapande av ett "Auto Arena Arjeplog", showroom med en tillbakablick över fordonstestbranschens historia, dagsaktuell teknik och utblick mot framtiden. Aktiviteter för alla åldrar samt workshops, utställningar och föreläsningar.

Besöksnäring

Turismen i världen växer stadigt och prognoser visar på fortsatt tillväxt med tre procent årligen fram till år 2030. Även resandet till Sverige, Swedish Lapland och Arjeplogs kommun ökar och besöksnäringen kan allt mer betraktas som en av Sveriges nya basnäringar. De nationella, regionala och lokala målsättningarna om en fördubblad omsättning mellan år 2010-2020 verkar möjliga att nå. Arjeplog är en av landets tjugo utpräglade turism- och besöksnäringkommuner och befäster stadigt sin plats som attraktivt resmål för både affärs- och privatresenärer. Under år 2015 omsatte rese- och

turistindustrin i kommunen 215 miljoner kronor. Arjeplog är den lokala destinationen inom Swedish Lapland med starkast internationell prägel. Detta mycket på grund av att testnäringen och de besöksanledningar som byggts upp runt den lockar en stor andel internationella gäster.

Fortsatt goda förutsättningar och en hållbar utveckling av näringen är avgörande för Arjeplogs kommuns utveckling. Kommunen bedömer därför att besöksnäringen är av stort allmänt intresse. Enligt de grundläggande hushållningsbestämmelserna i miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka de är mest lämpade, med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Före-

Arjeplog har Sveriges största fjällnära skärgård med Sveriges djupaste sjö, som ligger alldeles vit foten av Gáldesbuovdda. Arjeplog är en av landets tjugo utpräglade turism- och besöksnäringkommuner, mycket på grund av våra vidsträckta natur- och kulturlandskap.
Foto: Anna Stråmo

träde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Kommunens bedömning är att redovisade områden för besöksnäring är lämpliga med hänsyn till beskaffenhet, läge, näringsens förutsättningar och behovet av arbetstillfällen och näringslivsutveckling. Att använda områdena för besöksnäring bedöms ur allmän synpunkt medföra god hushållning och bör därför väga tungt vid prövningar. Besöksnäringens anpassning för hållbar samexistens med renskötseln är dock mycket viktig. Både ianspråktagandet av mark- och vattenområden för turistanläggningar och fritidshus, och indirekta effekterna av exempelvis ökad skotertrafik kan påverka. Det kan störa, försvåra, innebära förlust av betesmark, merarbete och merkostnader. Negativ inverkan på rennäringen ska alltid så långt möjligt förebyggas, exempelvis genom tidig och kontinuerlig dialog, hänsyn, försiktighetsmått och kompensationsåtgärder.

När bolaget Destination Arctic Circle avvecklades tog Arjeplogs kommun över rollen som samverkanspart i Swedish Lapland Visitors Board ekonomiska förening. Det är en näringslivsorienterad samverkansplattform för utveckling av besöksnäringen i Norrbotten och ett par Västerbottens kommuner. Det kompletterar kommunens övriga näringslivsservice genom näringslivsbolaget Argentis. Framgångsrika utvecklingsinsatser direkt riktade till turistföretagen genomförs bland annat inom ramen av gemensamma strukturfondssatsningar. Kommunen samverkar också inom Skellefteåregionen i turistiska frågor. Den regionala besöksnäringstrategi som tagits fram i Swedish Lapland och handlingsplanen för turistisk samverkan i Skellefteå regionen är vägledande för kommunens insatser. De mål, strategier och insatsområden som företagen tagit fram i olika processer är inarbetade. Även länsstyrelsens program för utveckling av natur- och kulturturism och kommunens program för natur, friluftsliv och fiskeutveckling beaktas.

För en långsiktig och hållbar utveckling av besöksnäringen i Arjeplog bör arbetet inriktas mot en hållbar och kvalitativ turism. Säsongsförlängning av vintersäsongen mot höst och vår samt att öka antalet besökare sommartid för att nyttja boendekapaciteten är angeläget. Kommunens skickliga turistföretagare och nya entreprenörer bör stödjas och ges möjlighet att växa genom att på ett hållbart sätt utveckla befintliga och nya produkter/reseanledningar baserade på kommunens platsbundna tillgångar, vårt exklusiva natur- och kulturlandskap och våra "Unique Selling Points" (USP). Med USP menas de unika faktorer, koncept eller besöksmål som skiljer ut Arjeplogs kommun som resmål från de flesta andra destinationer. Arjeplogs kommuns USP:ar är framförallt:

- Silvermuseet
- Sveriges största fjällnära skärgård med Sveriges djupaste sjö.
- Sveriges vattenrikaste kommun med 8 727 sjöar - Mest och bäst fiske
- Sveriges största glaciär Salakjekna
- Polcirkeln – Arctic Circle

- Kungsleden
- Isbanor för fordon
- Sveriges mest glesbefolkade, men som kontrast med störst utbud per capita av boendeanläggningar, restauranger och aktiviteter.

I kommunen erbjuds också unika företag och koncept som Iglootel, Båtsuoj samecenter, Moose-safari, Top of Arjeplog och flera anläggningar i väglöst land. Näringsen har, förutom under vintertid, hittills huvudsakligen riktat sig till målgruppen privatresenärer, men det finns en potential att utveckla produkter och reseanledningar riktade till företag och grupper. Detta med hänsyn till den stora kapaciteten i boende och konferensanläggningar och den kompetens som byggts upp lokalt, bland annat genom utländsk bilindustri och bilevents. Det kan vara intressant att utveckla för att åstadkomma en säsongsförlängning april- juni och september – december. De olika utvecklingsbygderna har olika turistisk karaktär vilket belyses närmare i den plandel som beskriver dessa närmare.

En grundläggande förutsättning och helt avgörande för utveckling och tillväxt i besöksnäringen är tillgänglighet genom fungerande kommunikationer. Det måste finnas ett hållbart transportsystem, så att man kan ta sig till vår region och mellan de turistiska målpunkterna. Flygplatsen i Arvidsjaur och förbindelser längs riksväg 95, Silvervägen, är av avgörande betydelse. Även transfer och förbindelser från inlandsbanan i Slagnäs och Arvidsjaur samt fjällbussar, längs Silvervägen och över gränsen till Norge och längs Laisdalen skulle underlätta för företagen att sälja in sina produkter.

Målbild

Arjeplogs kommun har som destination i Swedish Lapland en unik världskänd identitet och profil. Vår natur och kultur och vårt lokaltypiska värdskap är vårt signum. Vi har en blomstrande hållbar besöksnäring med ett rikt utbud av arktiska upplevelser året runt och event i världsklass.

Strategier

- Kommunen ska verka för en utvecklad och hållbar besöksnäring med helårsverksamhet och insatserna ska fokuseras till tre huvudområden
 - Destinationsutveckling mot en exportmogen destination
 - Företags-, affärs- och produktutveckling mot exportmogna företag och reseanledningar/produkter

- Utveckling av marknad, kommunikation, distribution och försäljning.
- Samverkan inom Swedish Lapland Visitors Board, Skellefteåregionen och med norska granndestinationer.
- Besöksnäringen/turistindustrin inom Arjeplogs kommun ska betraktas som ett allmänt intresse enligt miljöbalken 3 kapitlet § 8. Mark- och vattenområden särskilt lämpliga för anläggningar för besöksnäring/turistindustri ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder vilka påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av sådana anläggningar.
- Satsningarna ska ske så att kvaliteterna i kommunens natur- och kulturmiljöer bibehålls eller stärks utifrån en helhetssyn på natur-, kultur- och friluftsvärden. De ska också vara i linje med en livskraftig och hållbar samisk livsmiljö.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Planen anger befintliga och nya utvecklingsområden för besöksnäring inklusive fritidshusturism (T- områden och LIS-områden).
- Åtgärder för destinationsutveckling genom insatser för god väg- och ledinfrastruktur, skyltning, gestaltning, digitalisering, kommunikationer och service med fokus på både besökare och företagare.
- Riktade åtgärder för att möta turistföretagens specifika behov av stöd för utveckling, investeringar, finansiering, kompetens, nystart och utveckling av produkter och reseanledningar. Bedriva ett proaktivt och utvecklande arbete mot befintliga och potentiella turistföretagare och investerare.
- Åtgärder för spetsig, smart och tematisk kommunikation och marknadsföring av destinationen Arjeplogs kommun, företagens produkter och reseanledningar.
- Åtgärder för att stärka företagets möjligheter till affärer och försäljning genom att bidra till att skapa kanaler och tillgång till återförsäljare och direktförsäljning på internationell och nationell marknad.
- Särskilt stödja utveckling och marknadsföring av hållbara natur- och kulturbaserade produkter/reseanledningar, arrangemang och koncept.
- Stödja utveckling av samisk turistnäring, som sker med utgångspunkt från den samiska befolkningens förutsättningar och behov.
- Planen anger befintliga och nya utvecklingsområden för besöksnäring inklusive fritidshusturism.

- Kommunen ska stödja och uppmuntra initiativ för utvecklad samverkan och dialog mellan besöksnäring, rennäring och testnäring.
- Analysera besöksnäringens beroende av klimatförhållandena och fastställa eventuell sårbarhet och möjligheter med exempelvis intensifierad vintersäsong.
- Regelbunden utvärdering, återkoppling och översyn av strategier och prioriterade åtgärder, där företagarna och andra aktörer ges utrymme att påverka och involveras.
- Utredning av tillskapande av ett "Auto Arena Arjeplog" med fokus på fordonstestbranschen.
- Aktiviteter för alla åldrar samt workshops, utställningar och föreläsningar.

Områden för besöksnäring

Befintliga områden där utveckling av hållbar besöksnäring kan ske, i första hand inom gällande detaljplaner och i anslutning till befintliga anläggningar (T-områden). Inverkan och anpassning till motstående intressen sker i kommande prövningar. Utveckling av besöksnäring kan även ske i utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Utöver listan nedan finns flera befintliga områden för fritidshusbebyggelse och husvagnsuppställningar.

- Adolfström (T8)
- Allejaure (T22)
- Arjeplogs tätort (T23)
- Björkliden (T9)
- Bäverholmen (T10)
- Galdesbuovdda (T24)
- Gasa (T1)
- Gauto (T11)
- Gruttur (T14)
- Jutis (T15)
- Jäckvik (T16)
- Laisvall by (T12)
- Laisvall (T13)
- Lippi (T25)
- Mavas (T4)
- Mellanström (T26)
- Miekak (T5)
- Polcirkeln (T17)
- Sandviken (T18)
- Slagnäs (T2)

- Sädvaluspen (T19)
- Tjärnberg (T20)
- Veijejaur (T3)
- Vuoggatjålme (T21)
- Vuonatjviken (T6)
- Örnvik (T7)

Jord-, skog och vattenbruk – Gröna näringar

Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får inte tas i anspråk för något annat, om det inte behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och det inte kan ske på annat sätt. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk. Ett rikt odlingslandskap och levande skogar utgör också nationella miljö kvalitetsmål. Vatten som har betydelse yrkesfisket eller vattenbruk ska också så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringarnas bedrivande.

Arjeplogs kommun har, som andra inlandskommuner i övre Norrland, genomgått en strukturomvandling. De tidigare viktiga näringarna skog- och jordbruk har succesivt minskat i betydelse vad gäller sysselsättning och intäkter. Skogsbruket har ändå hållit en viktig position, även om förädlingsindustrier lagts ner inom kommunen. Jämfört med två procent i riket, sysselsätter jord-, skogsbruk och fiskenäringen fortfarande sju procent av Arjeplogs befolkning. De senaste åren har också de gröna näringarna allt mer lyfts som en framtidsbransch. De kan bidra till klimatomställningen, livsmedelsproduktion och att naturresurserna används hållbart för arbete, tillväxt och välfärd. Ambitionen är att utveckla landsbygdens möjligheter att förena en miljömässigt hållbar utveckling med ekonomisk tillväxt – en grön tillväxt – som ger förutsättningar för ökad sysselsättning och framtidstro i hela landet. I Arjeplogs kommun kan finnas stora utvecklingsmöjligheter inom de gröna näringarna.

Skogsbruk

Den svenska skogspolitiken har två jämställda mål; ett produktionsmål och ett miljömål. Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras samt den biologiska mångfalden och den genetiska variationen i skogen ska säkras. Det arbetas på framtagande av ett nationellt skogsprogram för Sverige.

Skogsbruk bedrivs i dag på en stor del av kommunen yta. Av kommunens totala landyta på 12 557 km² anses cirka 2 550 km² vara produktiv skogsmark, det motsvarar ganska precis en femtedel. Det gäller särskilda regler för skogsbruksåtgärder inom hela kommunen, eftersom den ligger inom det som betecknas som svårföryngrad skog, och ytterligare särskilda bestämmelser för de delar som ligger ovan gränsen för fjällnära skog.

Det allmänna förvaltar, främst genom Fastighetsverket och Sveaskog, 61 % av den produktiva skogen, SCA äger 5 procent och Allmanningen och andra privata 34 %. Så många som 551 Arjeplogsbor är skogsägare, varav 214 kvinnor.

År 2016 var 2,6 procent av den produktiva skogen inom Arjeplogs kommun nedanför den fjällnära gränsen formellt skyddad i naturreservat eller motsvarande. Ytterligare reservat planeras främst på statlig mark enligt särskilda överenskommelser. Det som berör Arjeplogs kommun är sammanlagt drygt 20 000 hektar produktiv skogsmark på statlig mark, varav cirka 5 000 hektar nedan den fjällnära gränsen. Om dessa skogar avsätts blir nästan 5 procent skyddad skog nedan den fjällnära gränsen i Arjeplogs kommun. Siffror på andelen skyddad produktiv skog ovan den fjällnära gränsen saknas, men det är betydligt större andel.

Arjeplogs allmanningsskogar omfattar mer än 40 000 hektar och de driver ett normalt skogsbruk. Allmanningsskogarna kom till i samband med avvittringen i slutet av 1800-talet början av 1900-talet delades upp mellan staten och byarna. Delägare i allmanningsskogarna är ägare till fastigheter som avsattes som allmänning. Allmanningen är en viktig lokal utvecklingsresurs.

Kommunens eget skogsinnehav är på cirka 330 hektar totalt varav huvuddelen vid tätorten och cirka 50 hektar finns i närheten av Slagnäs. I gröna skogsbruksplaner är 56 hektar avsatta för naturvårdsändamål. Svenska kyrkan äger drygt 400 hektar produktiv skogsmark i Arjeplogs kommun, främst i närheten av samhället och av detta är det så mycket som 230 hektar som anses ha så höga naturvärden att det inte bör brukas.

Huvuddelen av kommunens skogar brukas enligt någon form av miljöcertifiering som bland annat ska säkerställa hänsyn till miljö och andra hållbarhetsaspekter, exempelvis lagefterlevnad och samråd med samebyarna. Skogsstyrelsens älgbetesinventeringar visar på fortsatt svåra skador i tallskogarna även om Arjeplogs kommun inte längre är det hårdast drabbade området i detta avseende.

Inom kommunen finns inte längre något sågverk eller annan trävaruförädling i större skala. Det finns mindre anläggningar med behovsstyrd produktion främst för lokalmarknaden. Utvecklingsmöjligheter bedöms finnas i att lokala skogsentreprenörer kan ges så goda förutsättningar som möjligt och i utveckling småskalig förädling av träprodukter. Att hitta former för att det allmännas produktionsskogar i högre grad bidrar till lokal utveckling och tillväxt är en utmaning. Eventuellt kan lokal samförvaltning av det

allmännas produktionsskogar inom kommunen övervägas som ett pilotprojekt. Ett förslag som framkommit under processen är att för att förstärka det lokala inflytande och nyttiggörandet av naturresurserna skulle staten, under exempelvis 50 år, arrenderade ut sina produktionsskogar inom kommun till Arjeplogs kommun. För driften kunde kommunen exempelvis anlita Arjeplogs allmänning. Delar av överskottet skulle användas som riskkapital för utveckling av kommunens näringsliv. För att få ett så effektivt nyttjande av det frigjorda kapitalet skulle utvecklingsarbetet ske i nära samarbete med näringen och regionens universitet och högskolor.

Samebyarna har uppmärksammat på att skogsbruket är den näring som främst konkurrerar med renskötselns markanvändning. Tidigare omfattande avverkningar innebär stora arealer med ungskog ofta med eftersatta gallringar som tillsammans med klimatförändringarna påverkar de traditionella vinterbetesmarkerna, utanför kommunen, mot kusten. Det medför ofta ett låst vinterbete som i sin tur gör att vinterbetesmarkerna inom Arjeplogs kommun, framför allt de fjällnära, blir allt viktigare.

Jordbruk

Det har alltid varit relativt små arealer av odlad mark i Arjeplogs kommun. Det första nybygget anlades i Kasker i Mellanström på 1720-talet. Kommunen är speciell eftersom kolonisationen till stora delar var en s.k. inre kolonisation, där nybyggena ofta togs upp av samer eller från gamla nybyggen i socknen. De största jordbruksbyarna var belägna längs med sjöarna och i älvdalarna, t.ex. Sjulnäs och Norra Slagnäs vid sjön Naustajaure, Marielund och Laisvall by vid Laiälven samt Båtsjaur och Korsträsk vid Hammarträsket och Ajsjaur. Under 1900-talets första hälft var det mycket nyodling och antalet jordbruksföretag var störst på 40- och 50-talen. Sedan 1960-talet har det gått starkt utför. År 1991 fanns tjugo jordbruksföretag kvar och idag är endast tre företag verksamma.

Inom kommunen har Länsstyrelsen pekat ut byarna Båtsjaur, Hällbacken, Källön, Kurrokvejk, Radnejaur-Myrheden, Myrås-Mullholm, Sjulnäs och odlade områden kring Tjeggelvas som bevarandevärda odlingslandskap. Yrafdelat, Delliknäs, Hällbacka och Jutis är värdefulla utpekade gräsmarker som hävdas eller har hävdats. I kommunen finns en aktiv lokal förening av Hushållningssällskapet. Odling och mindre djurhållning för husbehov engagerar många. Äldre trädgårdsmiljöer är sällsynta. Doktorsgårdens trädgård som Einar Wallquist, som kom från sydligare trakter, anlade var på sin tid därför unik. Viss restaurering av trädgården har skett på senare år.

I den nationella livsmedelsstrategin och Norrbottens livsmedelsstrategi "Nära Mat", lyfts jordbruk och lokal livsmedelsproduktion som ett viktigt utvecklingsområde. Norrbotten tillverkar för lite mat. För 20 år sedan var länet självförsörjande till 50 % men nu bara till 20-25 %. Förutsättningar för en ökad produktion finns även i Arjeplogs kom-

mun. Ju mer mat vi på ett hållbart sätt kan producera från åkrar, trädgårdar, skogar, fjäll, sjöar och älvar ju mer självförsörjande blir vi. Det är bra för miljö, hälsa och beredskap. Renskötsel med renslakterier och förädling är dominerande i kommunen och kan utvecklas ytterligare. Här finns också småskalig djurhållning för köttproduktion som får och nöt, en getfarm med getosttillverkning, viss hönshållning, samt tillverkning av bröd, saft, sylt och kryddor i liten skala. I Arjeplogs kommun produceras även mat i marker och vatten i form av vilt, fisk, bär och svamp som kan tillvaratas i högre utsträckning. Kvaliteten är hög och växtsäsongen lång med midnattsolsljusa dygn. Problemen är att få ekonomisk bärkraft i verksamheterna. För detta krävs ökad kunskap och nytänkande i branschen för att öka konkurrenskraften, exempelvis gällande affärsmodeller, finansiering, marknadsföring och kompetensförsörjning. Dessutom behövs kunskap hos konsumenterna om hållbar mat och folkhälsa och att offentliga aktörer som kommunerna arbetar för att stärka näringen exempelvis genom upphandling och kunskap. Slutligen behöver varumärket ”Mat från Arjeplog och regionen” stärkas så att statusen på näringen höjs och att storn berättas och sprids om allt det goda som produceras här, mattraditioner kryddade med nytt.

Vattenbruk och fiske

Hållbart yrkesfiske, vattenbruk och husbehovsfiske är passande verksamheter i landets vattenrikaste kommun med Sveriges största fjällnära skärgård. Vid Sälla fiskodling strax utanför centralorten sker i dag odling av öring och röding i en landbaserad anläggning. Anläggningen är en sättfiskanläggning där man befruktar och kläcker ägg med yngel. Dessa yngel matas och får växa till en viss storlek innan de utplanteras till matfiskanläggningar i andra kommuner eller sätts ut i fiskevårdande syfte, t ex. används som kompensation för det bortfall som orsakas av vattenregleringarna i Skellefteälvens vattensystem.

Ingen matfiskodling finns i kommunen i dag, men röding kan vara en lämplig art för odling i Arjeplog. Arctic superior är en framavlad rödingsort som ursprungligen baserats på den vilda Hornavanrödingen. Genom forskning av bl.a. SLU och vattenbrukscentrum i Norr AB har Hornavanrödingen visat sig ha en hög tillväxttakt och andra egenskaper som gör den lämpad att basera ett avelsmaterial på. Bergnäs- och Arjeplog-söring odlas redan idag vid Sälla fiskodling och kan vara lämpliga att föda upp även i sjöbaserade anläggningar i Arjeplog. Dessutom finns intresse för lokaler för kassar för övervintring av avelsfisk.

Med hänsyn till skydd för de naturliga skyddsvärda stammarna av öring och röding i Hornavan och risker för smittspridning bör inte nya anläggningar uppföras i Skellefteälven uppströms Sälla. De skyddade älvarna Piteälven, Laisälven och vatten i Bys-

keälvens system är inte heller aktuella. Inga specifika områden utpekade i planen men det bedöms finnas förutsättningar att hitta lämpliga lokaliseringar. Med utgångspunkt i gjorda utredningar bedöms att det finns intressanta områden i Storavan, Uddjaure, Aisjaure och Akkelisjaure och eventuellt i anslutning till byar som Myrås, Ånge, Kallön, Gotthardsberg, Tjäckkokk, Bergnäsudden och Östansjö. Även om områden fallit bort på grund av hänsyn till rennärning och dricksvattenförsörjning måste ytterligare analyser av lämpliga lokaler göras utifrån vilken typ av vattenbruksanläggning som kan bli aktuell.

Visst yrkesfiske bedrivs och två sjöar, Riebnes och Tjallasjaure, är utpekade som riksintresse för yrkesfiske, vilket behandlas i avsnittet om riksintressen. Ett hållbart yrkesfiske och fiske för husbehov bidrar också till lokal livsmedelsproduktion. Sellakrom är exempelvis en unik produkt från kommunen.

Vid Sälla fiskodling strax utanför centralorten sker i dag sättfiskodling av öring och röding i en landbaserad anläggning.

Foto: LiLAB

Målbild

Jord- skog- och vattenbruk utgör växande näringar inom kommunen som bidrar till klimatomställning, livsmedelsproduktion och att naturresurserna används hållbart för en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategier

- Den produktiva skogsmarken och skogsbruksnäringen ska värnas och ges goda förutsättningar att utvecklas.
- Jordbruksmark och betesmarker ska i möjligaste bevaras och inte tas i anspråk för annat.
- Arbeta för att jord- och vattenbruk, renskötsel, vilt, bär och svamp inom kommunen i högre grad bidrar till lokal produktion och förädling av livsmedelsprodukter. Näringarna ska stimuleras och ges möjlighet att utvecklas hållbart.
- Arbeta för att de statligt ägda skogarna i högre grad bidra till lokal utveckling och tillväxt.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- I samband med planering och ärendeprövning ska de gröna näringarnas förutsättningar alltid beaktas och hänsynstas.
- Åtgärder för att få igång en samverkansprocess mellan kommun, samebyar, myndigheter, statliga markägare/bolag, allmänningen med flera, för utveckling av lokal samförvaltning.
- Utveckla samarbetet med Skogsstyrelsen, ta fram samrådsområden där särskild hänsyn ska tas utifrån skogsvårdslagen. I samband med det utreda upphävande av äldre landskapsbildskyddsbestämmelser.
- I samverkan med andra markägare och aktörer se över skogsbruksplaner i tätorts- och bynära områden ur ett mångbruksperspektiv
- Inventera resurser och fastställa utvecklingsplaner för de gröna näringarna inom kommunen.
- Stödja åtgärder för att behovet av biomassa för energiproduktion i anläggningar inom kommunen till största del kunna tillgodoses av lokala/regionala entreprenörer.
- Stödja initiativ för att företag inom besöksnäringen, producenter och grossister närmar sig varandra för att stärka Arjeplogs och regionens matidentitet. Kan exem-

pelvis handla om lokala matevent för att stärka kunskap, samverkan, identitet och stolthet hos innevånare, matproducenter och turistföretag.

- Tillsammans med andra aktörer arbeta för att skogs-, jordbruk och rennäringföretag inom kommunen tar del av landsbygdsprogrammets miljöstödmöjligheter.
- Marknadsföra vattenbruksmöjligheter i kommunen till entreprenörer.
- Inga anläggningar för vattenbruk bör lokaliseras i Piteälvens, Laisälvens eller Byskeälvens vattensystem eller i Skellefteälven uppströms Sälla.

Mineralutvinning

Tillgången på mineral och kunskapen om att utvinna metaller har varit en nödvändig förutsättning för utvecklingen av det moderna samhället. Inom Arjeplogs kommun finns en mycket intressant berggrund och en lång gruvtradition. Det började redan på 1600-talet med brytning av Nasafjälls silver och bly. Under 1800-talet var brytning av silver, kobolt och koppar i fjällkedjan den mest intressanta och omfattande verksamheten. I modern tid är blyepoken i Laisvall den mest betydelsefulla, en 60-årig epok som hade avgörande betydelse för Arjeplogs kommuns utveckling. Gruvan var under lång tid Europas största blygruva och man utvann även betydande mängder silver och zink. Den lades ner under år 2001.

Eftersom berggrunden i Arjeplogs kommun är så intressant så har omfattande prospekteringsarbeten bedrivits ända sedan 1940-talet. I västra fjällkedjan har man funnit koppar och i centrala delar av kommunen har man gjort fynd av molybden, koppar, guld, zink, uran och scheelit. I ett fält nära sjön Rappen har betydande mängder guld, zink och koppar påträffats och vid Pleutajokk finns uranförekomster. Under senare år har även intresse väckts för mineraler och natursten som bygg- och industrimaterial. Renhet och andra kvalitetsaspekter ligger till grund för intresset. Efterfrågan på olika material och kostnader, där transporter är en avgörande faktor, påverkar utveckling av småskalig mineralutvinning. Fauskeområdet på norsk sida är ett centralt område inom naturstenindustrin i Nordland, med förädlingsverk vid hamnen. Det kan vara en faktor som talar till Arjeplogs kommuns fördel i det sammanhanget. I Arjeplogs kommun är fortfarande Laisvallmalmen och en kvartsfyndighet i Pajeb, Muitunisjaure, utpekade som riksintressen för mineralutvinning. Även amatörgeologer gör betydande fynd och de har vid flera tillfällen blivit belönade av "Mineraljakten". Mineralförekomster, grottor och nedlagda gruvor kan även utgöra en tillgång för produktutveckling inom besöksnäringen.

Undersökningsarbeten och provbrytningar kan leda till brytvärda fyndigheter lokaliseras och utvinning startas. I de flesta fall stannar det dock vid undersökningarna.

Dessvärre kan det orsaka en eftersläpande problematik i form av miljö- och hälsorisker genom läckage av metaller och strålning. Även kvarlämnat material såsom uppstickande rör efter borrhål kan orsaka problem och olycksrisker, bland annat för renskötseln. Efterbehandlingsansvaret måste därför alltid tydliggöras, och det måste säkerställas att tillräckliga resurser avsätts för detta. Kommunens ställningstagande har varit att inte uttala något stöd för någon som helst undersöknings- eller gruvverksamhet inom sitt geografiska område, innan frågan om tillräckliga lämnade säkerheter utretts.

Till området hör också täktverksamhet av ballastmaterial för byggande av vägar, byggande och andra anläggningar. Naturgrus har länge varit det vanligaste ballastmaterialet, men eftersom naturgrus inte är en förnyelsebar naturresurs börjar tillgången i olika delar av landet minska kraftigt. I stället används i allt högre utsträckning ersättningsmaterial i form av krossat berg och morän. I Arjeplogs kommun finns ett knappt tiotal täkter och det handlar om både naturgrus, morän, sand och berg. Utbudet av material bedöms motsvara efterfrågan.

Det nationella målet är att landets mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas. Den regionala strategin för innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn i Norrbottens och Västerbottens län ska vara vägledande för en hållbar utveckling av branschen i länet. Den pekar ut viktiga inriktningar att arbeta med inom bland annat samhällsplanering, infrastruktur och miljö. Sametinget har också antagit en policy för synen på mineral och gruvor. Till dess att ILO 169 (ursprungsbefolkningskonventionen) och Nordisk Samekonvention är ratificerad och implementerad anser Sametinget att ytterligare mineralexploatering och prospektering av Sápmi inte ska ske. Frågor som lyfts de senaste åren är åtgärder för att hantera gruvsektorns konjunkturberoende och en översyn av minerallagstiftningen, bland annat så att lokalsamhällena på ett bättre sätt kan dra nytta av en exploatering.

Målbild

Mineraltillgångar bidrar på ett hållbart sätt till utveckling och tillväxt i Arjeplogs kommun.

Strategier

- Verka för en översyn av minerallagstiftning med sikte mot ett regelverk som redan i ett tidigt skede involverar motstående intressen och i högre grad kan stimulera utveckling och tillväxt i lokalsamhällena och gruvregioner.

- Kommunen uttalar inte stöd för undersöknings- eller gruvverksamhet inom sitt geografiska område innan frågan om tillräckliga lämnade säkerheter utretts.
- Affärsmöjligheter med småskalig mineralutvinning, mineral- och gruvturism ska utredas och om möjligt utvecklas.

Prioriterad åtgärd/rekommendation

- Åtgärder för att, exempelvis i samverkan med LTU Business AB och andra aktörer, utreda möjligheter för utveckling av småskalig mineralutvinning och gruv- och mineralturism.
- Vid undersökningsarbeten och om brytning aktualiseras ställer kommunen krav på att medel finns avsatta för kostnader för avhjälpande av miljöskada, efterbehandling, kompensationer och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan orsaka.
- Begära att Arjeplogs kommun alltid ges möjlighet till yttrande i samband med Bergstatens prövning av undersökningstillstånd och Länsstyrelsens prövning av undersökningsarbeten, som provbrytningar, enligt miljöbalken 12 kap 6 §. Detta för att lokala intressen och förhållanden, som renskötsel och besöksnäring, ska uppmärksammas och beaktas i så tidigt skede som möjligt i prövningsprocessen.

Distansoberoende sektor

Distansoberoende sektorer utgörs av den del av näringslivet som inte är beroende av en viss plats för att kunna utföra sin verksamhet. Detta kan till exempel vara lagerlokaler, telefontjänster, postorderföretag eller kunskapsbaserade tjänsteverksamheter. Den avståndsoberoende tjänstesektorn har under den senaste femårsperioden vuxit och blivit ett betydande inslag i Arjeplogs näringsliv. Det är i huvudsak tre företag som svarat för tillväxten. Trafikverket, Tillväxtverket samt Softronic dokumenthantering AB.

På många ställen i Sverige blir marken allt dyrare, vilket gör att företag i större utsträckning söker sig utanför de stora städerna. Detta är till Arjeplogs fördel, då kommunen kan tilltala dessa sektorer med låga markpriser och arbetsamma invånare. Dessutom kan en framgångsfaktor vara den attraktiva livsmiljö Arjeplogs kommun erbjuder och som kan underlätta rekrytering av arbetskraft och kompetens som uppskattar dessa kvaliteter.

Målbild

Arjeplogs kommun har befäst sin position som en attraktiv kommun att verka i för befintliga och nya företag inom den distansoberoende sektorn. Det bidrar på ett betydande sätt till kommunens utveckling och tillväxt och en ökad mångfald i kommunens näringsliv.

Softronic dokumenthantering AB är ett av de företag som har svarat för den avståndsberoende tjänstesektorns tillväxt under de senaste fem åren, i Arjeplogs kommun.
Foto: Fredrik Westerlund

Strategi/arbetssätt

- Arbeta för att fler företag inom olika distansoberoende sektorer söker sig till Arjeplogs kommun.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Kartlägga olika branscher inom den distansoberoende sektorn.
- Undersöka de behov som företag inom den distansoberoende sektorn har och arbeta för att tillgodose dessa.
- Etablera nätverk inom den distansoberoende sektorn för att underlätta framtida etableringar i kommunen.
- Utveckla en strategi för hur de distansoberoende sektorerna ska ha kännedom om Arjeplogs kommun och dess möjligheter.

Kulturella och kreativa näringar

De kulturella och kreativa näringarna, som är en del av upplevelsenäringen, växer starkt i Sverige. De omfattar verksamheter inom flera olika branscher såsom arkitektur, form och design, film och foto, konst, mode, litteratur, musik, scenkonst, spel och media, måltid, turism och besöksnäring samt upplevelsebaserat lärande. Länsstyrelsen har tagit fram en strategi för näringarna och Region Norrbotten och Tillväxtverket genomför utbildningsinsatser för att främja utveckling av näringarna i länets kommuner. Företag och entreprenörer som bygger sin verksamhet på kultur och kreativitet tillhör en viktig framtidsbransch och bidrar till attraktiva livsmiljöer och hållbar tillväxt.

Kulturella och kreativa företag är en heterogen grupp. De kan vara tydligt kopplade till en egen marknad eller vara underleverantörer för andra branscher. De kan vara verksamma i storstadsregioner eller i landsbygd. En framgångsfaktor för en utveckling av näringen i Arjeplogs kommun är den starka koppling mellan kulturella och kreativa företag och besöksnäringen, där upplevelsen och verksamheten är direkt bunden till platsen och kunderna är turister och privatpersoner. En annan fördel är att många kulturella och kreativa företag inte behöver vara bundna till en specifik plats. Digitalisering kan möjliggöra för kulturella och kreativa företag att ha en personlig eller konstnärlig förankring i Arjeplogs kommun och ändå agera på en nationell och internationell marknad. Slutligen finns god tillgång på råvaror för företag inom kulturella kreativa näringar – kreativitet, rikt kulturliv och kulturmiljöer. Det handlar om förmåga att se ovanliga samband, lämna gamla hjulspår och hitta nya genomförbara lösningar inom det kulturella området.

För att de kulturella och kreativa näringarna ska kunna växa och utvecklas behövs stödande strukturer och mekanismer. Utan bra nätverk och rätt kompetens är det svårt att förverkliga idéer, projekt eller företag. Relationer är en viktig utgångspunkt för att göra affärer. Arjeplogs kommun försöker förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringsidkare genom att skapa mer kunskap samt kartlägga näringarna. Detta för att prioritera rätta stimulerande insatser. Frågan berör både kultur och näringslivs- verksamheterna och regional sektorsövergripande samverkan är viktig. Kommunen deltar bland annat i regional kultursamverkan utifrån "Kulturplan för Norrbotten" och i Filmpool Nord.

Målbild

I Arjeplogs kommun finns de bästa förutsättningarna för att kulturella och kreativa entreprenörer ska kunna utveckla sina affärsidéer och företag med framgång. Neringen bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategier

- Verka för att stärka och utveckla kulturella och kreativa näringar i kommunen.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Kartlägga och ta fram en handlingsplan för utveckling av kulturella och kreativa näringar i kommunen.
- Synliggöra och sprida kunskap om branschen.
- Insatser för att anpassa företagsrådgivning också till kreativa "ofrivilliga entreprenörer".
- Åtgärder för att stärka koppling mellan kulturverksamhet och näringslivsutveckling.
- Delta i regionala insatser för branschutveckling och samverkan.

Handel

Handeln är viktig för att människor ska kunna bo och trivas, för en attraktiv livsmiljö. Ett brett utbud av butiker är en viktig faktor när människor värderar en Orts kvalitet och service. Handeln är också en del av upplevelse- och besöksnäringen. För Arjeplogs del handlar det om att ta vara på tillväxtpotentialerna som erbjuds via växande kund-

grupper som norrmän, övriga turister inklusive fritidshusägare, tillresta i testnäringen samt ökad näthandel och digital närvaro.

Handeln i Arjeplogs tätort består av drygt tiotalet specialbutiker samt två dagligvarubutiker. Dessutom finns två bensinstationer med sedvanligt livsmedelssortiment. Utanför tätorten finns butiker som saluför dagligvaror i Slagnäs, Jäckvik, Polcirkeln/Vuoggatjolme och i viss utsträckning i Adolfström. I Laisvall och Gautosjö finns handlare som säljer snöskotrar och andra terrängfordon. Flera av företagen bedriver också handel via nätet och plattformen Arjeplogs galleria – Handelsplatsen vid Polcirkeln, <http://norr-gallerior.se/arjeplog/>.

Befolkningen i Arjeplogs kommun har minskat och den samlade lokala köpkraften tillför inte längre tillräckliga ekonomiska resurser för att handeln ska kunna utvecklas.

Jag ska ha affär och sälja täckbyxor och overaller så att alla kan vara ute utan att frysa.
Klara, 4 år.

Foto: Fredrik Westerlund

Det är ytterst sällsynt vi får se nya butiker öppnas, däremot har vi allt oftare tvingats konstatera att specialbutiker stängts på grund av alltför dålig ekonomisk bärkraft. Vi har förlorat flera specialbutiker, främst inom konfektion, skor och elektronik. Till detta kommer den ökande handeln via nätet som i Arjeplogs kommun hör till de mest omfattande i landet i relation till invånarantal. Problemet har diskuterats under flera års tid, både inom lokalhandelns egna led, bland konsumenterna och beslutsfattare. En lovande process med fokus på butikernas interna utveckling, samverkan och marknadsföring har påbörjats. Dessutom behövs fler initiativ för att förbättra den yttre miljön, gestaltningen av handelsfastigheter med mera, för ett attraktivt centrum i centralorten. I dagsläget är tillgången på tillgängliga affärslokaler god.

Kundpotentialen bedöms finnas i ökad köptrogenhet bland lokalbefolkningen, de tillresta fordonstestarna och framför allt bland fritidshusägare, turister och andra resenärer som trafikerar Riksväg 95. Den kommer dessutom att bli alltmer trafikerad då Tjernfjellstunneln på norska sidan blir klar år 2019. Ett viktigt steg är att attrahera resenärerna före avfarterna. Detta så att de tar det aktiva beslutet att bromsa in, svänga av och stanna till och handla i våra byar och centralort. Genom en fortsatt utveckling av besöksnäringen bör man hitta bärkraft för etableringar, samt utökade möjligheter för den lokala handeln. Att handeln i kommunen blir än mer aktiv på internetns handelsarenor och utvecklar sin digitala närvaro kan också vara en framgångsfaktor. Profilering av utbud, presentation och värdskap utifrån kommunens platsspecifika styrkor, varumärke och gestaltungsprogram är också intressant. Att handeln deltar och ges möjligheter att påverka utveckling av befintliga och nya evenemang, som Arjeplogsdagar, marknader, samisk kulturvecka och fisketävlingar, är angeläget. Skyltning, information och marknadsföring av handelsutbud på olika språk som engelska, tyska och samiska kan också förbättras. Att stimulera lokala butiker att delta i upphandlingar i och utanför kommunen kan också bidra till en livskraftig handel.

Målbild

I Arjeplogs kommun erbjuds boende, besökare och näringsliv ett brett handelsutbud via livskraftiga lokala företag som bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt. De utgör en viktig del av upplevelsenäringen.

Strategier

- Verka för att i samverkan identifiera fler/nya affärsmöjligheter och aktiviteter samt stödja nya och etablerade entreprenörer.
- Arbeta för ett attraktivt handelsinspirerande centrum som kan tillhandhålla lokaler med attraktiva affärslägen samt infarter och trafikmiljö som lockar till uppehåll och handel.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Regelbunden dialog med handeln för att tillskapa gemensamma aktiviteter för tillväxt.
- Handeln engageras i utveckling av befintliga och nya evenemang.
- Kompetensutvecklingsinsatser som bidrar till att förbättra handelns förutsättningar att utvecklas, växa, öka sin omsättning, stärka sin position på närmarknaden och även nå andra kundkretsar, exempelvis anbudsgivning, värdskap, digital närvaro och marknadsföring.
- En mindre grupp handlare ges mandat att fatta beslut i "handels tecken".
- Tillhandhålla lokaler för så kallade Pop-Up shops om så önskas.
- Gemensamma insatser för offensiv marknadsföring av handelsutbudet i kommunen, både till bofasta, företag och besökare.
- Åtgärder för att underlätta att handeln i kommunen kan vara med och konkurrera vid anbudsförfrågningar.

Goda och hållbara kommunikationer

God tillgänglighet genom fungerande transporter och IT-infrastruktur är avgörande för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt. Det ger förutsättningar för företagande, samhällsverkksamheter och individuell frihet. Arjeplogs kommun är landets fjärde största och den mest glesbefolkade. Avstånden är långa inom kommunen och till andra större orter. Det medför utmaningar att möta medborgarnas och näringslivets behov av fungerande trafik- och transportförsörjning. Det är också en utmaning att anlägga fibernät i en stor geografi med liten befolkning och ofta med svårarbetade markförhållanden. Stora insatser behövs. Den förväntade ökade trafiken till följd av byggandet av Tjernfjellstunneln på norsk sida som påverkar trafiken på Silvervägen väg 95 innebär särskilda möjligheter och utmaningar under planperioden. Åtgärdandet av den smala, branta och krokiga vägsträckan över Tjernfjellet förväntas kunna påverka trafikflöden och transportsystem så att främst den tunga trafiken ökar, som fisktransporter.

Transportsystem

Som fjällkommun har Arjeplog trots avstånden ett strategiskt läge när det gäller transportförbindelser med omvärlden. Det är två - tre timmar med bil till regionens större städer och tätorter, som Luleå, Boden, Piteå, Rognan, Fauske, Bodö, Jokkmokk och Lycksele. Till Sorsele, Arvidsjaur och Malå är det ännu närmare. Via Arvidsjaur flygplats nås Arlanda inom 2,5 timme. För Arjeplogs kommun är en klimatanpassning av flyg- och vägtrafik därför av stor betydelse. Även anslutningar till fungerande spårbundna transporter som kommande Norrbottenbanan och en utvecklad inlandsbana är angeläget. Klimatvänliga system för transport av människor och gods behövs för att nå klimatmålen bedöms bli en allt viktigare utvecklings- och konkurrensfaktor. Kommunens position som dominerande centrum för fordontest och närheten till norska sidan med dess kraftigt utveckling på elbilsidan motiverar exempelvis starkt en offensiv satsning på en utbyggd laddinfrastruktur längs riksväg 95.

Prioriterade funktioner hos transportsystemet

Som underlag till nationella och regionala planer för transportinfrastruktur-åtgärder perioden 2018-2029 har Länsstyrelsen i Norrbotten och Region Västerbotten genomfört en gemensam systemanalys. Den utgår från de nationella och regionala transportpolitiska målen. Man har identifierat de högst prioriterade funktioner som transportsystemet ska erbjuda för att sammantaget bidra till jämställd, ekonomisk, miljö- och klimatomfattig hållbarhet så att regionen skall stå sig stark och växande in i 2030-talet. De prioriterade funktionerna är:

- En samspelande region – En hög tillgänglighet mellan regionens orter för att kunna leva och samverka inom hela regionen med goda kopplingar till angränsande länder och regioner.
- Ett samverkande transportsystem – Effektiva kopplingspunkter för ett hållbart och funktionellt samverkande transportsystem
- Tillgänglighet till Sverige och världen - Överdagen resmöjligheter till Arlanda för nationell och internationell tillgänglighet.
- Kapacitetsstark och robust järnväg – en kapacitetsstark och robust järnväg inom Botniska korridoren och Northern axis (sammankopplade transportinfrastrukturnätverk).

För Arjeplogs del bedöms det utifrån dessa prioriteringar framförallt viktigt att lyfta den förändrade betydelse och funktion riksväg 95 bedöms få under planperioden och som kommer att påkalla åtgärder. Det kopplar till de prioriterade funktionerna. Planen föreslår en strategisk satsning i form av utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs riksväg 95, Silvervägsstråket, till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord" Bodö- Fauske-Saltdal-Arjeplog- Skellefteå/Luleå. Vägen föreslås klassas som Europaväg i det nationella stamnätet och eventuellt ingå i TEN-T. Detta främst mot bakgrund av dess förväntade utökade funktion för interregional/ gränsöverskridande godstransporter genom byggandet av Tjernfjellstunneln på norsk sida. Kommunen vill utveckla samverkan med Länsstyrelsen, Trafikverket, Region Norrbotten, Arvidsjaur, Skellefteåregionen och norska aktörer i frågan.

Tillgängliga öst-västliga kommunikationsstråk som väg 95 har avgörande betydelse för utveckling och tillväxt och Silvervägen har lyfts i Joint Barents Transportplan för långsiktig utveckling av infrastrukturen i Barentsregionen. I planen beskrivs vikten av satsningar på väg 95: 15.13 Corridor: "The Silver Road" Skellefteå – Bodö.

Vägar

Arjeplogs kommun genomkorsas som nämnts av riksväg 95, som sträcker sig mellan Skellefteå och norska gränsen och korsar E 45,(Inlandsvägen mellan Göteborg och Karesuando) någon mil hitom Arvidsjaur. Väg 609 går från Arjeplogs tätort till Slagnäs när den möter E45:an och väg 1018 mot Malå. Väg 629 löper genom Piteälvsområdet mot Moskosel och Adolfström och Laisdalen nås via väg 625 och väg 626. Ett flertal övriga statliga och enskilda vägar finns också.

Statliga vägar

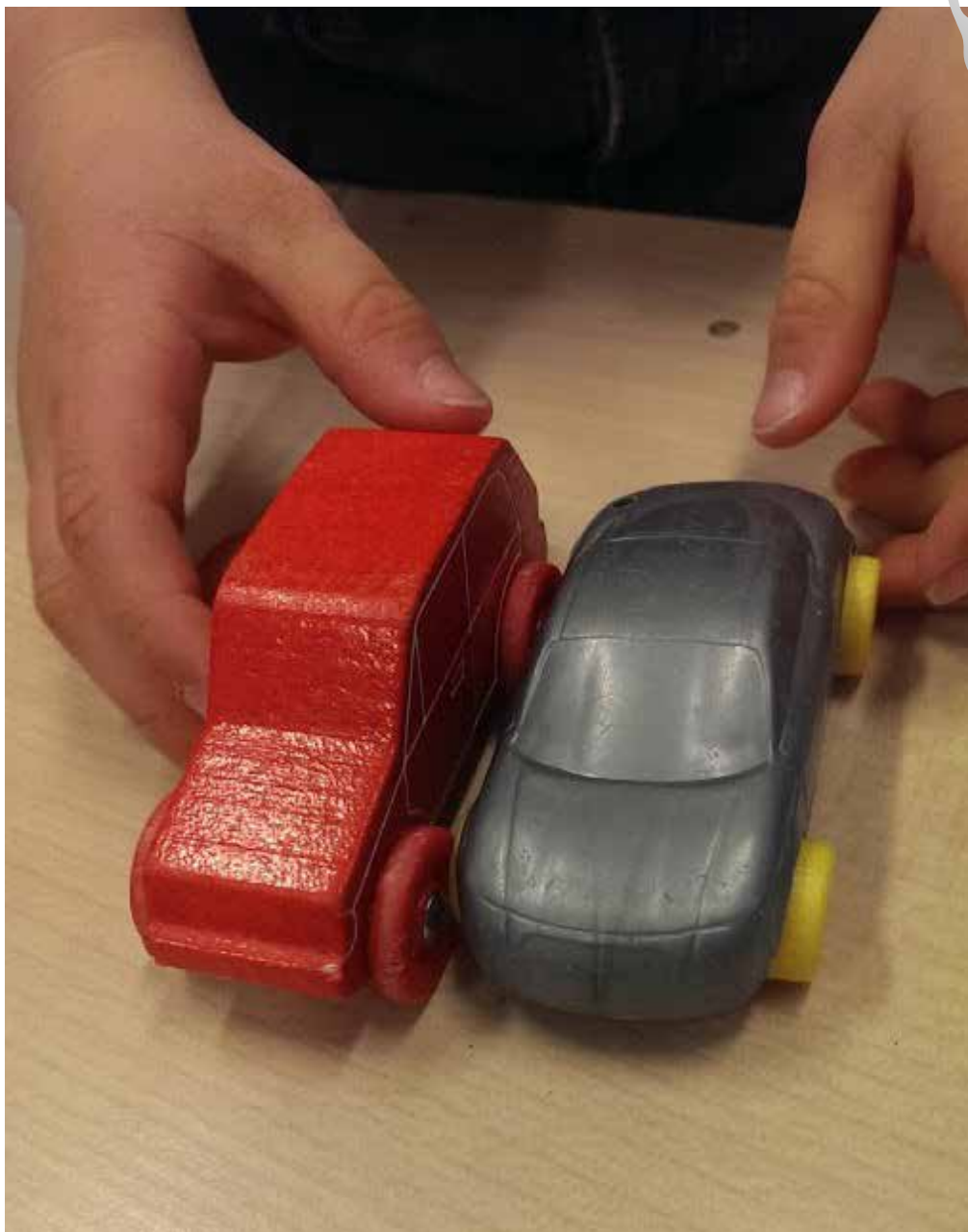
Trafikverket har pekat ut ett så kallat funktionellt prioriterat vägnät. Det är de vägar som bedömts viktigast för nationell och regional tillgänglighet. I Arjeplogs kommun är väg 95, E 45 och väg 609 till Slagnäs utpekade som prioriterade vägar för godstransporter. Dessa vägar samt väg 625 till Adolfström är även prioriterade för långväga resor med bil. Väg E 45 och väg 609 till Slagnäs är prioriterad för dagliga personresor med bil. Väg E 45 och väg 95 från Jäckvik till Arvidsjaur är prioriterad väg för kollektivtrafik med buss. Så länge som turlistorna för bussarna inte möjliggör arbetspendling mellan Arvidsjaur och Arjeplog bedöms det viktigt att även den sträckan prioriterad för dagliga personresor med bil.

För sträckningen väg 95 genom Arjeplogs tätort har Trafikverket i samverkan med kommunen genomfört en så kallad åtgärdsvalsstudie som resulterat i rekommenderade åtgärder för en förbättrad säkerhet, tillgänglighet och framkomlighet. Den högst prioriterade åtgärden är en cirkulationsplats i korsningen vid Silvermuseet men även andra åtgärder föreslås genomföras. Kommunen kommer att i samverkan med Trafikverket arbeta för att medel tilldelas för genomförandet.

Dessutom ska Trafikverket starta en åtgärdsvalsstudie för andra delar av riksväg 95 upp mot gränsen. Det är mycket angeläget då det redan i dag är stora problem med funktion och trafiksäkerhet. Det gäller t ex problematik med dålig tillgång på uppställningsplatser för fordon när vägen över fjället blir avstängd, osäker gång- och cykeltrafik genom byar som Jutis och Jäckvik. Det är också problem under vårvinter, helger och påsktid, med stort antal besökare med släpvagnar och skoterekipage. Så långt möjligt har utvecklingsområden i anslutning till väg 95 undantagits i avvaktan på resultatet av kommande åtgärdsvalsstudie.

Uppställningsplatser för testbilstransporter är periodvis ett problem i centralorten. En lösning har tillskapats vid campinganläggningen på Kraja, men den skulle kunna utvecklas ytterligare, bland annat med fler utfarter.

Väg 95 är liksom vägarna längs Laisälven och vägarna i Piteälvsområdet viktiga turistvägar. En angelägen fråga är skötsel som siktröjningar och andra åtgärder. För Väg 95 finns ett Landskapsprogram upprättat av Trafikverket år 2011 för skötsel av kulturobjekt, artrika vägkanter, siktröjningar mm. Det är angeläget att dessa åtgärder vidtas kontinuerligt. En annan ständigt aktuell fråga är stängda rastplatser och bristande avfallshantering. Denna problematik lär tillta med förväntade ökade trafikflöden och lösningar måste arbetas fram i samverkan. I dag finns dessutom ingen ordentlig rastplats enligt Trafikverkets standard längs väg 95 på sträckan mellan den fina rastplatsen vid Polcirkeln till norr om Boliden. Den otillräckliga parkeringsfickan längs väg 95 vid infarten till vandringsleden till Guijaure är ett annat exempel. I byn Båtsjaur som är en

Jacob, 4:
"Det ska vara nya vägar."

Arve, 3:
"Ubåtsvägar! Och en
racerbana!"

Foto: Fredrik Westerlund

av de bästa platserna för fågelskådning i fjällområdet i hela regionen uppstår periodvis problem med trafiksäkerheten vid väg xx. Parkeringsmöjlighet bör tillskapas

Ett antal vägmiljöer och broar har av länsstyrelsen bedömts som kulturhistoriskt intressant vilket redovisas i planeringsunderlagen. Det gäller bland annat den speciella och

vackra hängbron över Dainaksundet som är Arjeplogs kommuns egen ”Golden Gatebro” som byggdes redan 1940.

Kommunala vägar

Arjeplogs kommun är väghållare på 24 km gator och 2,8 km GC-väg. Underhållet på kommunens vägnät i centralort och byar har varit eftersatt ett flertal år. En underhållsplan är under framtagande och insatser kommer kontinuerligt att vidtas framöver.

De senaste åren har ett antal trafiksäkerhetshöjande åtgärder vidtagits på det kommunala vägnätet enligt framtaget förslag till Trafikplan. Översiktsplanen föreslår ytterligare åtgärder genom utlagt utvecklingsområde för skolornas ute- och trafikmiljöer.

Gång- och cykelvägar

I kommunen finns 2,8 km kommunala GC-vägar och 4,5 km statliga. I centralorten bedöms gång och cykelvägnätet (GC-nätet) i stort sett väl utbyggt om åtgärder vidtas för säker överfart över väg 95 enligt genomförd åtgärdsvalsstudie. Ljussättning av vissa GC-sträckor behöver anordnas liksom andra tillgängliggörande åtgärder som sittbänkar. Andelen gång och cykeltrafikanter bedöms kunna öka. Analys av orsaker och informations- och stimulansåtgärder kan göras.

Enskilda vägar

I Arjeplogs kommun finns en särskild utmaning gällande det enskilda vägnätet. Idag finns 57 bidragsberättigade enskilda vägar med en sammanlagd väglängd på omkring 35 mil i kommunen. De enskilda vägarna byggdes under 1940 - 60-talen. Då fanns starka skäl att bygga dem eftersom de flesta kommuninvånarna bodde i större byar, av cirka 5 000 invånare var endast 500 bosatta i centralorten. Kommunen var initiativtagare till att de flesta av dessa vägar byggdes. Även andra som Domänverket, Vattenfall och Boliden Mineral hade intresse av vägarna för att kunna utvinna de stora värden som fanns i skogen, vattenkraften, malmen och turismen. Domänverket förvaltade många och utförde en del arbeten vid byggandet. I byarna fanns unga människor med maskiner som själva kunde utföra arbeten för att täcka egna insatser.

Stora förändringar har skett sedan de enskilda vägarna byggdes genom att strukturen på samhället har förändrats. Idag har vi en helt annan situation. Befolkningen efter de enskilda vägarna har minskat. Det innebär orimliga kostnader för de som blir kvar, mest äldre personer. De stora åtagandena motverkar också att unga människor bosätter sig i byarna. Det finns inte kunnande och maskiner längs de enskilda vägarna för att un-

derhålla dem med dagens teknik. Idag utför Svevia underhåll på många av de enskilda vägarna i Arjeplogs kommun. Kostnaderna för dessa är beräknades utgå till 4 914 000 kr per år varav bidrag beräknades utgå med 3 385 000 kr.

Kostnaderna för drift och underhåll täcks av statsbidrag och uttaxerade medel. Det är orimligt att en äldre person som bor i glesbygd ska svara för vägkostnaden, då systemet för uttaxering bygger på att den fastboende ska stå för den största delen, räknat i tonkilometer. De företag, som Svevia eller privata, som sköter underhåll och drift på de allmänna vägarna sköter även de enskilda vägarna idag. Idag har dessa vägar en annan betydelse framförallt för bofasta och det rörliga friluftslivet. Med de pressade åtgärdstiderna som är idag kan man inte ploga enskilda vägar i samband med de allmänna. Det innebär att de enskilda vägarna som ligger långt från tätorten kan få en framkörningssträcka på upp till 14 mil tur och retur, för att kunna ploga en väg som endast är några kilometer lång. Statsbidraget som utgår är i de flesta fall 60 % vilket innebär att uttaxering måste ske med jämna mellanrum med stora belopp, som i sin tur innebär att folket som bor måste flytta av ekonomiska skäl.

Förslag har framförts att Arjeplogs kommun kan utgöra pilot i ett projekt med syfte att undersöka och utvärdera hur en överföring av de enskilda vägarna till det allmänna vägnätet kunde fungera. Kostnaderna för staten efter övertagande bedöms inte bli större än vad de är idag. Detta genom bättre samordning och rationalisering av arbete med både allmänna och enskilda vägar. En stor vinst skulle vara att de enskilda vägarna upphandlas samtidigt som de allmänna vägarna. Samhällsekonomiska nyttan tillkommer genom bättre möjligheter för människor att bosätta sig och driva företag i glesbygden. Arjeplogs kommun ser med stor oro på utvecklingen i glesbygden om inte detta kan genomföras.

Trafikverket har dock uppmärksammat på att en enskild väg enligt gällande lagstiftning bara kan förändras till allmän om den behövs för allmän samfärdsel eller annars är av synnerlig betydelse för det allmänna. Drift- och underhållsnivåer är inte ett underlag i bedömningen av om en enskild väg ska bli allmän. Väglagen medger alltså inte i dagsläget att all enskild väg i Arjeplogs kommun förändras till allmän väg enbart på sådana grunder

Flyg

Omkring en timmes bil- eller bussresa från Arjeplogs centralort ligger Arvidsjaur Flygplats. Därifrån går dagliga turer till Stockholm. Det finns även internationella flygförbindelser med England och Tyskland. Fungerande transportmöjligheter via Arvidsjaur flygplats är avgörande för Arjeplogs och regionens utveckling. Kommunen stödjer insat-

Utvecklingsarbete för en hållbar skotertrafik är viktig för Arjeplogs kommun. Foto: LiLAB

ser för riksintresseklassning och att det långsiktigt säkerställs en effektiv flygtrafik som tillgodoser näringslivets och befolkningens långväga transportbehov.

Inom kommunen finns också ett antal start- och landningsplatser för helikopter och sjöflygplan. Det handlar om Adolfström, Gautosjö, Vuonatjviken, Vuoggatjälme och Arjeplog. Helikopterplattan och flyghangaren i centralorten ligger på en attraktiv plats mitt i samhället invid Skeppsviken. Under kommande mandatperiod bedöms det angeläget att finna en lämplig alternativ lokalisering så att det centrala och vattennära området kan utvecklas.

Tåg

Via buss från och till Jörn eller Älvsbyn finns järnvägsförbindelse med nattåg. Sommartid trafikerar även inlandsbanan som passerar Slagnäs.

För att stärka det regionala samspelet och näringslivets konkurrenskraft i norra Sverige så arbetas det för ett bygge av Norrbotniabanan. Den skulle halvera restiderna mellan kuststäderna i norr och kunna gynna tillväxten inom turism- och besöksnäringarna.

Tillsammans med övriga kommuner i Norr- och Västerbotten kommer Arjeplogs kommun stödja att Norrbottenbanan byggs.

Godstransporter

I Arjeplogs kommun är väg 95 och väg E 45 utpekade som primära transportleder och väg 609 mellan Arjeplog och Slagnäs som sekundär transportled för farligt gods. Farligt gods kan också transporteras längs inlandsbanan. Kommunen har angett uppställningsplatser för farligt gods på en parkering längs väg 95 invid tätorten och på en industri-tomt i samhället. Genom byggande av Tjernfjellstunneln på norsk sida beräknas en stor del av de godstransporter som idag gå via väg E12 och väg E10 att välja riksväg 95. Planen föreslår en strategisk satsning i form av utveckling längs riksväg 95, Silvervägsstråket.

Kollektivtrafik

Länstrafiken i Norrbotten trafikerar Arjeplog med flera busslinjer. Fungerande kollektiva förbindelser med buss mot Arvidsjaur, Piteå, Luleå och Boden är av största vikt, liksom förbindelser längs riksvägen väg 95 Silvervägen, Skellefteå – Bodö. Möjligheter till arbets- och studiependling mellan tätorter och större byar i regionen är viktiga, liksom turlistor som möjliggör dagsbesök i kuststäderna.

För fortsatt utveckling och tillväxt i test- och besöksnäringarna är fungerande kollektivtrafik med rätt anpassade turlistor för anslutningar mycket viktiga. Anpassade anslutningar till flyg och tågtrafik behövs så att det är attraktiva alternativ. Förbättrade förbindelser Arjeplog – Arvidsjaur behövs som möjliggör arbetspendling åt båda hållen och innebär trygg veckopendling för gymnasieelever/studenter. Åtgärder för att lämna cykel eller bil vid busstationen i Arjeplog och tillgång till motorvärmare också i Arvidsjaur har framfört som andra åtgärder.

Kollektivtrafikmöjligheterna har tyvärr försämrats de senaste åren, bl. a har bussförbindelser med anknytning till Inlandsbanan och bussförbindelsen till Norge "Silverexpressen" dragits in. Även den interkommunala busstrafiken mellan tätorten och byarna har försämrats eftersom det är alltför få resenärer

Målbild

Arjeplogs kommun är en del av en samspelande region med ett samverkande transportsystem med god tillgänglighet inom kommunen, till övriga Sverige och världen.

Strategi

- Arbeta för utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs Silvervägsstråket till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord" Bodö- Fauske-Saltdal-Arjeplog- Skellefteå/Luleå.
- Barn, ungas och funktionsnedsattas förutsättningar att klara sig i trafiken ska alltid särskilt hänsynstas vid planering och åtgärder.
- Arbeta för en ändrad lagstiftning så att kostnader och bidrag för drift och underhåll samt huvudmannaskap för fler enskilda vägar överförs på staten. De enskilda vägarna är ett komplement till det allmänna vägnätet och helt nödvändiga för fastboende i hela kommunen. Arbeta för en god och tillgänglig turistisk väg infrastruktur och kollektiva transporter som får människor att bo, besöka och stanna av i kommunen.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Delta aktivt i Trafikverkets åtgärdsvalsstudier för väg 95 och därefter arbeta för genomförande av resultaten så snabbt som möjligt.
- Kontinuerligt gott underhåll på kommunalt vägnät
- Ta fram en cykelplan som stimulerar till ökat och säkert cyklande i alla åldrar.
- Åtgärder för en mer trafiksäker skolväg och skolmiljö
- Åtgärder för ökat kollektivt resande som exempelvis anpassade turlistor, bra information, öppna väntsalor, motorvärmare.
- Stimulera en ökad utbyggnad av laddinfrastruktur och infrastruktur för andra förnybara drivmedel. Undersöka möjligheter till gränsöverskridande samverkan liknande Green Highway i Jämtland.
- Arjeplogs kommun är pilot i ett projekt där Trafikverket tar över statsbidrag, drift och underhåll av de enskilda vägarna.
- Insatser längs turistiskt viktiga vägar och målpunkter som upprustning av rastplatser, förbättrad skyltning, parkering, siktsröjning och avfallshantering.
- I samverkan med Trafikverket fortsätta arbetet med att få de samiska ortnamnen på vägskyltar
- Så länge som turlistorna för bussarna inte möjliggör arbetspendling mellan Arvidsjaur och Arjeplog bör även den sträckan ingå i som funktionellt prioriterat vägnät för dagliga personresor med bil i Trafikverkets planering.

- Åtgärder för en återupptagen kollektiv trafikförbindelse till orterna på norska sidan gränsen

Digital kommunikation

En väl utbyggd IT-infrastruktur innebär likvärdiga förutsättningar för företagande, samhällsverksamheter och individuell frihet oavsett var man bor. Tillgången till bra bredbandsnät är i dag lika viktigt som tillgången till elnät och vägnät. Det nationella målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Arjeplogs kommun samverkar utifrån regional utvecklingsstrategin och den regionala digitala agendan med IT Norrbotten, Norrbottens E-nämnd, Länsstyrelsen och Region Norrbotten och andra aktörer i arbetet mot den målsättningen.

IT-infrastruktur

Förutsättningar för att kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter är att det finns effektiv, robust och säker IT infrastruktur med tillräcklig kapacitet. Inriktningen är att detta i första hand ska tillhandahållas av marknaden, men i kommuner som Arjeplogs där det inte fungerar ska staten ha ett ansvar. Utifrån de nationella och regionala målsättningarna har Arjeplogs kommun beslutat om en bredbandstrategi 2015-2020 för att arbeta strukturerat för en utbyggnad av ett bredbandsnät med hög överföringskapacitet. Kommunen har kartlagt intresset i tätort och byar och det visade sig överväldigande stort. Totalt har Arjeplogs kommun beviljats 49 miljoner kronor i statligt stöd för att genomföra bredbandsutbyggnaden i samarbete med byarna. Utmaningarna är dock mycket stora i vår vidsträckta och glesbefolkade kommun, ofta med svårarbetade markförhållanden. Processerna att hitta lösningar som innebär en rimlig egeninsats från de enskilda fastighetsägarna tar tid även om arbetet getts högsta prioritet. Ambitionen är att bredbandsutbyggnaden kan startas upp under år 2017.

IT- infrastrukturen påverkar kommunens attraktivitet för boende, företagare och studerande. Den bristande infrastrukturen är i nuläget en begränsande faktor för utveckling och tillväxt. Exempelvis har det varit stora problem med digitala betalsystem och telefoni i fjällområdet under storhelger då belastningen är hög. Det påverkar även fjällsäkerheten. Det finns företag som inte kan etablera sig på grund av brister i IT- infrastrukturen. Särskilt testnäringen men även besöksnäringen är beroende av system med hög kapacitet. Testnäringen kan vara aktuell för pilotförsök med den kommande 5 G tekniken. En väl utbyggd och fungerande IT- infrastruktur är helt enkelt en nödvändighet för att kommunen ska vara konkurrenskraftig när det gäller utveckling i alla branscher. Dessutom begränsas både privat och offentlig sektors utveckling av e-tjänster om en stor andel av befolkningen saknar infrastruktur att nyttja dem.

Digital service och tjänster

Alla hushåll och företag i Arjeplogs kommun ska ha bra möjligheter att använda sig av elektroniska kommersiella och offentliga tjänster och service via bredband. Digitalisering är också ett verktyg för att minska samhällets klimatpåverkan och kan bidra till att nya hållbara jobb skapas i olika branscher. I Arjeplogs kommun ska finnas goda förutsättningar att möta den ökade IT-användningen och utnyttja potentialen i ny teknik och digitalisering för hållbar utveckling och tillväxt.

Kommunerna i Norrbotten ingår i en gemensam nämnd för implementering av regeringens intentioner för e-samhället, kallad Norrbottens e-nämnd. E-nämnden ska arbeta för att skapa möjligheter till en effektiv, likvärdig och förbättrad service som gör det attraktivt att leva och bo i Norrbotten – en ledande e-region i Sverige

Inom skola och utbildning arbetas med utveckling av E-tjänster. Ett område som också utvecklats de senaste åren är välfärdsteknik eller E-hälsa. Kommunen deltar i olika utvecklingsprojekt alltifrån trygghetslarm/system till virtuella hälsorum. Det handlar om att med hjälp av användarvänliga digitala tjänster utveckla den enskildes trygghet, service, delaktighet och medskapande. Det handlar också om att hitta verktyg för att öka tillgång och kvaliteten i sjuk- och hälsovård över långa avstånd, vilket är en utmaning för en kommun som Arjeplogs. Samtidigt är det också ett sätt att effektivisera så att personalresurserna räcker för en snabbt växande målgrupp.

Kommunen har startat upp ett arbete att även utveckla övrig kommunal service genom att erbjuda ett bredare spektrum av E-tjänster. En viktig framgångsfaktor för att åstadkomma hög kvalitet i det arbetet är naturligtvis nära dialog med brukarna/kommuninvånarna om vad de ser för behov och att samverka med andra. Det handlar om att öka attraktiviteten genom bättre service till medborgare och näringsliv och att effektivare nyttja resurser och kompetens.

Utvecklingen går snabbt och det finns ett behov av en samlad digital agenda med strategier och åtgärder för hur näringsliv och offentlig sektor kan använda digitaliseringens möjligheter för att möta de speciella utmaningar och behov som finns just i vår kommun, både i tätort och byar.

Målbild

I Arjeplogs kommun har alla hushåll och företag tillgång till fungerande bredband och digitala tjänster och teknik bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategi

- Arbeta mot målsättningen att alla i kommunen ska ges möjlighet att ansluta till bredband av hög kapacitet med strävan mot 100 Mbit/s senast år 2020.
- Verka för att Arjeplogs kommun ska bli Sveriges mest fjällsäkra kommun avseende kommunikation via fiber, radiolänk och satellitkommunikation.
- Arbeta för att näringsliv och offentliga verksamheter inom kommun drar nytta av de möjligheter till ökad konkurrens- och innovationskraft som IT-utvecklingen innebär.
- Kommunen ska i samverkan med andra aktörer arbeta för digitalisering och utveckling av offentliga E-tjänster som innebär

Enklare vardag för privatpersoner och företag

Smartare och öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet

Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Genomföra åtgärder för fiber enligt kommunens beslutade bredbandsstrategi.
- Vid all prövning och lovgivning för bebyggelse och verksamhet ska IT- infrastrukturfrågor beaktas.
- Stödja insatser för att pilotverksamhet med 5 G teknik kan genomföras i kommunen
- Använda digitaliseringen och e-tjänster för att ge en god offentlig service av hög kvalitet och underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd.
- Ta fram en samlad digitaliseringsstrategi med kommunens arbete för att utnyttja digitaliseringens möjligheter i Arjeplogs kommun

Infrastruktur för rörligt friluftsliv

De naturgivna förutsättningarna för friluftsliv och naturbaserad besöksnäring är utomordentligt goda i Arjeplogs kommun. Men det krävs god friluftsinfrastruktur och att lokala resurser ges inflytande och anlitas för skötsel och andra åtgärder för att skyddade områden, statliga leder och anläggningar ska bidra till att skapa attraktivitet, jobb och hållbar utveckling. Att det finns trafiksäkra parkeringar och rastplatser och goda möjligheter till att nyttja kollektiva transporter till fjällområden är andra viktiga förutsättningar. Det av största vikt att Länsstyrelsen, Trafikverket, Länstrafiken och andra på

olika sätt verkar för ökade resurser för tillgängliggörande, skötsel och information och i dialog med kommunen och andra aktörer utvecklar former för lokal förvaltning

Kommunen har identifierat en problembild vad gäller skotertrafik som även innefattar svårigheter att upprätthålla skoterleder av god kvalitet och långsiktighet i drift och underhåll. Här behövs åtgärder och framtagande av fungerande modeller i samverkan med Länsstyrelsen, samebyarna, skoterföreningar och besöksnäring.

Målbild

- En god och tillgänglig friluftslivsinfrastruktur bidrar till en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt i hela Arjeplogs kommun.

Strategier

- Arbeta för att gång- och cykelbanor, kollektivtrafik och andra transportmöjligheter utvecklas på ett sätt som underlättar och stimulerar lokalbefolkning och besökare att ta sig till utpekade viktiga friluftsområden.
- Samverka med andra aktörer för att upprätthålla en turistiskt god och tillgänglig väg- och ledinfrastruktur och fungerande kollektivtrafik
- Arbeta för att ledsystemet och anläggningarna i kommunen håller hög kvalitet är säkra, väl underhållna och anpassade både efter friluftslivets, rennäringens och besöksnäringens behov.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer

- Påverka att Länsstyrelsen och andra vidtar åtgärder för ökad tillgänglighet, utveckling och marknadsföring av Kungsleden och övriga statliga ledssystem inom Arjeplogs kommun.
- I samverkan med Trafikverket, Fastighetsverket, Länsstyrelsen och andra arbeta för natur- och friluftslivsanpassningar av väg och GC-väg-infrastruktur.
- Tillsammans med Länstrafiken. Regionala kollektivtrafikmyndigheten och andra aktörer arbeta för goda kollektiva transportmöjligheter, till exempel turlistor, transfer och så kallade fjällbussar.
- Insatser i samverkan för "Hållbar skotertrafik", exempelvis ledssystem, klimatförändringar och hur regleringar med hänsyn till rennäring, skogsbruk, besöksnäring och övrigt friluftsliv bäst kan göras.

Riksintressen

Områden som är av nationell betydelse för olika samhällsintressen kan pekas ut som riksintresse. Det innebär att de ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för ett visst ändamål. Pågående markanvändning påverkas inte utan prövning sker först vid en eventuell ändrad markanvändning. Om ändringen kan innebära "påtaglig skada" på ett riksintresse, så är huvudregeln att ändringen inte kan ges tillstånd. Myndigheters utpekande av riksintressen är ändå endast att betrakta som anspråk. Det innebär att utpekade riksintressen inte är rättsligt bindande vid juridisk prövning, utan det är upp till prövningsmyndigheten att i det enskilda fallet göra en bedömning baserad på tillgängligt kunskapsunderlag. Då utgör ställningstaganden till riksintressen i kommunens översiktsplan ett centralt underlag. I översiktsplanen ska därför områden av riksintresse redovisas och kommunen ska visa hur man planerar för att tillgodose riksintressena. Planen ska ange åtgärder som syftar till att behålla värdena.

Kommunen har tagit stor hänsyn till riksintressena i samband med upprättandet av planen. Med god planering och hänsynstagande ska mark och vattenområden kunna användas för flera olika ändamål. Om olika intressen och önskemål om användningen konkurrerar eller står i konflikt ska företräde ges åt det som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Ett och samma område kan vara utpekade som riksintresse för flera samhällsintressen. Även här är det först i en juridiskt bindande plan eller i en tillståndsprövning som frågan om användning slutligen avgörs. Kommunens översiktsplan är endast vägledande.

Kartor och beskrivningar av riksintressena redovisas i Planeringsunderlagsdelen.

Övergripande åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena:

- Kommunen avser att tillgodose riksintressena genom antagen Lokal utvecklingsstrategi och översiktsplan och att de särskilt beaktas vid all planering och tillståndsprövning.
- Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska arbetstillfällen och goda sociala- ekonomiska och kulturella förutsättningar väga tungt i bedömning av främjande av långsiktig god hushållning efter att miljökonsekvenser hänsynstas.
- Planens förslag på nya utvecklings- och utredningsområden med förändrad mark- och vattenanvändning har främst lokaliserats i och i anslutning till befintliga orter, turistanläggningar och testområden för att inte på påtagligt skada riksintressenas värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål.

- För att tillgodose riksintressena avser kommunen även verka för att det utvecklas former för lokal samförvaltning. Det gäller att utveckla former så att de stora områdena av statligt förvaltnings- och skyddade mark- och vattenområden på bästa sätt bidrar till långsiktig utveckling och tillväxt i Arjeplogs kommun, samtidigt som värdena skyddas. Det är visat att lokal samförvaltning kan vara ett långsiktigt hållbart alternativ för att bevara naturresurser. Arjeplogs kommun är av rätt storlek befolkningsmässigt och kan utgöra en pilot där man tar hänsyn till erfarenheter från andra förvaltningsformer och processer exempelvis allmänningarna och Laponiajuottjudus, (förvaltningsform modell för världsarvet Laponia). Kommunen vill verka för att starta upp en samverkansprocess mellan kommun, samebyar, myndigheter, statliga markägare/bolag, för utveckling av lokal samförvaltning. En sådan process tar tid, är komplicerad, det finns juridiska oklarheter mm, men ska förstås byggas på gällande rätt och berörda parter medgivande. Utgångspunkten är att de eventuella hållbara möjligheter som de statliga naturresurserna, innebär ska utnyttjas på bästa sätt för lokal utveckling.
- Kommunen kommer även för att tillgodose riksintressena verka för att tillräckliga statliga och andra medel tillskjuts och investeras i anläggningar och för förvaltning, skötsel och utveckling av skyddade natur- och kulturmiljöer och att det användas till att köpa tjänster av lokala företag eller för lokalt anställd fältpersonal.

Riksintressen enligt miljöbalken (MB) kapitel 3

De grundläggande bestämmelserna för en god hushållning av mark- och vattenanvändningen finns i miljöbalkens tredje kapitel. Riksintressen enligt miljöbalkens 3 kapitel kan avse både bevarande och exploatering.

Rennäring (MB 3:5)

Samerna har status som urfolk och därigenom rätt att utöva sin kultur och en grad av självbestämmande över sin kultur och sina traditionella näringar. Staten ska tillförsäkra att renskötseln som traditionell näring ska kunna fortsätta existera. I det sammanhanget är markerna av den största betydelse, vilket är bakgrunden för att områden av riksintressen för rennäringen har utsetts. Rennäringen ska bedrivas så att den ger en tryggad försörjning på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt.

Renskötsel bedrivs i hela kommunen och största delen av Arjeplogs kommun utgör riksintresse för samebyarna Svaipa, Luokta Mavas, Maskaur, Semisjaur-Njarg, Västra Kikkejaur och Ståkke. Även Mausjaure sameby använder mindre områden i kommu-

Renskötsel bedrivs i hela Arjeplogs kommun, som till större delen utgör riksintresse för rennärningen. Näringen är unik med lång tradition och av stor lokal betydelse. Foto: LiLAB

nen. Viktiga områden som kan ha status som riksintressen är flyttleder, övernattningsbeten, naturliga samlingsställen, svåra passager, speciella betesområden, kalvningsland, områden kring anläggningar och renhagar. Riksintressena redovisas som kärnområde, strategiska platser och funktionella samband. Mark- och vattenområden som har betydelse för rennärningen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Naturliga och sammanhängande betesmarker och flyttvägar är en grundläggande förutsättning för renskötseln. Konkurrensen mellan rennärningen och andra markanvändare har ökat över tiden. För rennärningen har det bidragit till att samebyars betesmarker minskat och fragmenterats. Varje liten försämring, även om den kan verka marginell, kan sammantaget få en stor betydelse. Från samebyarna har framförts kritik mot att samhället tar för liten hänsyn till fragmentiseringen av markerna och att hänsyn måste tas till kumulativa effekter av olika etableringar. Även vikten av att indirekta effekter av

planerad markanvändning tas med i bedömningen har uppmärksammats, t ex ökade trafikflöden, ökad skotertrafik både i intensitet och genom längre säsonger.

Rennäringen är en unik näringsgren med lång tradition, särställning och av stor lokal betydelse i Arjeplogs kommun. Goda förutsättningar för renskötsel bidrar till kommunens vision. Under planprocessen har också ett flertal förslag på ändrad markanvändning fallit bort eller justerats med hänsyn till rennäringens intressen. Så långt möjligt har riksintressen för rennäringen undantagits från ändrad markanvändning. I de flesta fall bedöms planförslagen på nya bostads-, och testområden och områden för turism, friluftsliv och vattenbruk därför inte medföra påtaglig påverkan på renskötselns förutsättningar. Det starka allmänna intresset av en utveckling även inom test- och besöksindustrin inom kommunen kan i vissa fall helt eller delvis innebära förändrad markanvändning som kan beröra riksintresse för rennäring, som omfattar en stor del av kommunens areal. Ett sådant allmänt intresse kan aldrig ges företräde framför rennäringens riksintresse. Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar eller försvårar näringens bedrivande och någon avvägning mot annat intresse ska då inte göras. Kommunen vill dock uppmärksamma att det i dessa fall kommer att vara särskilt angeläget med grundlig analys, bedömning av konsekvenser, möjliga anpassningar och kompensationsåtgärder för att i ett tidigt skede klargöra om och i vilken omfattning riksintresset skulle riskera påverkas/försvåras av utveckling inom ett allmänt intresse. En analys om det allmänna intresset är förenligt med riksintresset är av största vikt.

Förutom tidig delaktighet från samebyarna i detaljplanering, tillståndsprövningar, anpassningar och kompensationsåtgärder kan också indirekta åtgärder behövas. Det handlar exempelvis om att förebygga störningar i renskötseln från följder av utökad bostadsbebyggelse, besöksnäring eller testindustri i form av ökad fordonstrafik, skoterkörning och liknande. Det är angeläget att kommunen har kontinuerlig dialog med samebyarna för att följa upp och utvärdera planens konsekvenser för att kunna justera den och ta fram förebyggande åtgärder.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- För att minska påverkan, fragmentering och kumulativa effekter på rennäringens riksintressen har planens förslag på nya utvecklings- och utredningsområden för förändrad mark- och vattenanvändning främst lokaliserats i och i anslutning till befintliga orter, turistanläggningar och testområden.
- Exploatering och verksamhet i riksintresseområden och i anslutning till flyttleder ska anpassas så att de inte påtagligt försvårar näringens bedrivande.

- Planläggning och eventuell större exploatering som berör rennäringens riksintressen ska alltid föregås av dialog med berörd sameby och vid större ärenden också med Sametinget.
- Intresserade verksamhetsutövare ska ta tidig kontakt med samebyarna, senast samtidigt som kontakter tas med andra aktörer som markägare, för diskussioner om vilka störningar och ekonomiska förluster som kan uppstå för rennäringen, även sådana ekonomiska förluster som kan kompenseras. Åtgärderna ska också om möjligt belysas i förhållande till redan befintliga intrång inom samebyns marker för bedömning av kumulativa effekter.
- Kommunens bedömning i nuläget är att ge riksintresset för rennäring företräde framför riksintresset vindkraft då det bäst bedöms främja en långsiktigt godushållning. Motivering utvecklas i vindkraftstillägg.
- När ändrad markanvändning är aktuell för utveckling inom test- eller besöksnäringarna, som båda är av starkt allmänt intresse, är det särskilt angeläget med grundlig analys, bedömning av konsekvenser, möjliga anpassningar och kompensationsåtgärder. Detta för att i ett tidigt skede klargöra om det allmänna intresset är förenligt med riksintresset. Det gäller t.ex. fortsatt utveckling av Kungsleden, skidanläggningar och friluftsområden som Jäckvik och Galtispuoda samt kompletterande områden för test både på land och vatten i närhet av Arjeplogs samhälle. Ett allmänt intresse kan dock aldrig ges företräde framför riksintresset.
- Kommunen ska ha kontinuerlig dialog med samebyarna för uppföljning av planens konsekvenser och förebyggande åtgärder.

Yrkesfiske, MB 3:5

Syftet med bestämmelserna om riksintressen för yrkesfisket är att områdena ska ha ett långsiktigt skydd mot andra verksamheter som kan ha påtaglig negativ inverkan. Enligt Fiskeriverkets beslut från 2006 klassas alla inlandsvatten som hyser minst två yrkesverksamma fiskare som riksintresse i egenskap av fångstområden för yrkesfisket. Det medför att två sjöar i kommunen är klassade som riksintresse: Riebnisjaure och Tjallasjaure. Yrkes- och husbehovsfiske bidrar till lokal produktion och förädling av livsmedel, en utvecklingsfaktor som bland annat lyfts i Norrbottens livsmedelsstrategi. Näringen ska värnas och ges möjlighet att utvecklas. Bedömningen är dock att det inte förutsätter en riksintresseklassning enligt nuvarande regelverk för att skydda den mot verksamheter som kan ha negativ inverkan.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Sjöarna Riebnisjaures och Tjallasjaures långsiktiga skydd tillgodoses genom kommunens och andra aktörers arbete med vattenförvaltningen enligt Vattendirektivet för att uppnå juridiskt bindande miljökvalitetsnormer. Riksintresseklassning för yrkesfisket bedöms därför överflödig.
- Indirekt långsiktigt skydd ges även genom att sjöarna ingår i riksintresseområden för friluftsliv, obrutet fjäll och för Tjallasjaure även rennärning och naturvård.

Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv (MB 3:6)

Arjeplogs kommun har ett exklusivt natur- och kulturlandskap och utomordentliga förutsättningar för friluftsliv och naturbaserad besöksnäring. Det är en av de styrkor kommunen har att utveckla för att stärka sin attraktivitet i den hårda konkurrensen om boende, besökare, kompetens och företagsetableringar. Att stora delar av kommunen officiellt erkänns som riksintressanta för sina natur- kulturmiljö- och friluftsvärden och därigenom ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dessa kvaliteter, är positivt och i linje med kommunens vision.

Områden av riksintresse för naturvård ska representera huvuddragen i svensk natur, belysa landskapets utveckling och visa mångfalden i naturen ur ett nationellt perspektiv. Kulturmiljöer av riksintresse ska tillsammans ge en bild av landets och länets historiska utveckling. Områden av riksintresse för friluftsliv är utpekade för sina natur- och kulturvärden som är eller kan bli attraktiva för en stor mängd besökare. Kommunen har i samband med Länsstyrelsens översyn av riksintressen för friluftsliv tillstyrkt befintliga områden och föreslagit att tre nya områden övervägs.

Riksintressen för naturvård

Laisälven-Graddis, Ikesjaure-Pieskejaure, Sulitelma, Pieljekaise NP, Bårgå, Piteälven och Hornavan urskogsområde

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Naturvärdena i Bårgå, Hornavans urskogsområde och Pieljekaise tillgodoses genom att de är skyddade som naturreservat, nationalpark och Natura 2000 områden. Kommunen har inga synpunkter på avgränsningen.
- Ikesjaure-Pieskejaure och Sulitelma- området saknar huvudsakligen formellt skydd. De norra delarna ingår i Laponia världsarvsområde och Sulitelma är ett Natura

2000-område. Naturvärden tillgodoses genom permanenta skoterförbud och kanalisering av turism och rörligt friluftsliv till leder och befintliga anläggningar som dem vid Mávasjávrre och Bieksehávrrre (Pieskehaure). Ytterligare skydd bedöms inte aktuellt och kommunen har inga synpunkter på avgränsningen. Det förutsätts att anläggningarna och friluftsinfrastruktur kan utvecklas utan att påtagligt skada naturvärdena. Behov och möjlighet av att Arjeplogs kommun är delaktig i Laponiatjuottjudus ska utredas (organisation för förvaltning av världsarvet Laponia).

- Piteälvens naturvärden bedöms tillgodosedda genom att den ingår i Natura 2000 nätverket, är riksintresse enligt 4 kap MB, utgörs av naturreservat som Arvetjåkkko och Tjeggelvas och att de nedre delarna ingår i Sveaskogs ekopark. Kommunen avser även utveckla samverkan med Skogsstyrelsen, ta fram samrådsområden där särskild hänsyn ska bevakas utifrån Skogsvårdslagen. Naturvärden tillgodoses även genom kanalisering av turism och friluftsliv till leder och befintliga anläggningar/områden. Behov och lämplighet ur hushållningssynpunkt av ytterligare planerad kompletterande reservatsbildning bedömer kommunen från fall till fall. För de delar av området som visat sig ha unika värden i ett internationellt perspektiv bör dock ytterligare skyddsform övervägas. I övrigt bedöms ytterligare skydd inte aktuellt och det förutsätts att anläggningar för samiska näringar, besöksnäring, viss fritidshusbebyggelse och friluftsinfrastruktur kan utvecklas utan att påtagligt skada naturvärdena. Vad gäller avgränsning bör den harmonieras med reservatsgränserna.
- Laisälven-Graddis-områdets naturvärden är till stora delar skyddade genom Natura 2000, riksintresse enligt 4 kap MB och reservat som Laisdalens fjällurskog, Märkberget, Yrafdelat och Tjålmejaure fågelskyddsområde. Behov och lämplighet ur hushållningssynpunkt av ytterligare planerad kompletterande reservatsbildning bedömer kommunen från fall till fall. Laisdalen ingår som biflöde även i kandidatur för bildande av biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka som långsiktigt kan bidra till utveckling och att tillgodose flera av de höga värdena i dalgången. Inom området finns även riksintresse för mineralutvinning.
- Flertal åtgärder i kommunens program för natur, friluftsliv och fiske bidrar till att tillgodose riksintressena för naturvård. I allt utvecklingsarbete ska hållbarhetsaspekterna beaktas, så att inte andra riksintressen, näringar och värden påverkas negativt.

Riksintressen för kulturmiljövård

Nasafjäll, Laisälven, Kasker, Rackträsk-Dellaur, Gallesgutj-Nåtti

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen har ingen erinran mot områdenas avgränsning i nuläget men ser det angeläget med översyn och precisering av riksintressena utifrån Norrbottens kultur- miljöprogram 2010-2020 och ny kunskap.
- Ingen förändrad markanvändning planläggs för Nasafjäll, Rackträsk- Dellaur eller Gallesgutj-Nåtti områdena. Det förutsätts att pågående markanvändning kan fortgå.
- Den eventuella bostadsbebyggelse inom LIS-områden som kan beröra Gautosjö, Hällbacken, Laisvall och Laisvall by längs Laisälven ska ske med hänsyn så att riksintressanta kulturmiljövärden tillgodoses. Område för landsbygdsutveckling i Mellanströmområdet har anpassats med hänsyn till Kasker riksintresse.
- Laisälven ingår som biflöde i kandidatur för bildande av biosfärområde Vindelälven-Juhtatdahka som långsiktigt kan bidra till utveckling och att tillgodose kulturmiljövärdena i dalgången.
- Andra åtgärder i kommunens program för natur och friluftsliv bidrar till att tillgodose riksintressena för kulturmiljövård, exempelvis samverka för att stödja lokala aktörer att utveckla kulturmiljöområden som hyttområdet/Majorsgården i Adolfsström, Åsarna och Dellik samt åtgärder för ett öppet kulturlandskap.

Riksintressen för rörligt friluftsliv

Norrbottens fjällområde; Tjeggelvas-Mavas- Nasafjäll-Svaipa och Piteälven

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen tillstyrker befintliga områden. En översyn angående de geografiska avgränsningarna bör utifrån praxis göras utifrån utvecklad testindustri, förorenat område vid Nasafjäll och militära övningsområden.
- Kommunen förutsätter att riksintresseklassningen inte förhindrar fortsatta investeringar för hållbar utveckling av såväl friluftsliv, anläggningar, strandnära bostadsbebyggelse och andra intressen.
- Flertalet rekommendationer i planen och åtgärder i kommunens program för natur- och friluftsliv bidrar till att tillgodose riksintressena för rörligt friluftsliv, exempelvis tillgängliggörande och kunskapspridning. I allt utvecklingsarbete ska hållbarhetsaspekterna beaktas, så att inte andra riksintressen, näringar och värden påverkas negativt.
- Piteälven riksintressanta värden för friluftslivet säkerställs på motsvarande sätt som ovan redovisats för älvens riksintressen för naturvård.

- Då stora delar av riksintresseområden för friluftsliv utgör skyddade områden är det av största vikt att staten tillgodoser riksintresset genom hållbara åtgärder för tillgängliggörande, skötsel och information för att främja det rörliga friluftslivet också i Arjeplogs kommun.
- Kommunen har föreslagit att ytterligare tre områden som redovisas nedan ska utredas som riksintresse för friluftsliv. Arjeplogs kommuns unika förutsättningar för friluftsliv i ett nationellt och internationellt perspektiv är en grund för att stärka kommunens position som en hållbar attraktiv natur- och friluftskommun. Det förutsätts att riksintresseklassningen stärker en hållbar utveckling som inte påverkar andra värden och näringar, tex rennäring och besöksnäring negativt.

Laisälvens nedre delar från kommungräns till söder om Hällbacken.

De övre delarna av älv dalen ingår i riksintressant friluftsområde liksom de nedre delarna inom Sorsele kommun, men inte avsnittet från kommungränsen upp till strax söder om Hällbacken. Laisälven är i sin helhet skyddad som biflöde till nationalälven Vindelälven. Den är dessutom i sin helhet av riksintresse för naturvård och kulturmiljö. Inom det aktuella området finns flera naturreservat, till exempel Dellik. Hela älv dalen ingår också i det område Vindelälven Juhtatdahka, som kandiderar till biosfärområde, modellområde utformat av UNESCO med fokus på hållbart samspel mellan människa och natur. Här finns fina anläggningar för friluftslivet och aktiva fiskevårdsområdesföreningar.

Stora sjöarna

Förslag har lyfts att riksintresseklassa delar av de så kallade Stora sjöarna, Hornavan, Uddjaur, Storavan och Aisjaure, som idag inte ingår i riksintresseområde för friluftsliv. De erbjuder utifrån exempelvis storlek, djup, ö-rikedom, båt-, bad- och fiskemöjligheter särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i landskapet och goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter.

Ekopark Tjadnes-Nimtek

Delar inom Arjeplogs kommun Sveaskogs hittills största ekopark på 22 500 hektar som av bolaget marknadsförs som "en dröm för vildmarksvandraren". En mosaik av olika naturtyper med stora naturvärden liksom höga kulturmiljövärden i form av spår efter ett tidigare landskapsutnyttjande. Sammantaget bedöms området kunna uppfylla kriterierna för ett riksintresse för friluftsliv.

Mineralutvinning (MB 3:7)

Områden som innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen eller material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. Inom sådana områden får kommunen inte planera för eller lämna tillstånd till verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av mineralresurserna.

I Arjeplogs kommun är Laisvallmalmen och en kvartsfyndighet i Pajeb, Muitunisjaure, utpekade som riksintressen.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- I planen föreslås inga åtgärder som påtagligt skadar riksintressena.
- Kvartsfyndigheten i Pajeb ligger inom riksintresse obrutet fjällområde (även rennäring, friluftsliv och naturvård). Brytning kan därför endast aktualiseras om det kan ske utan att områdets karaktär påverkas eller om det finns särskilda skäl. Kommunen bedömer att arbetstillfällen och goda sociala-ekonomiska och kulturella förutsättningar ska väga tungt i bedömning av vad som främjar långsiktig god hushållning efter att miljökonsekvenser hänsynstagits.
- Om brytning aktualiseras kommer kommunen att ställa krav på att medel finns avsatta för kostnader för avhjälpande av miljöskada, efterbehandling och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Ekonomisk kompensation för de skador som verksamheten åsamkar andra näringar, exempelvis rennäringen, måste alltid beaktas.

Kommunikationer (MB 3:8)

Trafikverket har pekat ut Väg 45 (Göteborg – Karesuando) och Väg 95 (Skellefteå – Arjeplog – Riksgränsen) som riksintressen. Väg E45 ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Delen mellan Göteborg och Gällivare ingår även i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Vägarna som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. Vägen benämns också Inlandsvägen. Väg 95 är av särskild betydelse för regional och interregional trafik. Båda är primära transportleder för farligt gods. Väg 95 kallas också Silvervägen. Vägarna ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet. Funktionen hos transportsystemet ska säkerställas. Det gäller frågor som transportkvalitet, framkomlighet, tillgänglighet, säkerhet och miljö.

Bygget av Tjernfjellstunneln på norsk sida beräknas öka trafikflödet, mest av tung trafik, vilket innebär utmaningar för en säkerställd funktion hos riksintresse Väg 95.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen delar bedömningen att Väg 95 och E 45 är riksintressen för kommunikation.
- För att tillgodose riksintresset ska Väg 95 klassas som Europaväg i det nationella stamnätet och eventuellt ingå i TEN-T. Detta främst mot bakgrund av dess förväntade utökade funktion för interregional/ gränsöverskridande godstransporter. Kommunen samverkar gärna med Länsstyrelsen, Trafikverket, Region Norrbotten, Arvidsjaur, Skellefteåregionen och norska aktörer i frågan.
- Planen föreslår en strategisk satsning för att tillgodose riksintresset Väg 95 i form av utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs Silvervägsstråket till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord" Bodö- Fauske-Saltdal-Arjeplog- Skellefteå/Luleå.
- Kommunen bidrar till att tillgodose riksintresset genom aktivt deltagande i Trafikverkets åtgärdsvalsstudier för Väg 95.
- För att tillgodose riksintressena har planens förslag på förändrad mark- och vattenanvändning lokaliserats med hänsyn till vägarnas funktion, exempelvis till skyddsavstånd, anslutningsvägar, ökade trafikflöden.
- Planen föreslår åtgärder längs Väg 95:s sträckning genom tätorten, fler rast- och uppställningsplatser för godstransporter och gång- och cykelvägar i byarna för att tillgodose riksintressets funktion. Vissa förslag har utgått i avvaktan på att åtgärdsvalsstudie för trafikförhållandena uppe i fjällområdet och vid gränsen genomförts.
- Kommunen stödjer Arvidsjaur kommuns rekommendation att Arvidsjaur flygplats utpekas som riksintresse för kommunikation.

Energiproduktion (MB 3:8)

Områden som är särskilt lämpliga för energidistribution och energiproduktion sett ur ett nationellt perspektiv kan pekas ut som riksintressen. I Arjeplogs kommun är endast ett område för vindbruk på Návstavárdduo utpekat efter den senast revideringen år 2013. Del av området utgör även riksintresse för rennäringen. Kommunen har ett antaget översiktsplantillägg för vindbruk. Där anges att endast en utökning av det redan utbyggda Uljabuouda kan bli aktuellt. I övrigt föreslås att fem "potentiellt lämpliga områden för vindbruk" läggs ut i planen. Resterande nio områden bedömdes som olämpliga.

ga för vindbruk. Riksintresset Návstavárdduo som utgör riksintresse för både vindbruk och rennäring är bland de områden som bedömts potentiellt lämpliga. Med potentiella områden menas sådana områden där kommunen i framtiden kan ompröva sitt ställningstagande, om framtida forskning och erfarenheter visar att en storskalig utbyggnad av vindkraften kan genomföras utan men för rennäring, turism och boende.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunens bedömning i dagsläget är att ge riksintresset för rennäring företräde framför riksintresset vindkraft då det bäst bedöms främja en långsiktigt god hus-hållning. Motivering utvecklas i vindkraftstillägg. Planen tillgodoser därmed inte utpekade riksintresseområde för vindbruk.
- Ingen förändrad markanvändning planeras som bedöms inverka negativt på framtida anspråktagande av riksintresseområdet för vindbruk.
- Alla ärenden som berör utpekade områden för vindkraft ska remitteras till Försvarsmakten så att totalförsvarets riksintressen beaktas

Totalförsvaret (MB 3:9, 3:10)

Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflo tiller som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset. I vissa av länets kommuner finns inga riksintressen som kan redovisas öppet.

Bindande åtgärd

- Riksintresset kan framför allt påverkas av uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk. Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 45 m inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden avseende högre objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Informationen används också som förberedelse för införandet av höga objekt i landets flyghinderdatabas.

Vidsels skjutfält/provplats

Försvarets materielverk FMV bedriver test och försök inom ett avlyst och bevakat lågfjällsområde på totalt 1650 kvadratkilometer som kallas Robotförsöksplats Norrland (RFN) i Vidsel. Riksintresseområdet som är belagt med tillträdesförbud berör delvis Arjeplogs kommun. Även områden i anslutning till det avlysta området är riksintresse och medför begränsningar i hur höga byggnader som får uppföras. Dessutom ansöker FMV hos länsstyrelsen om tillfälliga skyddsområden när enstaka prov kräver större skjutavstånd och medför behov av ett utökat skyddsområde. Enligt ett beslut från år 2014 kan länsstyrelsen varje år fatta beslut om att avlysa två områden efter ansökan från FMV, men högst fem dagar i sträck. Ett av områdena berör Arjeplogs kommun.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen har ingen erinran mot riksintresseområdenas avgränsning och ingen ny markanvändning planeras som bedöms inverka negativt.
- Vad gäller det utökade skyddsområdet med koppling till riksintresset är det angeläget att störningar till följd av avlysning begränsas så långt möjligt för allmänhet och näringsidkare. Det förutsätts att FMV har fungerande rutiner för dialog med sambyarna, boende och andra näringsidkare i området.
- Ny punkt Kommunen informerar om att reglerna för bygglovsbefrielse (som för friggebodar och attefallshus) inte gäller inom Försvarmaktens influensområde. Kommunen remitterar alla sådana ärende (PBL 9 kap § 4 a-c) till Försvarmakten

Riksintressen enligt miljöbalken (MB) kapitel 4

De geografiska områden som är utpekade enligt de särskilda hushållningsbestämmelserna i 4 kapitlet miljöbalken är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. De ska skyddas mot påtaglig skada på natur- och kulturintressena. De är geografiskt bestämda i lagtexten och det anges särskilda bestämmelser hur de får användas. Här ingår även alla områden i EU:s nätverk Natura 2000.

Riksintressen enligt 3 kapitlet kan inte vägas mot riksintressen enligt 4 kapitlet. Undantag från skyddet får endast göras för utveckling av befintliga tätorter och det lokala näringslivet. Totalförsvaret har alltid företräde.

Rörligt friluftsliv (MB 4:2)

Inom område för rörligt friluftsliv ska enligt lagtexten turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas och ha hög prioritet vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Området benämns Hornavan, Tjeggelvas, Saggat.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen är positiv till områdets avgränsning och syfte. Det stärker planerade satsningar på turism, väg 95, bebyggelse, bredband och friluftsinfrastruktur i övre Laisdalsområdet, Silvervägens fjällområde, Piteälvområdet och Arjeplogs omland och tätort. Satsningarna bedöms bidra till att tillgodose riksintresset.
- I allt utvecklingsarbete ska hållbarhetsaspekterna beaktas, så att inte andra riksintressen, näringar och värden påverkas negativt.

Obrutet fjäll (MB 4:5)

Det har avgränsats så kallade obrutna fjällområden som så långt möjligt ska skyddas mot exploatering. Arjeplogs kommun har två sådana fjällområden, norr om Silvervägen "Sarek-Mavas" och söder om Silvervägen "Tärna-Vindelfjällen". Här får inga anläggningar eller bebyggelse utföras om det inte behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet. Andra åtgärder inom områdena får genomföras endast om det kan ske utan påverka områdenas karaktär.

Åtgärder för att tillgodose och skydda riksintressena

- Kommunen har ingen erinran mot riksintresseområdenas avgränsning och ingen ny markanvändning planeras som bedöms inverka negativt.
- Kommunen utgår från att bestämmelsen inte utgör hinder för förbättringar av kommunikationer och eldistribution till befintlig bebyggelse och anläggningar.
- Kompletterande bebyggelse föreslås i Västerfjäll och bedöms kunna utföras utan att områdets karaktär påverkas negativt.
- De väglösa anläggningarna i Bäverholmen, Mávas, Miekak och Vuonatjviken anges som befintliga viktiga utvecklingsområden för besöksnäringen. Det bedöms förenligt med riksintressevärdena då det är pågående verksamheter och inte påverkar värdena negativt.

- De hållbara insatser på förbättrad friluftsinfrastruktur i fjällområdena som föreslås bedöms tillgodose syftet med riksintresset.
- Inga övriga anläggningar eller bebyggelse planeras inom områdena. Kommunen förutsätter dock att intresse för utveckling av enstaka nya anläggningar, för exempelvis samiska näringar förutom renskötsel, ska kunna väga tungt vid lokalisering- och prövningar.

Piteälven, Laisälven och Byskeälven (MB 4:6)

Inom Arjeplogs kommun gäller att vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras i Piteälven och Vindelälven/Laisälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden samt i Byskeälven med tillhörande käll- och biflöden.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer för att tillgodose riksintresset

- Kommunen har ingen erinran mot riksintresseområdenas avgränsning och ingen ny mark- eller vattenanvändning planeras som bedöms inverka negativt.
- Älvarnas natur- och kulturvärden säkerställs på motsvarande sätt som ovan redovisats för älvarnas övriga riksintressevärden.
- Inom kommunen tillstyrks inga vattenkraftsprojekt annat än i redan reglerade vatten. Kommunen betraktar Piteälven som ett oregrerat vatten. Kommunen ska verka för en miljöanpassning av befintlig vattenkraft.

Natura 2000 (MB 4:8)

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att värna om de arter och livsmiljöer som är av gemensamt intresse för EU-länderna. I Arjeplogs kommun ingår 22 områden; Akkelis, Björknäs, Byskeälven, Daita, Granberget-Kuottavare, Hornavan-Sädvajaure, Laisdalen, Laisälven, Långsjön-Gåbrek, Märkberget, Nimtek, Pieljekaise, Piteälven, Ráhkájuvve, Ramanj, Stákke-Bårgå, Sulitelma, Tjeggelvas, Tjälmejaure, Udtja, Veddek och Yrafdeltat.

Prioriterade åtgärder/rekommendationer för att tillgodose riksintresset

- Kommunen har ingen erinran mot riksintresseområdenas avgränsning och ingen ny mark- eller vattenanvändning planeras som bedöms inverka negativt.

- I stort sett alla områden ingår i övriga riksintressen och värdena tillgodoses på motsvarande sätt som ovan redovisats för dessa.
- Vid utpekande av utvecklingsområden i planen tas alltid hänsyn till Natura 2000 områden och utpekade bevarandevärden i dessa. Samtliga områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som berör Natura 2000 områden naturvärdesinventeras.

Regionala samband och mellankommunala intressen

Arjeplogs kommun hänger ihop med Norrbotten och resten av världen. Vår lokala planering är sammanlänkad och beroende av vår omvärld. Planläggning och beslut ska ske med hänsyn till mellankommunala och regionala förhållanden. Kommunen ska inte bara ta hänsyn till förhållanden i grannkommuner utan också till behovet av samverkan och samarbete i ett bredare regionalt perspektiv.

I arbetet med att fram planerna har också särskild vikt lagts vid att sätta vår kommun i ett regionalt utvecklings-sammanhang. Med stöd av Tillväxtverket och Boverket genomfördes ett pilotprojekt för undersöka hur en glesbygdskommun långt från regioncentra kan utveckla samspelet och integrera lokalt och regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete i kommunens samhällsplanering. Det regionala sambandet har stärkts genom att planen tar utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Att översiktsplan och tillväxtprogram samordnas till ett styrdokument som kopplas till kommunens budget- och verksamhetsplanering och andra planer och program förstärker sambandet.

En lärdom är att behovet av samverkan är stort och avgörande för framgångsrik samhällsplanering för en kommun som Arjeplogs. Det är viktigt att lokala aktörer ges större nätverk och kunskap om varandra och om sin roll och möjligheter i ett regionalt sammanhang. Men lika mycket om att regionala aktörer ges större kunskap om Arjeplogs lokala förutsättningar och utvecklingsperspektiv. Former för samverkan och dialog har tagits fram som ska fungera även framöver. Det förbättrar möjligheterna att prioritera rätt och realisera konkreta utvecklingsinsatser. Målet är att samhällsplaneringen ska bli bättre, mer hållbar och effektiv.

Arjeplogs kommun samverkar regionalt inom de administrativa regioner vi tillhör, som Länsstyrelsen i Norrbotten, Region Norrbotten och Norrbottens kommuner. Kommunen samverkar också inom funktionella regioner inom geografiska områden utifrån befolkning, landskap, likartad struktur med mera. Det handlar för Arjeplogs del om samverkan inom Skellefteåregionen (kommuner längs Skellefte älvdal), Region 8 (inlandskommuner i Västerbotten och Arjeplog), SAMSA (växel- och telefonisamverkan Arjeplog, Arvidsjaur, Malå, Sorsele) Vattenråden, Akademi Norr, Norrbottens Fjällråd med flera.

Mellankommunala och regionala frågor

Några frågor kan särskilt lyftas.

Riksväg 95-Silervägen

Planen föreslår en strategisk satsning i form av utveckling av samverkan, resande, framkomlighet och trafiksäkerhet längs riksväg 95, Silervägsstråket, till en "Affärs- och utvecklingsregion Nord" Bodö- Fauske-Saltdal-Arjeplog- Skellefteå/Luleå. För att tillgodose riksintresset föreslås att Riksväg 95 klassas som Europaväg i det nationella stamnätet och eventuellt ingå i TEN-T. Detta främst mot bakgrund av dess förväntade utökade funktion för interregional/ gränsöverskridande godstransporter genom byggandet av Tjernfjellstunneln på norsk sida. Planen föreslår även att möjligheter till gränsöverskridande samverkan liknande Green Highway i Jämtland undersöks för utbyggnad av laddinfrastruktur och infrastruktur för andra förnybara drivmedel längs riksväg 95. Den kan då eventuellt även vara intressant som testvägsträcka.

Kommunen vill utveckla samverkan med Länsstyrelsen, Trafikverket, Region Norrbotten, Arvidsjaur, Skellefteåregionen och norska aktörer i frågan. Kommunen deltar i den regionala transportplaneprocessen, i Trafikverkets nätverk för trafikstrategisk planering i Norr och Västerbotten (TRANA) och i Barents Road- samarbetet.

Kollektivtrafik

Fungerande transportmöjligheter via Arvidsjaur flygplats är avgörande för Arjeplogs och regionens utveckling. Kommunen stödjer insatser för riksintresseklassning och att det långsiktigt säkerställs en effektiv flygtrafik som tillgodoser näringslivets och befolkningens långväga transportbehov.

Bibehållna och förbättrade kollektiva transportmöjligheter är en nödvändighet för attraktivitet och en utvecklad arbetsmarknadsregion. Kommunen deltar i samverkan med regionala kollektivtrafikmyndigheten, Länstrafiken, Inlandsbanan och besöksnäringen för detta.

Kommunen har också de senaste åren arbetat i samverkan med regionala kollektivtrafikmyndigheten, länstrafiken och lokala aktörer för en återupptagen och utvecklad kollektivtrafik över gränsen. Det kan också tillgängliggöra kollektiva transportmöjligheter i form av flyg och tågförbindelser på norsk sida.

Bredband och E- tjänster

Bredbandsinfrastrukturen är i högsta grad en regional och mellankommunal fråga och kommunen samverkar inom IT- Norrbotten och med aktörer på norsk sida, Vattenfall med flera. För Arjeplogs kommun är det en helt avgörande utvecklingsfråga att öka tillgången till bredband. Digitalisering av verksamheter och utveckling av E- tjänster i övrigt är ett annat område där kommunen samverkar bland annat genom E- nämnden i Norrbotten.

Enskilda vägar

Planen lyfter problematiken med enskilda vägar vilket inte enbart är ett problem i Arjeplogs kommun. Regional samverkan för att driva en process för en ny modell är angelägen.

Testnäring

Testnäringen är ett utpekat fokusområde i den regionala utvecklingsstrategin. Planen föreslår att det bör tas fram en offensiv regional strategi för utveckling av testnäringen liksom det gjorts för andra sektorer. Den fordonstestregion som har utvecklats innefattar förutom Arjeplog också verksamhet i grannkommunerna. Det är ett unikt kluster som inte finns någon annanstans i världen. Unikt är också den samverkan som byggts upp mellan de olika företagen i viktiga utvecklingsfrågor. Branschen samverkar också med Luleå tekniska universitet och andra utvecklingsaktörer. Men utvecklingen och vår omvärld förändras snabbt och det gäller att ha en framförhållen strategi för att vår region inte ska tappa position. För detta är det angeläget med ett samlat regionalt grepp för näringens utveckling.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en annan bransch i expansiv utveckling och där regional samverkan utgör en viktig förutsättning för framgång. Kommunen utgör samverkanspart i Swedish Lapland Visitors Board ekonomiska förening. Det är en näringslivorienterad samverkansplattform för utveckling av besöksnäringen i Norrbotten och ett par Västerbottens kommuner. Framgångsrika utvecklingsinsatser direkt riktade till turistföretagen genomförs bland annat inom ramen av gemensamma strukturfondssatsningar. Kommunen samverkar också inom Skellefteåregionen i turistiska frågor. Den regionala besöksnäringstrategi som tagits fram i Swedish Lapland och handlingsplanen för turistisk samverkan i Skellefteå regionen är vägledande för kommunens insatser.

Renskötseln

Samebyarnas renskötselområden sträcker sig över flera kommuner och är en mellan-kommunal fråga. Åtgärder i en kommun kan ha effekter på renskötselns förutsättningar i en annan kommun. För att få en bild av de sammantagna förutsättningarna och för bedömning av eventuella kumulativa effekter av verksamheter eller åtgärder behövs samverkan. Det kan även gälla samverkan kring information och kunskapshöjande insatser. Samebyarna i Arvidsjaur och Arjeplogs kommuner har exempelvis tagit initiativ till insatser för att förebygga intressekonflikter mellan rennäringen och testnäringen. Ett arbete som planeras fortsätta.

Silverbuseet och INSARC

Planen föreslår en strategisk satsning på att förstärka och långsiktigt säkerställa Silvermuseet som besöksmål, utvecklings- och forskningscentrum. Detta är inte enbart en lokal angelägenhet utan det är av stort regionalt och nationellt intresse att hitta former för utveckling och en fortsatt säkerställd verksamhet

Silverbuseet med forskningsinstitutionen INSARC är en stor lokal och regional tillgång. Museet har en regional roll som kulturbärare och är efter Norrbotten museum det mest besökta museet i länet. Inom Silvermuseets organisation inryms INSARC, Institutet för subarktisk landskapsforskning, till vilket ett tiotal forskare är knutna. Vid institutet bedrivs grundforskning med inriktning på sambandet mellan människans användning av landskapet och förändringar i de nordliga ekosystemen. Verksamheten genomförs i tvärvetenskapligt samarbete mellan i första hand arkeologer och ekologer. Forskningen har nyligt utvärderats och bedömts som "till sin omfattning unik för att bedrivas vid ett svenskt museum. Den är originell, experimentell och håller hög internationell kvalitet. Den är också mycket framstående även sedd i relation till de svenska universitetens arkeologiska institutioner". Inget annat geografiskt område i Skandinavien torde under de sista tio åren ha legat till grund för så många vetenskapliga artiklar i tidskrifterna Nature och Science som Arjeplogsområdet.

Kompetensförsörjning och näringslivsutveckling

Arjeplogs kommun samverkar bland annat inom kommunalförbundet Akademi Norr för att säkerställa utbildningar för arbetsmarknadens behov. I partnerskapet ingår tretton kommuner i ett samarbete som syftar till att initiera, samordna och genomföra högre utbildning.

Ett annat nätverk är de åtta kommuner som samarbetar inom nätverket/projekt North Business Arena. Kommunen samverkar också genom Invest in Norrbotten, som arbetar för att höja marknadens kännedom om länets attraktivitet och sälja in möjligheter till intresserade etablerare och investerare. Ett annat exempel är samarbetet genom North Sweden som är Norr- och Västerbottens kontor i Bryssel som arbetar för att skapa förutsättningar för regionens företag, akademi och offentliga verksamheter att agera framgångsrikt mot EU.

Serviceutveckling

Bibehållen service är en nödvändighet för utveckling. För att kunna bibehålla och samtidigt öka kvalitén på servicen är helhetssyn samt samverkan inom kommunen och med andra aktörer i Norrbotten och Skellefteåregionen av stor vikt. Arbetet utgår från de regionala service- och landsbygdsprogrammen. Kommunen deltar även i lokalt lett utvecklingsarbete inom Leader område Lappland 2020.

Jämställdhet, folkhälsa, integration och mångfald

Kommunen deltar i arbetet för jämställt tillväxtarbete enligt regionala handlingsplanen och implementeringen i övrigt av europeiska regionala jämställdhetsdeklarationen som pågår i hela länet. Arjeplogs kommun deltar i det regionala arbetet som drivs av Norrbottens folkhälsopolitiska råd (NFR). För en bra fungerande integration deltar kommunen i regional samverkan och har också inlett utbyte med Saltdal kommune. För utveckling av kommunens arbete enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk sker också regional och nationell samverkan. Planen föreslår utvecklad samverkan och deltagande i samarbete med andra samiska förvaltningskommuner i Sverige och grannkommuner i Norge

Miljö och klimat

Kommunen deltar i regionalt klimat- och energistrategiskt arbete samt annat regionalt miljömålsarbete. Samverkan sker bland annat genom det så kallade Borgmästaravtalet. Miljö- och byggkontoren i Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Malå, Storuman och Lycksele har också en utvecklad samverkan. Inom avfallsområdet finns mellankommunal samverkan sedan lång tid tillbaka

Säkerhet och beredskap

Kommun samverkar i länet och med grannkommunerna för en god beredskap mot olyckor och extraordinära händelser.

Vatten och fiske

När det gäller vattenanvändning, arbetet för en god status och potential i sjöar och vattendrag och fiskeutveckling samverkar kommunen med grannkommuner och aktörer inom vattenråden för Pite- Skellefte- och Ume/Vindelälven samt genom Piteälvens ekonomiska förening, Leaderområde Vindelälven och Stiftelsen Vindelälvsfiske.

Biosfärområde

För en hållbar utveckling Laisdalsområdet medverkar kommunen i arbetet med kandidatur som ett UNESCO Biosfärområde Vindelälven- Juhdatdaka med kommuner, civilsamhälle, näringsliv och myndigheter längs Vindel-, Ume-, Laisälven från fjäll till kust.

Kultur och kulturmiljö

Plattformen för kulturarbetet i Arjeplogs kommun, liksom andra kommuner i länet, är "Kulturplan för Norrbotten" som tagits fram och hålls aktuell i en pågående kultursamverkansprocess. För en kommun som Arjeplogs är denna samverkan helt avgörande för att upprätthålla ett brett kulturutbud och bibliotekstjänster av hög kvalitet. Kommunen deltar även i samverkan inom Filmpool Nord.

Natur och friluftsliv

Kommunen avser att delta aktivt i den nyligen återupptagna samverkan mellan länsstyrelsen, kommunerna och andra aktörer i Fjällrådet. När det gäller friluftslivsinfrastruktur som sommar-, vinter- och skoterleder är exempelvis samverkan av stor vikt. Det är också viktigt att de speciella förutsättningar som gäller i vår del av fjällvärlden kan föras fram i olika nationella fora. När det gäller samsyn och åtgärder för en hållbar skotertrafik är samverkan mellan andra fjällkommuner och kommunerna på norsk sida mycket viktigt.

Arjeplogs kommun har föreslagit tre nya områden inom kommunen att utredas som riksintressanta för det rörliga friluftslivet. De berör, angränsar, till våra grannkommuner Arvidsjaur och Sorsele. De stora sjöarna med Storavan berör Arvidsjaur kommun liksom förslaget Ekoparken Tjadnes -Nimtek. Förslaget att de delar av Laisdalen som idag

inte utgör riksintresse för friluftsliv ska bli det, innebär att det skulle ansluta till motsvarande riksintresseområde på Sorselesidan av kommungränsen.

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster är också frågor som mer berör större geografiska samband än en administrativ kommungräns.

Slagnäsområdet

Slagnäsområdet ligger strategiskt på gränsen mellan fyra kommuner, Arvidsjaur, Sorsele och Malå. Samverkan kring samhällsservice och utveckling är angelägen och kan utvecklas.

Målbild

Arjeplogs kommun deltar aktivt i en väl etablerad samverkan mellan kommuner och regionala aktörer både i Sverige och Norge. Det bidrar till en hållbar, effektiv verksamhet och samhällsplanering som främjar en attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt.

Strategier

- Verka för att stärka det regionala och mellankommunala sambanden genom att sätta Arjeplogs kommuns verksamhet och planering i ett regionalt utvecklingsperspektiv och stärka samverkan med regionala, nationella utvecklingsaktörer på svensk och norsk sida.

Prioriterade åtgärder

- Utveckla befintliga och vid behov initiera nya samverkansformer för en hållbar och effektiv kommunal verksamhet samhällsplanering och näringslivsutveckling.

ÁRJEPLUOVVE
ARJEPLOG

